

శ్రీరస్తు:

శ్రీమదఖిలభూపాలచూడామణియగు

శ్రీభోజమహారాజు

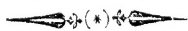
జ వి త రణ కీర్తి పరిహాసి త కల్పద్రుముండౌట వలన
సకలకవిజనచిత్తకేకి ఘనఘనాయమానుండై
నిఖిలరాజ్యములనుబాలింపుచుండెను.

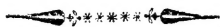
శ్రీమహారాజుచరిత్రమునొకానొకకవివరునిచే
ఈగ్రంథరూపముగారచియింపబడెను,
సర్వజనశ్లాఘ్యుంబగు - శ్రీభోజచరిత్రమనుచంపువు

సరసకవితాధుని :- శ్రీకాళిదాసభవభూత్యాది
మహాకవిప్రీతశృంగారాదిరసప్రధానశ్లోక

మమోజ్ఞుండౌటవలన,
సకలవిశ్వజ్ఞానందకరంబునతలంవి

పండితులచేబరిష్కరింపబడి
విప్లవారిసెట్టి-రాఘవయ్యనాయనివారి

స్వకీయ
శ్రీభారతీయముద్రాక్షరశాలయంబు
ముద్రింపించిప్రచురింపబడియె.

౧౮౭౩సం॥ సెప్టెంబరునెల,

ಶ್ರೀ ಜಯರಿತ್ಯಂತಃಕರಣಂ.

శ్లోకాంబరధరంవిభుజితవర్ణచతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనంధ్యామేశ్వరీవిభూషితవస్త్రమ్

[illegible]

త్యువాచ-తతోబ్రాహ్మణోపిరాజ్ఞాయద్యత్కృతం తత్సర్వమువాచగూర్వాపారమపితతోరాజాపినర్వాణ్యవ్యభిజ్ఞానానిజ్ఞాత్వాతుతోవ-భునశ్చ
 వచవత్పుదానిగత్వావిప్రస్యసాదయోవతిత్వాత మండ్రనీలభ్రష్టరాగవ
 రకతవైదూర్యఖండితసింహాసనేఉపవేశయిత్వాంజాప్రాహ||శ్లో||మాతే
 రక్షతిపితేవహితేవియుక్త్యేనాస్తేనచాభిరమయత్యవనీయభేదంశీతి॥
 చిత్తువిమలాంబితనోతిలక్ష్మీకింకినసాధయతికల్పలతేవవిద్యా||౫|| తతోసా
 విప్రవరాయదశాత్వానాజానేయాదదౌ-తతః సభాయా మాసీనోబుద్ధి
 సాగరఃప్రాహరాజానం - దేవభోజస్యజన్మవత్రికామేతం బ్రాహ్మణంవృ
 త్స్యే||తతోముంజుప్రాహవిద్యభోజస్యజన్మవత్రికాంబిధేహీతి॥తతోసా
 బ్రాహ్మణఉవాచ-అధ్యయనశాలాయాఃభోజ-ఆనేతవ్యభిముంజోపితత
 కాతుకాచధ్యయనశాలామలంకుర్వాణంభోజంబైర్భూతైరానయామాస
 భాంతతస్సాన్యోగ్నితరమివరాజానమానమ్యసవినయతిస్థా-తతస్తదయాః
 లాఽణ్యమోహితేరాజకుమారమండలే ప్రభూత సౌభాగ్యంమహీమండల
 మాగతంహేండ్రమివసాకారంమన్మథమివమూర్తామత్- సౌభాగ్యమివ
 భోజంగియాచ్యదైవజ్ఞశిఖామణీరాజానం ప్రాహ - రాజభోజస్యభా
 గ్యోయంవక్తుంపిరి-హోపినాలం-కోహముదరంభరిః|బ్రాహ్మణః-తథాపివ
 దామిస్వస్యత్యససారేభోజమితోధ్యయనశాలాయాఃప్రేషయ-తతోరా
 జాజ్ఞానాభోజేఅధ్యయనశాలాంగతేదైవజ్ఞశిఖామణిర్విప్రఃప్రాహ||శ్లో||
 జ్ఞానత్వంచవమాణినప్తమాసాదినత్రయం|భోజరాజేనభోక్తవ్యస్సగ
 ణోపక్షిణావళః||ఇతి||గతస్తదాకర్ణ్యరాజాచాతుర్యదవహ-సన్నివసుము
 భోపిచిచ్ఛాయవదనోభూత్-తతోరాజాబ్రాహ్మణంప్రేషయిత్వా - నిశీగ
 స్వశయనప్రాసాదమాసాద్య ఏకాకీసన్వ్యవధితయత్-యదిరాజ్యక్షీ
 ర్భోజకుమారంగమిష్యతితదాహంజీవన్నపిమృతం||శ్లో||తానీంద్రియాణ్యవిక
 లానిగస్తేననామసాబుద్ధిగ్రతహతావచనంతదేవఅర్థోష్టశావిరహితఃపుగ
 వక్షతేసోవ్యస్యఏవభవతితివిచిత్రమేతత్||కించ||శరీరగరపేక్షుస్యదత్తస్య
 వ్యవసాయినః|బుద్ధిప్రారబ్ధకార్యస్యనాస్తికించనదుష్కరం||అసూయయా
 హరేనైవసర్వోపాయోద్యమైరపికత్వా-కాంగ్మహ్యతేసంపత్సు హృద్వి
 ర్మృత్తిశ్చిక్షతా||౫||తతోద్యమేకింమసాస్పృశ||శ్లో||అపిదామ్యేణ్యయక్తానా
 శంకితానా-వదేవనేవరావదభియాణాంయారతోయాన్తిసమృదఃకించ||౬||
 దానస్యప్రదానస్యేకైవ్యస్యచైవ్యస్యేషప్రమక్రియమాణస్యకాలఃపిబతీసం

|| అవమానంపురస్కృత్యమానంకృత్వాచమ్యద్వతః || స్వాధికంసముద్ధతే
విజ్ఞానస్వాధికభ్యంశోహిమూఖః తా || నత్వల్పస్యకృతేభూరినాశయే
తిమాన్మరః || ఏతదేవాత్రపాండిత్యంయత్స్వల్పద్భుర్నిరతుమ్ || జాత
త్రంనయశ్శత్రువ్యాధింవాప్రశమనయేత్ | అతిపుష్టాంగయుక్తోపినవ
ప్రతేనమాన్యతే || ప్రజాగుప్తశరీరస్యకేంకరిష్యన్విసంహతాః || హస్తస్యస్తాత
త్రస్యవారిధారాఇవారయః || అఫలానిదురస్తానిసమవ్యయఫలానిచ | అశ
స్యనివనస్తూనినారభేతవిచక్షణః || X || తతశ్చైవపంచినైయన్నభుక్తవీచిన
స్యత్యత్యయోమేవీకవీచమంత్రయత్వావంగదేశాధీశ్వరస్యమహాబలస్య
త్సరాజప్త్య ఆకారణాయవీకంస్వమంగరతుకంప్రాహిణోత్ | నచాంగరతు
వీచత్సరాజముపేత్యప్రాహ-రాజాత్వామాకారయతీతి | తతస్సరథమారు
ర్యాపరివారేణపరివృతస్సమాగతోరధాదవశాన్యరాజభవనమాసాద్యరా
నమవలోక్యప్రణివతోపవిక్ష్ప-రాజాచసౌధనిజానంవిధాయవత్సరా
ప్రాహ || శ్లో || రాజాతుష్టోపిశృత్యానాంమానమాత్రంప్రయచ్ఛతి | తేతుష
సానితాస్తస్యప్రాణేరపురకుర్వతే || X || వత్స-తతస్త్యయాభోజోభువనేశ్వ
పినేహంతవ్యః | ప్రథమయామేనిశాయాశ్శిరశ్చాంతః పురమానేతవ్యమి
సచోశ్చాయన్మపనత్వాహ-దేవాదేశాః ప్రమాణంతథాపిభవల్లాలనా
మపివక్తుకామోస్త్యతతస్సాపరాధమపిమేవచక్షుంవవ్యం || శ్లో || భోజే
వ్యంనసేనావావరివారోబలాన్వితః | వరంపోతథివాస్తేద్యసహంతవ్యఃక
ప్రభో || పారంపర్యథివాసక్తస్తత్త్వాదఉదరంభరిః | తద్వధేకారణంనైవ
శ్చాయన్మపభుంగవ || X || ద్య || తతోరాజాసర్వంప్రాతస్సభాయాంప్రవృత్తంవృ
మకథయేత్ | సచశ్రుత్వాహసన్నాహదేవాకణయ || శ్లో || త్రైలోక్యనా
రామోస్తివసిష్ఠోబ్రహ్మపుత్రకః || తేనరాజ్యాభిషేకేతు ముహూర్తాఃక
రోభవత్ | తచ్చమూర్తేనరామోపివసంసీతోవసీంవిహా || సీతావహారో
భవదైర్వరించవచనంవృధా || జాతఃకోయంస్యవశేష్తకించ్చిదఉదరంభరిః
దుక్తమన్నధాకారంకుమారంహస్తమిచ్ఛసి || కించ || కిన్నమేస్యాదిదం
త్వాకిన్నమేస్యాదకుర్వతః | ఇతిసంచిత్యమనసాపాఞ్జీకుర్వీతవానవా ||
దితమసుదితంవాకుర్వతాకార్యజాతంపరిణతిరవధాగ్యచుత్తుతః పండి
న | అతిరభసకృతానాంకమ-ణామావివత్తైర్భవతహృదయదాహీశల్య
ల్యోవిపాకః || కించ || యేనసహసితమశితంహసికంకథితంపరహసివిప్ర

భింతప్రతికథమసతామపినివత తేదిత్రమామరణాత్ కించ॥౧॥ అస్మి
 మాతేవృద్ధరాజస్సింధులస్యపరమప్రీతిపాత్రాణిమహావీరాన్తవైవానుమతే
 తాఃతేత్వన్నగరముల్లోలకల్లోలాఃవయోధయశ్చసావయిన్యంతి - చిరా
 ద్ధమూలేపిన్వయిప్రాయఃపారాఃభోజంభుమ్రాభర్తారంభావయన్తి ॥ కించ
 శ్లో॥సత్యపిచసుకృతకమణిదుర్మీతిశ్చేచ్ఛిచ్ఛియంహరత్యేవ తైత్రైస్సభో
 యుక్తాంఢీవశిఖాంవిదశయతిహివాతాళిః॥౧॥ దేవపుత్రవధఃకృపినిహిత
 యశ్చత్యుక్తంవత్సరాజవచనమాకర్ణ్యరాజాకుపితఃప్రామా - త్వమేవరా
 జ్యాధిపతిర్నతుసేవకః॥ శ్లో॥సావ్యమ్యుక్తేయోనయతతేనభృత్యోభృత్యపా
 తఃతజ్జీవనమపివ్యథమజాగళకుచావివేతి॥౧॥ తతోవత్సరాజఃకాలాచి
 మాలోచనీయమితినుత్వాతూష్ణింబభూవఅథలంబమానేదివాకేఠేఠ్తు
 గసాధోత్సంగదవతరంతకుపితమివకృతాంతంవత్సరాజంవీత్యనమేత
 అపివివిధేనమిమేణస్వభవనానిప్రాపుర్భీతాస్సభానదంతతోవత్సరాజఃస్వ
 సేవకాన్సాగారవరిత్రాణాథంప్రేషయిత్వారథంభువనేశ్వరీభవనా
 భిముఖంవిధాయభోజకుమారోపాధ్యాయాకారణాయప్రాహిహోదేకం
 త్వరాజః॥నచాహపండితంతాతత్త్వానాకారయతివత్సరాజశ్చి- సోపితద
 కణ్యవజ్రాహతశ్చవభూతావిష్టశ్చగ్రహగ్రస్తశ్చవతేనసేవకేనకరేణధ
 త్వానీతఃపండితఃతంవబుద్ధిమాన్వత్సరాజస్సప్రణామమిశ్యాహంపండితతా
 తడవవిశరాజకుమారంజయన్తమధ్యయనశాలాయాతనయేతి-పండితస్తథా
 చకారఆయాన్తంజయంతలకుమారంకిమప్యధీతంపుష్టాన్వనైషీతే-పునఃపా
 హంపండితం-ప్రభోజకుమారమానయేతి-తతోవిగతవృత్తాన్తోభోజఃకు
 తోజ్వలన్నివశోణితేక్షణస్సమేత్యప్రాహ-ఆపావరాజ్ఞోముఖ్యకుమారం
 వీకాకినమాంరాజభవనాద్బహిరానేతుంతవకానామశక్తిరితివామచరణ
 పాదుకామారాయభోజేనతాలుదేశేహతోవత్సరాజః॥తతోవత్సపాహ
 భోజవయంరాజాదేశకారిణిశ్చి॥చాలంరధేనవేశ్యశిర్షమవకోశంకృత్వాజ
 గామాశుమహామాయాభవనం-తతోగృహీతేభోజేలోకాఃకోలాహలంచ
 క్రుమ్హూంభారవశ్చప్రవృత్తఃకిమితిబ్రువాణాభటావిక్రోశన్తత్రగత్యసహ
 సాభోజంవధాయనీతంజ్ఞాత్వాహస్తికాలాముప్యకాలంవాజిశాలాంరథ
 శాలాంప్రవిశ్యసగ్వాన్జమ్నుః॥తతఃప్రతోభీషురాజభవనప్రాకారవేదికాను
 బహిద్వారఃకుటకేషుపురసమీపేషుభేరివటహమురజమద్భుకడిండినుని

దాడంబరేణాంబరంవిడంబితమఖూత్ - తేనకేచిద్విమలాసి నాకేచిద్భుతేనకే
 నిత్రామరేణకేచిత్ప్రాసేనకేచిత్కుంతేనకేచిత్పరశునాకేచిద్విషేణకేచిద్వి
 సానాకేచిదంభసాకేచిద్ధారాయామృత్యుణయోపితోరాజపుత్రారా
 సేవకారాజానః పారాశ్వపాణిపరిత్యాగంవిడధుః - తతస్సావిత్రీసంజ్ఞా
 భోజస్యజననీపశ్వజననీవస్థితాదాసీముఖాత్ స్వపుత్రస్థితమాకర్ణ్యకరాభ్యాం
 నేత్రేపిధాయరుదతీపాగ్రా - పుత్రపితృవ్యేనకాందశాంఽమితోసి - యోమ
 యూనియమాఉవవాసాశ్వత్సత్కృతేకృతాః తేద్యమేవిఫలాజాతాః - దశా
 పదిశాముఖానిశూన్యాని - పుత్రదేవేనసర్వజ్ఞేనసర్వశక్తినామృష్టాశ్రియః - పుత్ర
 ఏనందాసదాసీవర్గంసహసావిచ్ఛిన్నశిరసంవశ్యేత్యక్త్వాభూమావపతత్ -
 తతఃప్రదీప్తవైశ్వానరేనముద్భూతధూమస్తోమేనైవమలీమసేనభసి - పాత
 త్రాసాదివపశ్చిమవయోఽధౌమగ్నేమార్తాండమండలే మహామాయాభవన
 మాసాద్యపాగ్రాభోజంవత్సరాజః - రాజకుమారభృత్యానాం దైవతం
 శ్యోతిశ్శస్త్రవిశారదేన కేచిద్వాప్తజ్ఞేన తవరాజ్యపాప్రాపురీతా
 న్నూంరాజ్ఞాభవద్వధోవ్యాదిప్రతితదాకర్ణ్యభోజంపాగ్రహశ్లో || రామే
 ప్రవ్రజనంబలేర్పియమనంపాశ్చోస్తుతానాం వశంవృష్టి నాం నిధనంనశస్య
 ర్భవతేరాజ్యాగ్నిరిభంశసంకారాగారనిషేవణంచమరణంసంఛింత్యలం
 కేశ్వరేనర్యః కాలభక్తేన సశ్యతినరః కోవాపరిత్రాయతే || లక్ష్మీకాస్తుభ
 కారిజాత సహజస్సానుస్సుధాభోసిధేదేవేన ప్రణయప్రసాదనిధినా
 మూర్ధ్వాకథృతశ్శంభునా | అద్యాప్యర్హుతివైవదైవవిహితం త్రైణ్యంక్ష
 కంబలభః కేనాన్యేనవిలంఘ్యతేవిధిగతిఃపామణరేఖాసఖీవికటోర్వ్య
 సువ్యటనం తైలారోహణమపాంసధేస్తరణం | నిగళంగుహావ్రవేశోవిధిపరి
 కారికీకథంసుస్తార్యః || అఃభోదిస్తలతాంస్తలం జలధితాంధూలీలవశ్యైల
 తాంమేస్త్రుత్కణతాంత్యణంకులిశతాం వజ్రంత్యణసాగ్రయతాం | వహ్ని
 తలతాంహిమందహస్తామాయాతియస్యేచ్ఛయాలీలాదులలితాద్భుత
 యసనినేదేవాయతస్తైనమః || ౧ || తతోవలవృక్షస్యవత్రద్వయమాదాయ
 కేనపుటికృత్యజంఘాంఘృకయాభిత్వా తత్రపుటకేరక్తమారోప్యతృణేన
 నిన్యస్తీకృత్రకంచనశ్లోకంలిఖత్వావత్సంప్రాహ - మహాభానపితృపుత్రం
 ప్రసాయదాతవ్యం - త్వమపి రాజాజ్ఞాంబధేహితి - తతోవత్సరాజాస్యానుజా
 నాత్రాభోజస్య పాణిపరిత్యాగసమయేదీప్యమానముఖశ్రియంసయనాభిరా
 మభోజరాజంసకనుఁగమనలోక్యఅగ్రజంప్రాహ ||

శ్లోక పవనమహ్యధర్మో నిధనేవ్యసుయతియశరీరేణనమనాశంసర్వవ
 న్యచ్చగచ్ఛతి || సతతోహిసహాయార్థమాతాభార్యచతివృత్తి | నమగ్ర
 త్రాసజ్ఞాతిర్ధర్మస్తివృత్తికేవలః || బలవానవృశక్తిసాధనవానపినిధనః || శ్రుతవా
 నపిమూర్ఖశ్చయోధర్మవిముఖోజనః || ఇహైవస్వజరావ్యాధేభ్యకిత్వాంసకరో
 తియః || గత్వానిరౌషధస్థానంసరోగీకింకరిష్యతి || జరాంమృత్యుంభయః || వ్యా
 ధింయోజానాతిసంపండితః | స్వస్థస్తిపైన్నిషీదేద్వాస్వపేద్వాకేనదిధనే
 త్ || తుల్యజాతివయోరూపాన్స్తౌతాన్ప్రశస్యతిమృత్యునా | సహితత్వాస్థితే
 త్రాసోవజ్రవద్గృహయంతవేతి || X || తతోవై రాగ్యమాపన్నోవత్సరాజః
 భోజంతమస్వేత్యక్త్వాప్రణవ్యతః చరథేని వేశ్యనగరాద్బహిర్నునేతమసి
 గ్మహమాగమయ్యభూమిగృహంతరే నిత్యవృఖోజంరరతుః - స్వయఃశీఘ్రమే
 వకృత్రిమవిద్యావిద్భిః సుకుండలంస్ఫుగద్వక్త్రం నిమీలితనేత్రభూజకుమార
 తమస్తకంకారయిత్వా తచ్చాదాయసకనిష్టోవత్సరాజౌరాజధవనంగత్వా
 రాజానంతత్వాప్రాహ - శ్రీమతాయదాదిప్రంతత్సాధితమితి - తతోరాజాచ
 పుగ్రవధంజ్ఞాత్వాతమాహ - వత్సరాజభిద్ధప్రహరసమయే తేనప్రతేణిము
 క్తమితివత్సరేవతవకిమిపత్రేలిఖితమస్తిగర్భహానిరశ్చవశ్య - తతో
 రాజాతథావిధంభోజశ్చోవిలోక్యమందంరురోదవత్సరాజభద్రశిరఃక్వాపి
 భూమానిత్యేవ - తతోవత్సరీనిష్కాంతఃరాజాపిస్వభాగ్యాకరేణదీపమాన
 యిశ్వశానివత్రాక్షరాణివాచయితి || మాంధాంతాచనుహిపతిఃకృతయ
 గాలంకారభూతోగతస్సేతుర్వేనమహేంద్రాదక్షావరచితఃక్వాసాదశస్యాం
 తకః | అన్యేచాపియధిష్ఠితప్రభృతయోయాతాదివంభూతేనైకేనాపిసమం
 గతావసుమతీనానంత్యయాయాస్యతి || X || రాజాచతదధంజ్ఞాత్వాశ
 య్యాతోభూమావపాత - తతశ్చదేవీకరకమలచాలితచేలాంచలానితేనక్ష
 తాగ్నిసంజ్ఞోభూత్వాహ - దేవిమాంమాస్పృశహాహేత్రప్రఘాతీచ
 లోహమితికురరభవవిలపకరాజాద్వారపాలానానాయ్య - బాహ్మణాశీ
 శ్చమానయతేత్యాహ - తతఃస్వాజ్ఞయాసమాగతా బాహ్మణాన్సత్వా
 రాజాప్రవచ్చమయాపుత్రోహతః తిస్యప్రాయశ్చిత్తం వదన్వమితివదంతం
 తతమూఢుఃరాజఃసహసాపహ్నిమావిశేతి - తతస్సమేత్యబుద్ధిసాగరః
 సాహ-దేవయథాత్వంరాజాధమస్తదైవలమాత్యాధమోవత్సరాజః తవ
 నిలరాజ్యందత్వాసింధుజస్మపేణత్వదుత్సంగభోజ్ఞానానిపతిః తచ్చత్వయాశీ
 శ్చన్యేణాస్యత్యైతం || శ్లో || కతేపయదివసస్థాయినమదకానిశ్చయావనేదురా

త్వానః విదధతి తథావరాధంజన్యైవ ధాన్యవృధాభవతి || సత్తప్తకోత్సా
రణము జ్ఞానాంగమునఁ జూపినఁ జూట్టినవలె నామనఁగి ప్రాణవ్యయ నాపిక్యతో
పకారాః శిలాః పరైవై రమివోన్మహన్తి || ఉపకారశ్చావకారోన్యస్యనీజివి
స్సృతిపాపాణ్యువయస్యాస్యజీవతీర్థభిధాముదా || యథాభీజాంకుర
స్సూక్ష్మవ్రయత్నేనాభిరక్షిణిఫలవ్రదోభివేత్కాలేతథాలోకస్సురక్షితః ||
హిరణ్యధాన్యరత్నానిధి నానివిధానిని || తథాన్యధపియత్కించన్వృజాభ్య
స్యమహాపృథా || రాజ్ఞిధమిణిధమిణ్యః పాపేనావపరాస్పదా || రాజా
ననునవతః తేయథా రాజాతథాద్రజాః || X || తతోరాత్రావెవపిన్నివవె
శనిశ్చితే రాజ్ఞిరత్నసామంతాః పరాశ్చమిలితాః పురే - ఛత్రంహత్వానావ
భయాన్మితోన్యవతిర్వహన్తి || చిశతికింవదతీనర్వత్రాజని - తతఃబుద్ధిసాగ
రః ద్వారపాలమాహూయనకేనాపిభూపాలభవనంప్రవేష్టవ్యమిత్యక్త్వా
న్యవస్తైపురేవేశ్యసఖాయామేకాకీనక్ ఉపవిష్టః తతోరాజమరణవా
తాంశ్రుత్వావత్సరాజౌగాజగృహమాగత్యబుద్ధిసాగరంనత్వాశనైఃప్రా
హ-తాతమయాభోజరాజోరక్షితఇని-బుద్ధిసాగరశ్చకణేతస్యకిమప్యక
థయత్ | తచ్చుత్సావత్సరాజశ్చోష్మాన్తైరతోముహూర్తే సకోరకక
లితనంతీన్యదస్తదండోవిరచితవ్రత్యగ్రజటాకలాపః కర్పూరకర-విరభసి
తామాద్యతితనకలతనమూర్తిమత్త్వభిరస్పటికకుండలమంఢిపక
రయఃగళః కాశేయకాపీసూమూర్తిమాంశ్చంద్రచూడభిరసఖాంకాపాలి
కస్సమాగతః - తంచీత్వదిసాగరప్రాహ-యోగీన్ద్రకుశలగమ్యతేకుశ్రా
నివేశ్య కాపాలికేత్వయియచ్చనుత్కారకారికశాపశేషబౌషధవిశేషో
ప్యస్త్రీయోగీప్రాహ || శ్లో || దేశేదేశేభవనంభవభవేవచభిక్షాన్మం | సర
సిచనద్వాంసలిలంశివశివతత్వార్థవేదినాంపుంసామ్ || గ్రామే గ్రామే కుటీర
హ్యోఽర్ఘ్యః రేసిర్ఘ్యరేజలం || భిక్షోయాంసులభంచాన్మంః భవైకింప్ర
యోజనం || X || దేవతస్త్వకంజైకోదేశః సకలభూమండలంభృహమిః గురూవ
దేశేతిష్ఠానుః నిఖిలంభువనతలంకరతలామలకవత్ప్రశ్వామః - సర్వదష్టవిష
న్యాకులంకోగ్రగ్రస్తంస్త్రీభిన్నశిరస్త్రికాలశిథిలతం-తాతతత్త్వణాదేవవిగ
తసకలదారుణవ్యాధిసంచయంకుర్మభి - రాజాపికుద్వాంతహింసాతపవశ్రు
తసకలపుత్రాన్తసఖామాగతః కాపాలికంవండవత్ప్రణవ్యయోగీంద్రగుద్ర
కల్పవరోపకారపరాయణనుహాసాపినామయామాతస్యపుత్రస్యప్రాణదా
నేనమాంరక్షురక్షేత్యాహ-అథ కాపాలికోపిరాజక్మాభేషీపుత్రస్తేనను

రివ్యతిశయ ప్రసాదేనస్వకం గృహమేవ్యతివరంశతానభూమాబుద్ధిసాగ
రేణసహపానానద్రవ్యాణిప్రేషయేగ్యవాచత్ - తతోరాజా కాపాలికేన
యదుక్తంశత్రుర్వంశధాతుర్వతిబుద్ధిసాగరఃప్రేషితః-తతోరాత్రాగూఢగూ
పోణభోజౌపితరనదీపులినేనీతః-యోగినాభోజోజీవితకృత్ప్రధానసమభూ

త్-తతోగజేంద్రాయాథోవస్థిభిస్తూయమానోభేరిమృగక్షాదిభూమైర్జగన్పథి
రీకున్వృపారామావ్యపరివృతోభోజరాజౌరాజభవనమగాత్-రాజాచత
మాలింగ్యూరితిభోజౌపిరుదంతంముఃజునివార్యలస్తాప్రీత్-తతస్సస్త్రస్త్రో
రాజానిజసింహాసనేస్మికవివేశయిత్యాపత్రచామరాభ్యంపభూషయి
త్యాతస్తైరాజ్యంబదానిజపుత్రేభ్యఃప్రత్యేకమేకైకంగ్రామంగత్వావరమ
ప్రేమాస్పృగజయంతంభోజునికాశేవేశయామాసతతఃపరలోక పరిత్రా
ణవరోముఃజోపి నిజకట్టరాజ్జీభిస్సహతప్తావనభూమింగత్వాపరంతపస్సై

పాతతోభోజభూపాలశ్చనేవబాహుప్రసాదాద్రాజ్యంపాలయామాస.
ఇతిభోజరాజస్యరాజ్యప్రాప్తిప్రబంధః॥౧॥తతోముంజేతపోవనసంయాతే
బుద్ధిసాగరంముఖ్యామాగ్యంపదాయస్వరాజ్యంబుభుజే భోజరాజభూష
తిః - ఏవమతిక్రామతికాలేకదావిద్యాజ్ఞాత్రీకతోద్యానంగచ్ఛతాకోపిధా
రానగరవాసీఃప్రొలక్షితః-నచరాజానంవీత్యనేలేనిమీల్య అగచ్ఛన్రాజ్ఞా
వృద్ధఃద్విజత్వంహంపృష్టౌస్వస్తీతినజల్పనివిశేషేణాలోచనేనమీలయసి-త
త్రకోహేమరితివిప్రఅహ-దేవ-త్వంవైష్ణవోసివిప్రాణాంనాపద్రవంకరివ్య
సి-తతస్సత్త్వోనవేభీరిః-కింతుకస్త్వేచిత్కిమపినప్రయచ్ఛసి- తేనతవదాత్మీ
ణ్యమపినాస్తితస్సైకిమాశీర్వచసా॥కంచ॥ప్రాతరేవకృపణముఖావలోకనా
త్పరతోపిలాభహానిస్సన్యత్ ఇతిలోకోక్త్యాలోచనేనిమీలితే॥అపిచ॥శ్లో॥ప్ర
పాదోసృష్ణలోయస్యకోవశ్వాపినిరగ్ధకః సతంరాజానమిచ్ఛంతి ప్రజాఃషం
డమివస్త్రీ) నుతి॥అప్రగల్భపృథ్వీయావిద్యాకృతణస్యచయద్ధనం-యచ్ఛబాహు
బలంభీరోర్వ్యర్థమేతత్త్రీయంభువి॥దేవమత్పితావృద్ధఃకాశీంప్రతిగచ్ఛత్
యాశిక్షాంస్యష్టః-తాతమయాకింకరవ్యమితిపిత్రాచేథ మభ్యధాయి ॥శ్లో॥

యదితవహృదయంవిష్కంభ్యేచ్ఛేష్టేపిమాస్త్రసేవిష్టా-సదినజతంపిద్గ
జికంయువతిజితౌష్ణవరాజానం॥పాతకానాంసమస్తానాంద్వేసరేతావపా
తకేఏకంయస్సచివ్రా రాజాద్విత్తయంచతదాత్రయం॥అపివేకమత్సర్వసతః

త్రిమగుణసమృద్ధితగ్రహిణ్యత్రైభులాశ్చ సఖలా ప్రకరణంసజ్జనావన
రాజానంపత్నీహోపసేవ్యః సేవ్యగుణాశ్రయః భవత్యజీవనంతస్మా
౧౦ కాలాంతరాదపి అదాతుదా తేణ్యంనహిభవతి దేవపురాకర్ణదధిః
వింక్రమప్రముఖాఃక్షీణపతయోగధావరలోకములంకుర్వాణాః సజ్జనా
ముమ్భాతనవ్యగుణైర్నివసన్తిహిమః కలతథాకిమపరేరాజానః ॥ శ్లో॥
హిపాతినికారత్యాయశోరత్వమపాతవత్ సరఃపతితకాయోషియశ
యేనజీవతివండితశ్చైవమూర్ధ్వచబలవత్ప్రసిదుర్వతే ఈశ్వరేచదరిక్రేచ
శ్యోస్సర్వత్రతుల్యతానిమేషమాశ్రమపితేవయోగచ్ఛన్నతస్యతి తస్మా
హిష్వనిత్యేషుకీర్తిమేకాముపార్జయేత్ జీవతస్తదపిజీవతమధ్యగణ్యతేను
భిఃకిమపుంసాంజ్ఞానవిక్రమకళాకులలజ్జాత్యాగభోగహితం విభవం
త్ ॥ రాజాపితేనవాక్యేనసీయూషపూరస్మాత్ ఇవపరబ్రహ్మజీవీన ఇవ
చనాభ్యాంహర్వాశూణిముమోచ ప్రాహచద్విజలవిప్రవరశ్రుణు ॥ శ్లో॥

భాంపుగుమలోకేసతతంప్రియవాదినః అప్రియస్యచపశ్యస్యచక్రాశో
రదులభః ॥ మనీషిణస్సన్తినతేహితైషిణోహితైషిణస్సన్తినతేమనీషి
సుహృచ్చవిద్వానపిదులభోన్మణాంయథౌషధంస్వామితంచదులభ
ఇతివిప్రాయతన్దత్వాద్విజకింతేనామేశ్వహ-విప్రస్వనామభూహూ
గిగోవిన్దఇతి - రాజావాచయిత్వా విప్రవ్రశ్యహంరాజభవనయాగస్త
నతేశ్చిన్నిమేధఃవిద్వాంసఃకవయశ్చకౌతుకాశ్చబాహునేతవ్యాః-కో
వ్యాన్-నదుఃఖభాగస్తుపనమధికారంవరిపాలయేత్వాహ-పవంగచ్ఛన్న
యదివసేషురాజావిన్దస్త్రియఃదానవిత్రైశ్చకృతప్రధామగాత్-తతో
కానందితృతువఃకవయోనానాదిగ్భ్యోసమాగతాఃపవంవిత్తాదివ్యయం
వ్యణంరాజానంప్రతికదాచిన్మఖ్యామాత్యేనేతృమఖ్యధాయి - దేవరా
ఃకోశలలావపవిజయినోనాన్యే ॥ శ్లో॥ సజయీవరమాతజ్ఞాయస్యకస్యా
నదిని కోశోయస్యనదుధమ్-దుగ్ధంయస్యసదుజాయః ॥ దేవలోకం
॥ శ్లో॥ పాయోధనవతామేవధనేతృష్టాగరీయసీ - సత్యకోటివ్యయాస
లత్యాయప్రవణంధనుః ॥ ఇతిరాజాచతమాహ-దానోవభోగవంధ్యా
సుహృద్భిర్యానభుజ్యతే-పుంసాంసమాహితాలక్ష్మీరలక్ష్మీక్రమశోభవే
శ్చక్వా రాజాతంమంత్రిణం-నిజపదాద్ధూరికృగ్యతగ్నదేవ్యంశిదేశ-ఆ
తం ॥ శ్లో॥ లక్షంమసోకీవేదేయంరదధకంవిబుధస్యచ-దేయంగామై

కమధఃస్యతస్యాప్యథకం తదథి కనఃయశ్చ మే అమాత్యాదిభువితరణం
 ధమనాః హస్తవ్యం ఛక్ర చక్షోః యద్గదాతియదత్వా తితదేవధనినాంధన
 అన్యేషుతస్యక్రీడవినాశైరపిధనైరపి॥ ప్రియఃత్రజానాంజాతై వసపునర్ద
 విశేష్యః॥ ఆగచ్ఛన్కాశ్చ్యతేలోకైర్వారిదోనతువారిధిః॥ సంగ్రహైకపర
 ప్రాయఃసముద్రోపిరసాతతే॥ దాతారంజలదంపశ్యగజాన్తంభువనోపరి
 ఏవంవితరణశాలినః భోజరాజం శ్రుత్వాకశ్చిత్కలింగదేశీయఃకవిరుపేత
 మాసమాత్రంతస్థౌశచక్షుఃశీంధదర్శనంధవతి ఆహారాథకంపాథేయమ
 నాస్తి తతఃకదాచిద్రాజామృగయాభిలాషీబహిర్నిగతః - సకవిర్బ్రహ్మ
 రాజానమాహ॥ శ్లో॥ దృష్టైశ్రీభోజరాజేంద్రేగళన్త్రితీతశ్చక్షాత్ శత్రోశ
 స్త్యంక వేకష్టనీవీబంధోమ్నగీశృశాం॥ రాజాలతుందదౌతతస్తస్యన్య
 యారసికైరాజకశ్చనపులిన్తపుత్రోగాయతి- తేనగీతమాధుర్యేణ తుష్ట
 రాజాతస్మైపులిన్తపుత్రాయపశ్చులతుందదౌ - తదాకవిఃతద్దానమత్సున్య
 తంకీరాతపాతఃచదృష్ట్వానరేన్ద్రపాణికమలన్ధపంకజ మిషెణరాజానం
 దతి॥ ఏలేగుణాఃపంకజసంకోపినతేప్రకాశమాయాన్తి॥ యల్లక్ష్మీచసతేన్ద్రక
 మధుప్రేగుపశుజ్యతేకౌశః॥ భోజస్తదభిప్రాయంజ్ఞాత్వాపునలకతుమేక
 దదౌ-తతోరాజాబ్రాహ్మణమాహ॥ శ్లో॥ ప్రభుభిఃపూజ్యతేవిప్రకలైవనకు
 నతాకలావాన్తాన్యతేమూర్ధ్నిసత్సుదేవేషుశమ్భునా॥ ఏవంపదతిభోజే
 లోపిపశ్చధాకవయస్సమాగతాఃతాన్యస్త్యైర్వరాజావిలక్షణభివాసీతేఅద్రై
 వమయావితావన్విత్తందత్రమితి-తతఃకవిస్తమభిప్రాయం జ్ఞాత్వాన్యపం
 ద్మమిషెణపునఃప్రాహ॥ శ్లో॥ కింకవ్యసికస్తైవానవసౌరధపారాయహినిశ
 మధునైయస్యతవత్రతేద్యప్రతిపత్రంక్ష్యగ్యతేభగీమరైః॥ తతఃప్రభుఃప్ర
 స్తవదసమవలోక్యప్రకాశేనప్రాహ॥ శ్లో॥ నదాతుంకోవభోతుంచశక్నో
 క్యవణశ్శిమంకింతుస్పృశతిహస్తేనసపుంసక ఇన్ద్రస్త్రియం యాచితోయ
 వ్రహ్మవ్యేతదత్వాచప్రీతిమాభవేత్ - తందృష్ట్వాప్యథవాశ్రుత్వానర
 స్స్వగమవాల్మీయత్ - తతస్తుష్టరాజాపునరపికలింగదేశవాసికవయోధ
 తుందదౌ-తతఃపూర్వకవిఃపురస్థిశాక్షపట్కవీన్ద్రానన్దస్త్యహ- హేకవయో
 త్రమహాసరస్సేతు భూమావాసీరాజాయదాధవనంగమిష్యతి తదాకిమ
 బ్రూతేయేవనరేన్ద్రుహకవయోపిసర్వంరాజ్ఞః ప్రధమచేష్టితం జ్ఞాత్వా
 తాన్తతేలేష్వీకస్సరోమిషెణపునంపాహ॥ శ్లో॥ ఆగతానామపూణాణ
 నాంపూణానామవ్యగచ్ఛతాం॥ యదధ్వఃనసంఘట్టోఘటానాంతస్సో

తి॥ తస్య రాజాలతుండదా - తతో గౌవిన్దపణ్డితప్రాన్మవీద్దాద్వైష్ణవైష్ణవ-
ప-తస్యకోపాఖిపాప్రియంజ్ఞాత్వాద్వితీయఃకవిరాహ॥

శ్లో॥ కస్యత్యవం నాక్షి పసిచపిబతినక స్తవవయః ప్రవిశ్యాన్తః॥ యదినస్త్వా
వరనక్రొనక్రొథమధివసతివపరం ॥ రాజాతస్మైలక్షద్వయందదా-
కగోపిందపండితం వ్యాపారపదాద్ధూరీకృత్యత్వయాపి సభాయా మాగ
యంపరంతుకేనాపిదౌష్ట్యంకతక-వ్యంభిత్వక్వాతతనైభ్యః ప్రత్యేకం
ందత్వాస్వనగరమాగతః-తేవయథాయథంగతాః - తతః కదాద్రా
మఖ్యామాత్యంప్రాగహ - విప్రోపియోభవేన్నాగ్ధ స్సపురాద్భహిరస్తు
తుంభ కారోపియోవిద్వాన్సృజితతుపురేమమేతి - అతఃకోపిసమూఖో
ద్ధాగానగరే-తతఃక్రమేణపశ్చుశతానివిదుషాంవరరుదిబాణమయూర
హారిశంకరకళింగపూరవినియకమననవిద్యానిదోదకోకిలతారేంద్ర
రాః సర్వశాస్త్రచింతాణాః సర్వేసర్వజ్ఞాః శ్రీభోజరాజ సభామలంచ
ఏవంస్థితేకదాచిద్విద్యద్భుందవందితేసంహసనాసీనకవిశిరోమణౌక
ప్రియోపప్రియబాంధవేభోజనరేశ్వరే-ద్వారపాలపితృప్రణవ్యవ్యజి
త-దేవకౌపివిద్వాద్ద్వారితిష్ఠతీతి - అథరాజాప్రవేశయితమితిజ్ఞప్తై
ర్మణ్యజేనప్రాణినాసమున్నతేనవిరాజమానోవిప్రఃపాహ ॥శ్లో॥ రాజన్న
గయోస్తుశంకరకవేకి పత్రికాయామిదంపద్యంకస్యతవైవభోజనృప
హిపత్యతాంపత్యతే॥ ఏతాపామరవిందసుందరదృశాంద్రాక్పామరాందో
గదుద్వైల్లద్భుజవల్లికజ్జుణరుణత్కారఃతుణంవార్యతాం ॥ యథాయ
భోజయశోవివర్ధతేసిశాంతిలోకీమివకర్తుమద్యతంతథాతథామెహృద
ంవిదూయత్రేప్రియాలకాభీధవళత్వశంకయా॥తతోరాజాశంకరకవయె
వ్విదశలతుండదా-సర్వేవిద్వాంసశ్చవిచ్ఛాయవదనాబభూవుః-వ్యంకో
రాజభయాన్నావదత్ రాజాచకార్యవశాద్గృహంగతః ॥ తతోవిభూషా
ంసభాందృష్ట్యావిబుధగణస్తంభింద-అహోయృపతేరజ్జతా-కినుస్యసేవ
వేదశాస్త్రచింతాణేభ్యఃస్వాశ్రయకవిభ్యఃలతుమదాత్ - కినుసేనతు
వాపి-అసౌచకేవలంగ్రాహ్యఃకవిశృంగరఃకినుస్యప్రాగల్భ్యం-భిత్వేవం
లాహలరవెజాతెకశ్చిదభ్యిగాత్కనకమణిఃపండ్లలశాలీ దివ్యాంశుకప్రా
ణోన్మపకుమార ఇవమృగమదపంకకళంకితగాత్రో నవకుసుమ సమభ్య
శశిగాచ్ఛందనాంగరాగోణవిహారయన్ విలాసఇమూర్తిః మాన్యవితే

వతసుమాశ్రితఃకృగారరసస్యస్యంద ఇవనస్వంహోమహేంద్ర ఇవమహీ
యంప్రాప్తోవిద్వాక్తంధ్యష్టాసావిద్వత్పరిషత్ భయకాతుకయోః పా
మాసీత్ సచసర్వాప్రణవత్యప్రాహకుత్రభోజనవత్తి తేతమూ చురి
నీమేవసౌధాంతరగతఇతి॥ తతోసాప్రత్యేకంతేభ్యస్తాంబూలందత్వాగజే
ద్రకులగతిమ్మగేంద్రఇవాసీత్ తతస్ససహాపురుషః శంకరకపిప్రదానేనక
తాబుధ్నాప్రాహధవద్భిశశంకరకవయేద్వాదశలత్యాణిప్రదత్తానీతినమ
తవ్యంతభిప్రాయస్తురాజ్ఞానైవబుద్ధియతఃశంకరపూజనెపాగిరభ్యశంక
కపిస్త్యేకేనైవలత్యాణపూజిః కీతుత్సస్థా తన్నామ్నాభ్యాజితా
కాదశరుద్రాశంకరానవరాన్చుద్రాప్రత్యుత్థాజ్ఞాత్వాతేహంప్రత్యే
మేకైకంలతుంతస్మైశంకరకవయవశశంకరమూర్తయైప్రదత్తమితిరాజ్ఞ
భిప్రాయఇకసర్వేచనుత్కృతాస్తేసతః కోపిరాజపురుషః తద్విద్వత్స
హంకంద్రాగ్యాజ్ఞేరివేదయామాసగాజాచస్వమభిప్రాయం సాత్వాద్వి
వస్తౌతంమహేశమివమహాపురుషంమన్యఃసూనః సభామభ్యగాత్ - స
స్వస్తీత్యహరాజానం-రాజాచతమాలింగ్య ప్రణమ్యఃజకరకమలెనతత్క
రకమలమవలంబ్యసౌధాస్తాంగత్యప్రాత్తుంగగవాత్ ఉపవిష్టః పాహం
ప్రథవన్నామ్నాకాన్యక్షరాణి సౌభాగ్యావలంబితాని కస్యవాదేశః భ
ద్వరహస్సుజనాబాధతఇతి-తతఃకపిలిఖరాజ్ఞాహస్తేకాలిదాసఇతి-రా
జావాచయిత్వాపాదయోఃవతంతతస్తత్ర సీనయోః కాలిదాసభోజరాజ
యోగాసీస్సంధ్యా-రాజాసఖేనంధ్యాంవణాయేత్యవాచీత్ ॥ శ్లో॥ వ్యసన
భవపద్యాగ్నియ్యతవంకజత్రీఃసగినఇవవిశేషైన్యమాయాశ్శిఖంగాఃక
న్యపరిచివలోకం పీడయన్వృథకరోధనిమిషకృపణస్యవృద్ధతా మేతిచయు
పునశ్చరాజానంస్తోతికః॥ శ్లో॥ ఉపచారికతవ్యోయావదనుత్సన్నసౌహృ
దఃపురుషాఃఉత్సన్నసౌహృదానాముపచారికైతవంభవతి॥ దత్తాతేనక
భ్యఃసృష్టిసకలాపికనకసంపూణా ॥ దివ్యాంసుకావ్యరచనాంక్రమకవీ
నాంవయోవిజనాత్॥ సుకవేశ్శబ్దసౌభాగ్యంసత్కవిర్వేత్తినావరః॥ వంధ్య
నవిహిజానానవరాద్దోహుదసంపదమితి॥ తతఃక్రమేణభోజకాలిదాసయో
గీతిరజాయత - తతః కాలిదాసంవేశ్యలక్ష్మటంజ్ఞాత్వాతస్మిన్వేద్యేషంవ
మనకపోషితంస్పృశతి-అథకదాపిసభామధ్యేకాలిదానమాలోక్యభోజే
మనసాచింతితంకథమస్యప్రాజ్ఞస్యాసిద్ధరపీదాప్రమాదభ్ర - సోపితవతి
ప్రాయంజ్ఞాత్యప్రాహ॥

భోజన చరిత్రమ్.

యోగేశ్వర భువనాన్ని పలకావలయుగా వాకథామానుష లోక భావం య
 హాశీలస్య పురాంబు జేతుంక ధావిధంపూరుషమథః మాసీత్ || తతస్తుష్టోభోజ
 జః ప్రత్యక్షురలక్షుండదా || తతఃకాళీదాసుభోజంస్తోతి || శ్లో || మహారాజశ్రీ
 జగతియశసాతేభవళితేవయః సారావారంపరమపురుషోయమ్మగ
 తాకపదీకైలాసంకరివరమభామంకులిశభృత్కళానాథంరామయఃక
 లభవనోహంసమధునా || నీరక్షీరెగృహీత్వానిఖిలఖగతతిర్యాతినాళికజన్త
 కంధృత్వాతుసర్వావతిజలనిధీంశ్చక్రపాణిమృతకుండః || సర్వానుత్తుం
 శేలాకంహతపశుపతిఃఫాలనైతేనవశ్యః-వ్యాప్తాత్పత్క్రితికాంతా
 జగతిన్మపతేభోజరాజక్షీతీంద్రవిద్వదాజశిఖామణేతులయితుంధాతాత్వ
 యుంయశఃకైలాసంపసిరీత్తుతత్రలఘుతాంక్షిప్తవాక్సూరయే || ఉత్త
 తదుపస్యమాసహచరంతన్మర్ధిగంగాజలంతస్యాగ్రేఫణిపుంగవంత
 పరిస్సృంసంధాదీధితిమ్ || స్వగాగ్రోపాలకుత్రవ్యజసిసురమునేభూత
 కామధేనోవకస్సస్యానేతుకామస్తృణవయమధునాముగ్ధదుగ్ధంనత
 యాః || శ్రుత్వాశ్రీభోజరాజప్రచురపితరణంప్రీడశుష్కస్తసినావ్యభోహి
 యోష్ట్రీయాసస్తదపితరభిశ్చస్వితంసర్వయర్వాన్యమ్ || తుష్టోరాజాప్రత్యక్ష
 లక్షుండదా || తతఃకదాచిత్శుష్టృతిపారంగతాఃకేచిద్రాజానంకలత్వ
 యింజ్ఞాత్వాకృచ్చిన్నగరాద్భూహిఃభువనేశ్వరీప్రసాదేనకలత్వంకరిష్యా
 యిత్తుపఃప్యాః || తేష్వేకేనపండితమన్యేనపకశ్వరణోపారి || భోజనందేహి
 రాజేంద్రతలన్యేనాపారిఘృతసూపసమన్వతీమితః || ఉత్తరాధంసిస్సగలిత
 గోదేవతాధవసంకాళీదాసుః || ప్రణామార్థమగాత్ || తంవీత్కుద్విజాః || ఉచుః ||
 ప్రికం || సమగ్రవేదవిదామపిభోజఃకిమపినాగ్నయతిథివాధృతాంహియథే
 గందత్రేతతోస్తాభిఃకలత్వవిధానధియాత్కాగతం || చిరంవిచార్యపూర్వాధ్య
 సభ్యదాయ || ఉత్తరాధంకృత్వాదేహి || తతోన్మభ్యంకిమపిప్రయచ్ఛతీత్సు
 ఛ్చితత్పురస్తాదధమభాణి-నచతచ్ఛ్చ్రీత్వామాహిషంవశరచ్ఛంద్రచంద్రి
 కాధవశ || నదీత్యాహ-తదరాజభవనంగత్వాదోవారికానూచః || వయంక
 నంకృత్వాసమాగతాఃరాజానందర్యయతేతి- || తేచకాతుకాత్ హసంతోగ
 వ్యరాజానంప్రణమ్యప్రాహుః || శ్లో || రాజమాషనిభైదకంతఃకటివన్యస్త
 హాణయః-ద్వారిశివతిరాజేంద్రఛాందసాఃశ్లోకశత్రవత్తి || రాజ్ఞాప్రవేళితా
 ష్టరాజనంసదోమీలిత్వాన్మహావకవిత్వంపరంతిస్త- || రాజాతచ్ఛ్చ్రీ

తావడి త్రరాధంకాళిదాసేనకృతమితిజ్ఞాతావిప్రానాహ - యేనపూగ
 ర్ధంకారితంతస్తుభాత్కవిత్వంకదాచిదపినకరణేయం - ఉత్తగార్ధస్యకిం
 యతేన పూగ్వర్ణః స్వేత్స్యక్వాప్రత్యక్షరలతుండదా - తేషుచదక్షి
 మాదాయగతేషుకాళిదాసంవీత్యరాజాప్రాహ. కవేడి త్రరాధంత్వయ
 పఠితమితి-కవిరాహ ॥ శ్లో॥ అధరస్యనుధురిమాణంకుచ కారిన్యంపుశోశ్చ
 త్స్యం చ-కవితాయాంపరిపాకంహ్యమధవరసికౌవిజానాతి- రాజాచను
 వేసత్వంవనసి॥శ్లో॥అపూర్వోభాతిభారత్యాఃకావ్యామృతఫలేనః! చర్వ
 నర్వపామాస్యేస్వాదువిత్కేవలంకః ॥ సంపిత్య సంచిత్యజగన్మను
 త్రయః పదార్థాఃహృదయంప్రవిష్టాః ॥ ఇత్యోఽకారామతయఃకవీనా
 ముద్ధాంగనాపాంగతరంగితాని ॥ తతఃకదాచిద్వారపాలకప్రణయభోజ
 పాహరాజాద్రుడదేశాత్కోపిలత్ప్రీధరనామాకవిద్వారమధ్యాస్త
 రాజావ్రవేశయేత్వాహప్రవిష్టమేచ సూర్యమివభాగ్రమానంచీగాదప్య
 దితవృత్తాంతంప్రేత్వరాజాపిచారయామాస- ఆహ॥శ్లో॥ఆకారమాత్రజ్ఞా
 నసంపాదితమనీరధాః ధన్యాస్తేయేనశృణ్వంతిదీనాః క్వావ్యధి-నాంగిర
 సచాగత్యతత్రరాజానంస్వస్తీత్యక్వాతదజ్ఞాయాపవిష్టః పాహ - దేవ
 యంతెపండితమండితాసఖా-త్వంచసాక్షాద్విష్టురసి- అతః కిం నామపా
 డిత్యంమను-తథాపికించిద్యచ్ఛి॥శ్లో॥ భూజవ్రతావంతుః ధాయధాత్రాశేష్
 స్త్రిగ్నైఃపరమాణుభి కిం-హరైఃకరేభూత్పవరంబరేచభానుః పయోధే
 రేకృశానుఃఇతితతస్తేనవరివచ్చుమత్కృతారాజాచతస్యప్రత్యక్షరలతు
 దదాపునఃకవిరాహ-దేవమయాసకుటుంబేనాత్రవివాసాశయానమాగతం
 శ్లో॥తుమీదాతాగుణగ్రాహీస్వామీప్రణ్యేసలభ్యతే | అనుకూలశ్చుచిద్రాత్మ
 కవివిద్యాకసుదులభః ॥ ఇతి॥ఇతోరాజామభ్యామాత్మంహాహస్తైగ్మ
 హందీయతామితి-తతోనిఖిలమపినగరంఽలోక్యకనుపిమూఖమమాత్యోనా
 చక్యత్-యంనిరస్యవిదుషేగృహందీయతే-తత్రసర్వత్రభగ్మకాన్యచిక్షువిం
 దస్యగృహంవీత్యకవిందంప్రాహ- కువిందగృహంఽస్పృతవగృహః ద్వానే
 ప్యతీతి-తతఃకువిందో రాజభవనమాసాద్యరాజానంప్రణయ్యప్రాహ- దేవభ
 వనమాత్యోమాంమూఖంకృత్వాగృహంస్నిహస్సరయతీతి- త్వంతాపశ్యమూ
 ఖాఃపండితోవేతి॥శ్లో॥ కావ్యంకరోమినహించారుతరంకరోమి-యత్నైర్
 మయదిచారుతరంకరోమి-యానాలమాలిమణిమండితసాదపీరహోసాహసారి

భోజనరీత్రమ్.

ప్రయామివయామియామి-తతోరాజాత్వంకారవాదేనవదంతంకువిం
 ప్రాహు॥ అలితాతేవదపంక్తిః కవిజామాధుర్యంబశోధనం పరంతుక
 క్షంవిచార్యవక్తవ్యమితి-తతఃకుపితఃకువిందఃప్రాహదేవఅత్రాంతరంభా
 కింతునవదామిరాజభర్తాపృథక్విద్వద్ధర్మాదితి-రాజాప్రాహ-అస్తిచేదు
 గ్రంథాహీతి-దేవకాలిదాసాదృతేన్యంకవింనమన్యేకోస్తీతనభాయాం
 లిదాసాదృతే కవితాతత్వవిద్విద్వాన్ ॥ శ్లో ॥ యత్సారస్వతనైభవం
 కృపాసియ్యూషసాకోద్భవం తల్లభ్యంకవినైవనైవమాతతఃపాఠప్రతి
 బుషాకాసారేదీవసంసన్నపివయః పూరంర-పంకిలంకుర్వాణఃకమ
 రన్యలభతేకీసౌరభంసైరిభః॥ అయంమెవాగ్నుభోజితవదవదైద్ధ్య
 రః స్ఫురద్భుభోవంధ్యః పరహృదికృతార్థఃకపిహృదికటాక్షోవామో
 న్యదరదలితనేత్రాంతలితఃకుమారేనిస్సారిః సతుకిమపిపీయూషస్సుఖయ
 విద్వజ్జనవందితా సీతాప్రాహ ॥ శ్లో ॥ విఫ్రలహృదయాభియోగేభివ్య
 వ్యేజడోనమాధైశ్వీ-నిందతికంచుకమేవప్రాయశ్శుషకస్తనీనారి॥
 కువిందఃప్రాహ ॥ శ్లో ॥ బాల్యేసుతానాం సురతేంగనానాం సుతాకపీ
 న్సమరేభటానాం త్వంకారయక్తాహిగిరః ప్రతస్తాఃకస్తేప్రభోమో
 తరన్తరత్వం॥ తతోరాజాసాధుభోకువిందేత్యుక్తాతస్యాక్షర లక్షద
 మాభైషీరితిపునః కువిందప్రాహ-ఏవంక్రమేతాంత్రాంతేయవ్యసి
 తేబాణిపండితవరఃపరంరాజ్ఞామాన్యమానోపిప్రాక్తవకమతోదారి
 వ్యమనుభవతి-ఏవంస్థితేనృపతిః కదాచిద్రాత్రావేకాకీప్రచ్ఛన్నవేపస్త్వ
 రేవర-బాణగృహమేత్యాభివృత్ - తదానిశీథేబాణోదారిద్యవ్యాకు
 ల్గతయాకాంతాంపక్తి-దేవిరాజాకియద్వారంమమమమోరథమపూయత్-
 ద్యాపిపునః ప్రాథితోదదాత్యేవపరంతు నిరంతరప్రాథకానారసే మూ
 ణాస్యాజిజిహ్వజడీభవతీత్యుక్తాముహూతార్థం మానెస్థితేపునః సత
 ॥ శ్లో ॥ హరహరపురహరవరుషకహాలాహలఫల్గుయావనావచసాః ఏకై
 తవరసజ్ఞాతమభయరసతారతమృజ్ఞా-శేష ॥ దారిద్యస్య పరామూర్తి
 కాచానద్రవిణప్లుతిః - అపికాపీనవాళంభుస్తథాపిపరమేశ్వరః ॥ సే
 హాసుఖానాంవ్యసనం ధనానాంయాచాగుణానాం కుర్యతఃప్రజానాం ॥ ప్ర
 వృత్తీలశ్చసుతః కులానాంమూలావళూతః కఠినఃకుఠారః ॥ తత్పత్యపిదారి
 ద్యైరాజ్ఞావక్త్రం మయోన్వయమశక్యం ॥ శ్లో ॥ గచ్ఛాత్తుణమపి జలదో

వల్లభశామేశ్వరస్వలోకస్య నిత్యవ్రతసారితకరః కరోతిసూర్యోపి సంతాపః
 ॥ చ-దేవి-వైశ్వదేవాభవరేప్రాప్తాః క్షుధాగ్రాః పశ్చాద్యంతి తదేవ వై
 హృదయం ధునోతి ॥ శ్లో॥ దారిద్యానిల సంతాపః శాంతస్సంతోషవారిణా
 యాచకానాం విభూతాంతదాహః కేనోపశామ్యతే ॥ రాజావై తత్సర్వ
 త్వానేదానీం కమపిదాతుమశక్యం ప్రాతరేవ బాణం పూర్ణం మనోరథం
 రిహ్యమీతి సిహ్యగ్రింతః గాజా ॥ శ్లో॥ కృతోయోగ్మచ వాగ్మీచవ్యవసీతం నయ్యే
 వదం । యైరాత్మసదృశోనాథీకింతైః కావ్యైః బలైర్వైః ॥ ఏవంపురేవ రిభః
 మమాణే రాజనివర్తకనియోగవ్యయంగచ్ఛతి । తయోరేకః ప్రాహశకుంతక
 సఖేస్పారాంధకారవితతపి జగత్స్యం జనవశాత్ ॥ సర్వం పరమాంబప్రాయ
 మపి సమస్వత్ర పశ్యామి పరంతు సంభాగ్గుహాత్కనకజాతమపి నమేన
 ఖాయేతి - ద్వితీయోమరాళనామాచోరఆహ - ఆహృతం సంభాగ్గుహాత్క
 నకజాతమపి నహితమితి కస్తాద్ధేతోరుచ్యత ఇతి ॥ తతః ॥ శకుంతః ప్రాహ - సర్వ
 తోనగరరక్షకాః పరిభ్రమంతి సగోష్ఠిపిజాగరివ్యత్యేషాం భేరిపటహదీనాం
 నినాదే సతస్త్వాదాహృతం విభజ్యస్వ స్వభాగాగతం ధనమాదాయ శీఘ్ర
 మేవ గంతవ్యమితి ॥ మరాళః ప్రాహ । సఖేష్వమగేనకోటిద్వయపరిమిత మ
 ణికనకజాతేన కింకరిష్యసీతి - శకుంతః - ఏతద్ధనంక మైదిద్విజన్తనేదాప్యా
 మిముఖాయం వేద వేదాంగపాఠగోలన్యం సప్రాక్షణ్యమితి ॥ మరాళః సఖేదా
 ను ॥ శ్లో॥ దదతోయుద్ధమాసస్యవతతః పులకోధచేత్ ॥ ఆత్మసశ్చ సరేషాం చ
 తద్దాన - పౌరుషం స్మృతం ॥ మరాళః - అనేనదానేన తవకథం పుణ్యఫలం భవిష్య
 తీతి - అస్తాకం తత్పైగామమోయం దత్తుః యచ్చాన్యేణ విత్తమానీయతే ॥
 మరాళః ॥ శిశుచ్ఛేదనం గీర్వత్సాన్యగ్రితంగ్రవ్యం నిఖిలమపి కథం వీయతే ॥ శకుంతః ॥
 శ్లో॥ మూఖోఽనహిదదాత్సగ్ధం నరోదారిద్యశంకయా । ప్రాజ్ఞస్త్యుతరన్య
 ర్థం సరోదారిద్యశంకయా ॥ కిందిద్యేరమయం పాత్రం కించిత్పాత్రం తపో
 మయం । పాత్రాణాముత్తమం పాత్రం శూద్రాన్నం యస్య నోదరే ॥ శకుం
 తః ॥ అనేన విత్తేన కింకరిష్యతి భవాత్ ॥ మరాళః - సఖే కాశీవాసీకోపి వివ్ర
 వటురత్రాగాత్ - తెనాచ్చస్మింశుః పురాకాసీ వాసఫలం వ్యావణికతం
 తతోస్త్యుత్తతః బాల్యాదాం భృత్యాంకుర్వానోదైవవశాత్ స్వపాపాన్ని
 వృతోవై రాగ్యాత్సకుటుంబః కాశీమేవ్యతి - దతేర్థమిదం ద్రుణజాతం - శ
 కుంతః - మహద్భాగ్యం తవపితుః తథాహి ॥ శ్లో॥ వారాణసీపురి వాసనాస
 నావాసిశాత్మనా । కింశునానమతాం యాతివరాకః పాకశాసనః ॥ ఊహ

కర్త సస్యానాం తేత్రంవారాణసీపురీ । యత్రసంభవ్యతేమోక్షః సమం
 దాలవండితైః కరణంవజ్రశంయత్ర విభూతిశ్చవిభూషణం - కాపీనం
 త్రకాశేయం సాకాసీకేన మీయతే ఏవముభయోః సంవాదం శ్రుత్వా
 జాతుతోష అచింతయచ్ఛకునసి కర్మణాంగతి స్సర్వధైరవీచిత్రా ఉభ
 వారపి పక్షామతిరితితతోరాజా వినివృత్యవనాంతరే పశ్యపుత్రావ
 శ్యత్ - తత్రపితౄపుత్రం ప్రాహ - ఇదానీంపరిజ్ఞాతకాస్సృతత్వోపి సృ
 తిః కార్త్యేనకమినప్రయచ్ఛతి॥శ్లో॥ అథానికవయతికవయతిపత
 చపతతిస్తవోస్తుభేస్తాతి । వశ్చద్యామీత్యుక్తేమానీదృష్టినిమీలయతి॥
 రాజాపై తచ్ఛుశ్వా తత్సమీపం ప్రాప్యమైవంవదేతి స్వగాత్రా త్వర్వా
 రణాన్యత్రాన్యదత్వా తస్మైతతోగృహమాసాద్య కాలాంతరే సభామప
 ఘ్న కాళిదాసంప్రాహ - సఖే ॥ శ్లో॥ కవీనాం మానసం నౌమితరతి
 తిభాంభసా తతఃకవిరాహ॥ యత్పితేనపయాంసీవ భువనానిచతుర్దశ॥
 తోరాజా ప్రత్యక్షురం ముక్తాఫలలతుండదా - తతః ప్రవేశతి ద్వారపా
 ః దేవకౌపి కాపీనావ శేషో విద్వాన్ ద్వారితిష్ఠతీతి ॥ రాజాప్రవేశయ॥
 ప్రవేశితః ॥ కవిరాగత్య స్వస్తీత్యుక్తావస్త పమోపవిష్టః ప్రాహ॥ శ్లో॥
 మానవసతిమేరు శ్శేఖరోభూధరాణా మిహహినిహితబారా స్సాగరా
 వ్యవైవ । ఇదమతులమనంతం భూతలం భూరిభూతోద్భవ ధరణిసమగ్రం
 గనమప్నద్విధానాం ॥ రాజా - మహాకవే కింతేనామ - అభిగ్రన్స్వ - కవిః
 గమగ్రహణం నౌచితంవట్టితానాం తథాపివదామోయదిజానాసి॥ శ్లో॥
 హిస్తనంఫలూబుద్ధి గ్రంభీంగామాతేవచః । తలంతోయనిభేద్గ్రంథం య
 రస్తిస్తవై నివీ॥ దేవాకర్ణయ॥ శ్లో॥ చ్యుతామిందోరైఖాంతికలహభగ్నంచ
 లయంసమంచ క్రికృత్యప్రహసితముఖేనైలతనయా । అపౌచద్యంపశ్యే
 వతుగిరితస్సాచగిరిజాసచక్రీడా చంద్రోదగశంకరణాపూరితతమః ॥ కా
 నాసి॥ సఖేక్రీడాచంద్ర చిరాద్దృష్టోసి - కథమీదృశీతే దశామండలై మండ
 పిరాజన్యరాజనిబహుధనవతి-క్రీడాచంద్రః॥ శ్లో॥ ధనిమోవ్యదానః ఫవా
 శ్చ సేధురీ మహాచరిద్రాణాం । హంతినయతిః పిపాసామతస్సయద్రోపి
 రురేవ॥ కించఉపభోగ కాతరాణాంపురుషాణామర్థసంచయపరాణా ।
 చ్యుతానివనవనైఃపృథ్వ్యధః పరస్యాధై ॥ సువర్ణమణికేయూ రాడంబురైర
 భూషితః । కలయైవపరంభోజస్తేషామపన్నీతీసారవీత్ ॥ సుధామయా

నీవనుధాంగళంగవిద్యసంయోజనమంతరేణ । కావ్యానిర్వాహజమనోహ
రాని వారాంగనానామివ యావనాని । జ్ఞాయతేజాతునామాపి నరాజ్ఞః క
వితావినా । కవేస్తద్వ్యతిరేకేణక్తిస్ఫురతిషీతా ॥ మయూరః ॥ తెపంద్య
నైగుహోహ్వాన సైహంలోకేస్థిరంయశః - యోబధానికావ్యాని యేచక
వ్యోప్రకీర్తితాః । వరగుచ్ఛిః పదవ్యక్తివ్యక్తికృతసహృదయాబంధకలితెక
వాంమోగైః స్మిక్ స్ఫురతిబుధమాత్రస్ఫుధిషణా । నచక్రీదాలేశవ్యసనపి శ
వోయంకులవధూకటాక్షాణాంపంథాః నఖలుగణికానామపిమయః ॥ గజా
క్రీడావద్రాయవిశతిగజేంద్రాగ్రామపంజకంచదదా-తతోరాజాన
విస్తౌతి ॥ కంకణంనయనద్వంద్వేతిలకంకరవల్లవే । అహూభూమజ
వైచిత్ర్యభోజప్రత్యతియోషితాం । శుష్టోరాజాపునరక్షరలక్షుండదా
తతఃకదాదితోపిజగజీణసర్వాంగసంధిః పండితోరామేశ్వరనామా
పబాసుభ్యగాత్ - సచాహ ॥ శ్లో ॥ పంచాననస్యసుకవేగజమాంసైన్యప
త్రియా । పారణాజాయతేక్వాశి సర్వత్రైవ్రావవాసినః ॥ వాహానాంవ
డిశానాంచవరేషామహోజనః కవీంద్రాణాంకేంద్రాణాంగ్రాహకౌన్య
పతిఃపరః । ఏవంహి-సువక్తౌఃపట్టచైత్రేశ్వశోభాస్యాద్వారయోషితాం-
రాక్రవేణదానేన రాజంతే గాజసందనాః - ఇత్యకణ్యగాజారామేశ్వ
రపండితాయసర్వాభరణాన్యస్తీర్యలక్షద్వయంప్రాయచ్ఛత్ - తతస్తౌతికవి
శ్లో ॥ భోజత్వత్కీర్తికాంతాయానభః ఫాలస్థితంమహత్ । కసూరీతిలక
రాజగణాకరవిరాజతే - బుధాగ్రేసగణాబ్రూయాత్ సాధువేత్రి
యతస్వయం - మూఘాగ్రేపిచనబ్రూయాత్ బుధఃప్రోక్షాన్నవేత్రినః - త
నచమత్కృతాస్సర్వే - రామేశ్వరకవిః ॥ శ్లో ॥ భ్యాతింగమయతి సుజనస్య
కపిఃపదధాతికేవలంకావ్యం ॥ పుష్టాతికమలమంభోలత్క్యైతుగపిర్వియోజ
యతి ॥ తతస్తుష్టోరాజావ్రత్యక్షరలక్షుండదా - రాజేంద్రంకవిః ప్రాహ ॥ శ్లో
కవిత్వంనత్రుణోత్త్యేవ కృపణః కీర్తివజితం । నపుంసకః కింకురుతే పు
స్థిగన్యగీకృతా ॥ సీతాప్రాహ ॥ హతాదైవేనకవయో వరాకాస్తే గజా
పిశోభానజాయతేయేషాం మండలేంద్రగృహంవినా ॥ కాళిదాసః ॥ అద
త్యనుసంక్వాపినస్ఫురంతికవేగరః । దుఃఖాయై వాతివృద్ధస్య విలాసా
న్మగనీకృతాః ॥ రాజావ్రతిపండితులక్షుండత్రవా తతః కదాచిద్రాజా
మస్తాదపికవిమండలాదధికం కాళిదాసమవలోక్య ఆయాతంపరంవేశ్యలో
లన్యేనతేన సితేనలంపక్తే - తదాసీతా విద్వద్భృంసపండితాతదభిప్రా

జ్ఞాత్వాప్రామాదేవశ్లో॥ దోషమపి గుణవతిశనై దృష్ట్వాగుణరాగినో
 వ్యంతే । ప్రీత్యైవ శశివతితంపశ్యతిలోకః కళంకమపి॥ తుష్టో రాజాసీ
 యైలక్షందహ - తథాపి కాళిదాసంయథా పూర్వం నమానయతియదా-
 సచ కాళిదాసో రాజ్ఞాభిప్రాయం విదిత్వా తులామిషేణ ప్రాహ॥ శ్లో॥ ప్రా
 పమాణపదవీం కొనామాసౌతు లేవలేవనై - నయసిగరిష్ఠమదస్తాత్తదితి
 చ్చైస్తరాంకురుషే॥ పునరాహ - యస్యా పిసర్వత్రగతిస్సకన్త తస్యదే
 గణహియాతిభేదం । తాతస్యకూపోయమితిబ్రువాణాః త్వారంజలం
 కురుమాపిబంతి॥ తతో రాజ్ఞాకృతామవజ్ఞాం మనసివిదిత్వా కాళిదాసోదు
 హః నిజవేత్తయయాశ్లో॥ అవజ్ఞాస్ఫుటితంప్రేమసమీకర్తుంకళుశ్వరః
 ధింనయాతిస్ఫుటితంలాతౌలేపేనమక్తికం॥ తతో రాజాపిఖన్నస్థిస్తః-
 గలిలావతీఖిన్నందృష్ట్వా రాజానంవిషాదకారణమపృచ్ఛత్-రాజాచర
 సిసర్వతస్సైవప్రాహ - సాచరాజముభేవకాళిదాసావజ్ఞాంజ్ఞాత్వాపు
 స్రాహ-దేవప్రాణనాథసర్వజ్ఞోసి॥ శ్లో॥ స్నేహూహివరమఘటితోనవరం
 బాతఃఘటితస్నేహః - హృతనయనోహివిషాదీనవిషాదీభవతిసఖలుజా
 గంధః॥ పరంతుకాళిదాసఃకోపిభారత్యాఃపురుషావశారః - తత్సర్వభావేన
 క్త్వానయైవంవిద్యస్థ్యవశ్య॥ శ్లో॥ దోషాకరోపికుటిలోపికళంకితోపిమి
 వసాసినమయేవిహితోచ్చయోపిచంద్రస్తథాపిహరవల్లభశామమైతినై
 శ్రితేషుగుణదోషవిచారణాస్యాత్॥ రాజాప్రియోసర్వమేతత్సత్యమేవ్యేతం
 కృత్యశ్వః కాళిదాసంప్రాతరేవసంతోషయిష్యమీత్యనోచత్-అన్యేద్యు
 రాజాదంతథావనాదివిధివిధాయనిర్వతిత నిత్యకృత్యస్సభాంప్రాపవం
 తాఃకవయశ్చగాయకాఅన్యేప్రకృతయశ్చసర్వేనమాజగ్ముః-కాళిదాసమే
 వనాగతచీత్య రాజాస్వసేచకమేకంతదాకారణాయవేశ్యాగృహంప్రే
 యామానసచగత్వా కాళిదాసంనత్వాప్రాహకవీంద్రత్యామాకారయతి
 జనరేంద్రశ్చి - తతఃకవిర్యచింతయత్ - గతేహిన్నప్రేణావమానితో
 మద్యప్రాతరేవాకారణేకింకారణమితిశ్లో॥ యంయంనృపోసు రాగేణన
 నయతిసంసదితస్యతస్యోత్సరణాయయతంతేరాజవల్లభాః ॥ కింతువి
 సాద్యాజ్ఞా అవ్యహం మన్యమానైమయి మాయావిసౌమత్యగాదైవరతి
 భయంతి॥ అవివేకమతిన్నపతిర్కృత్రిమగుణవత్సువక్త్రిత్రీవః-యత్ర
 లాశ్చప్రబలాస్త్రతకథంసజ్జనావసరః॥ ఇతివిచారయన్ సభామగ్నత్ - త
 మానేనమాయాంతంచీత్యసానం దమాసనాదుత్తాయసుకవేమస్త్రియ

తమాద్యకథంబిలంబః క్రియతఇతి భావమాణః పంచషట్పదాని సస్తుభోగః
 తోతతోనిభిలాపిసభాస్వాసనాదుస్థితా-సర్వేసభాసదశ్చచమత్కృతాః
 నిశ్చాస్యవిచ్చాయవదనాబధూవుః-తతోరాజాః జకరకమలేనత్యకరక
 లమవలంబ్యస్వాసనదేశంపాప్యతంసింహాసనై ఉప వేశ్యస్వయంచతః
 జ్ఞయాతతైః హోపవిష్టః - తతోరాజస్సింహాసనారూఢే కాళిదాసే బాణక
 దాక్షిణంబాహుముదృత్యప్రాహః ॥ భోజకశావిన్ద్యద్రోవాకాళిదా
 స్వమాననాత్ విబుధేభ్యో రాజా యోనదోషాకరోప్యసౌ ॥ తతోస్యవి
 షేణవిద్యద్భిస్సహవై గానలః ప్రదీప్తః - తతః కైన్ద్యద్భిన్ద్యద్భిః సంత్రం
 త్వాసరైర్వోపవిద్యద్భిః భోజస్యతాంబూల వాహినీ దాసీభనకనకాదినా
 హ్నానితా-తేవతాంప్రత్యసాయమూచుః సుభగైతన్వస్తీర్నియసౌ కాళిదాస
 గళయతి తస్మై సుకోపినై తేనకశా సామ్యంప్రవహ-త-వత్సైయధై నం రాజ
 దేశాంతరం నిస్సగయితే తథాభవత్యాకర్తవ్యమితి- దాసీప్రాహ-భవయోభ్య
 చకోంపాప్యమయా యుచ్చక్కార్యంక్రియతే త్త్వమప్రథమంహారోదాతః
 ఇతి - తతోస్స తాంబూలవాహినీ తైరక-త్రంహోమాదాయస్యచింతయత్
 తథాహి బుధైరతాద్యంకింవాప్తి - తస్మై తిక్రామత్సుకపివయవాసశేష
 వై వాదేశాక్షిప్యమస్తై రాజః చరణ సంవాహనాసేవానున్యధాయతతై
 జకవతేననేత్రేమీల్యస్తుతః - తతశ్చగణచలనేనసారాజాసమీపజ్ఞాగరూ
 కంసన్యజ్ఞాత్వాప్రాహ ॥ సభయదనమాలినినదుగాత్తాకాళిదాసుదాసీవే
 షేణాన్తిఃపురంపాప్యవీలాదేవ్యాసహరమత్యితి- రాజాతచ్ఛ్రవ్యాఉక్తా
 యువాహ-తరంగవతికింజాగమీతి-సాచనిత్రావ్యామతవసశ్మణితి - రా
 జాచతస్యాతవభస్సంశ్రుత్వాస్యచింతయత్ - ఇయంతరంగవతీనోదేయోప
 స్పష్టవిశంగతావాసనావశాద్దేవ్యాదుశ్చ్యుతంపాహ - సచస్త్రీవేషేణా
 న్తిపుగామాగచ్ఛతీత్యేతదనిసంబాధ్యతే- కొనానుస్త్రీచరితంవదేతివతత
 ష్చేత్తంబిచార్యగాజావరేద్యఃప్రాతరాత్మనికృత్రిమజ్వరవిధాయ శయాసః
 కాళిదానందాసీనుభేనతినాయకదాగమనానంతరంతయైవవీలాదేవించా
 నాయ్యదేవీప్రత్యవదత్ - క్రియే ఇదానీమేవమయావశ్యంభోర్తవ్యమితి-
 ఇన్యైకైసావితకై వేదవశ్యంగృహీత్వా గాఙ్గాజ్ఞానతపాత్రేవత్యాతత్రముగ్ర
 దానీంసన్యవేషయత్ - తతః రాజాపితయోభిప్రాచ్య-జిజ్ఞాసమాసంజ్ఞోకా

ంప్రాహ || ముద్గదాచీగతవీరాకవీంద్రవిమలకథమితితతః కాళిదాసః
 న్యంసమీపవత్కన్యామపి త్రరాథకంపాహం || అన్తోవల్లభసంయోగా
 తాఃగతకంచుకం || దేవీతచ్చుత్తాపరిజ్ఞాతార్థస్వరూపాసరస్వతీ వతద
 విదిత్వాప్యైముఖేయనాగివబభూవ. రాజాప్యేతద్వప్తైవచారయా
 సభయంపురాకాళిదాసేన్నివ్యతిఅనేన ఏతస్యాం సమీపవర్తినామపి
 మభ్యధాయి - ఇయంచప్యైముఖేబభూవ - స్త్రీణాంచచిత్తంకౌవేదం ||
 అశ్వపుత్రంవాసవగజాతంచస్త్రీణాంచచిత్తంపురుషస్యభాగ్యం అవద్
 చావ్యతివశః || అచదేవ్రాసజానాతికతోమనుష్యః || కింత్యయంచాన్య
 దారుణా పరాధిత్వేసిసహంతవ్యభి - విశేషేణసరస్వత్యాఃపురుషా
 తాగ ఇతిచార్యకాళిదాసంప్రాహ. కవేసర్వధాలస్తద్వేదేనస్థితవ్యంకిం
 సుకోక్తేన ప్రతివాక్యంకిమపినవక్తవ్యం - తతఃకాళిదాసోపివేగేనోక్తా
 వేశ్యాగృహంవేద్యతాప్రశ్నాహ. ప్రియేఅనుజ్ఞాందేహి - మయిభోజింకు
 యిస్వదేనైస్థాతీవ్యమిత్యూచ. అహహాన్లో || అనుతిత ఘటిశానిఘట
 యిఘటిసఘటితానిఘట ఘట టికురుతే । విధిరేవ శానిఘటయతియోగానిపునా
 ముచచింయతి కి. చ || కింపివిన్వద్భృందశస్త్రేతమేవేతిప్రతిభాతిరథాహి ||
 బహూనానుత్పసారాణాంసమవాయోదుర్యయః । త్యైర్విధీనుతేర
 బన్యంతేతేనదంతినః తతోవిల్లోసవతీనామవేశ్యతంచప్రాహన్లో తదేవా
 వరంబుక్రంత్యుత్రసఃక్రాంతిమద్వయం । దృష్టేనుఖంచదుఃఖంచప్రతిచ్ఛా
 వదవతే || దయితమయి ద్య మానాయా కిన్తేరాజ్ఞాకింవాగజదస్త్రే
 తేవ కార్యంసుఖేనిశ్శంకంతివనద్వహంతః కుహరభి- తతఃకాళిదా
 క్త్యైవసకతివయది నానిగమయామాస. తతఃకాళిదాసేగృహేన్నిగ
 రాహురీలాదేవీగృహం - దేవ కాళిదాసకవినాసాకంనితాంతంబిడత
 మ్రోతీ - తదిదానీమనుచితంకస్తాశ్శృతం-యన్యదేశేవ్యవస్థానాపిధం ||
 ఇత్యోరగ్రాత్రగృహః పర్వణిపర్వణియథారసవిశేషః । తద్వశ్యజ్జనమై
 విపరీతానాస్తువిపరీతా । శోకాగ్రాతిపరాశ్రాణంప్రీతిర్విసన్నభాజనం । క
 త్నమిదంసృష్టంబుక్రమిత్యక్షరద్వయం || రాజాప్యేగ్లీలాదేవీచనమా
 కాపాహం - దేవకేనాపినుమేత్యభిధాయి । తత్కాళిదాసోదాసీవేషేణ
 తంపురుషాసాగ్యదేవ్యాసహరమతభి- మయాచైతద్వ్యవారణజ్ఞాన
 కపట్యరేణాయంభవతీచవీక్షితా - తతఃసమీపవత్కన్యాకవిగ్వయ్య
 క్తేరాథకమిత్థప్రాహ-తచ్చాకన్యకత్వయాపికృతోమనః । తతశ్చసర్వ

మేళద్వైష్ణవబ్రాహ్మణహననభీషణామయాచేశాన్నిస్సారితః॥ రాష్ట్రంచన
 షీత్యైవహస్తీభిరతః॥ పరాదేవీచమత్కృతాప్రాహునిశ్శంకం॥ దేవల
 మేషధన్యాంయస్యోస్త్యంపతిరీదృశః॥ త్వయాశుక్తశీలాయాః॥ మహ
 సాకభమన్యోగ్రచ్చతి॥ యతఃస్వకామినీభిరపి కాంతోవభోగైస్తతాన్
 సి॥ అహహాదేవస్వంయదిమాంసగీమసతీంవా॥ అత్యశ్వగమిష్యతహ
 హంసర్వధానారివృథా॥ తతోరాజాపిక్రియేపత్యంపదసీతమాగయామ
 తప్తలంహగోరకంకారయామాస॥ భసుశ్చసజ్యంచక్రే॥ తతోచపిస్మా
 జజాత్రిన్త్యానలేనదేవీవ్యకూనా॥ శుకుమారగాత్రీ॥ సూర్యమనలంకృ
 తుః॥ జగద్భుతమస్త్యంసశ్యసాక్షీశర్వంచెత్సి॥ శ్లో॥ జాగ్రతస్వన్నకాలేహ
 క్షామసిచే॥ పశ్య॥ భోజనవపరంనాన్యోగచ్చితైభాః॥ తోపిసత్తమ్యక్త్యా
 దివ్యతేయంచక్రే॥ తతస్సుధ్వాయామతః॥ పురీలోపత్యాంజ్ఞానపరిర
 త్త్యాత్మానామగోమేత్యుచస్త్వంసస్మింమంక॥ విదామీహిభయామాన
 జావరేభాగ్రభృతవ॥ గాతినచధంజన్తేగోవిర్విక్తి॥ శ్లో॥ వలమిర్విగ్నమ
 స్త్యేకస్త్విహానిశంప్రసవంపశ్యంతాం॥ యవల్లిజాకేన్నామదాక్షిణ్యంకృత్యాంభీ
 చరితా॥ పే॥ తోపిసత్తమ్యక్త్యాదివ్యతేయంచక్రే॥ తతస్సుధ్వాయామ
 తః॥ కిషక్రావ్యంక్రావితోసీతమావ్యమక్రోసీప్తమప్తభవద్రహగ్రస్తభవమాం
 పద్వస్తభవసంసతతే॥ తస్మాత్ప్రియాకరీగోమసిక్షజలసంహాసేన్ద్విభవమీశా
 వసీయా॥ నీత్యస్వాత్మ్యేంద్రావరః॥ పరమస్థితే॥ తతోనిజానాథహీనః
 శాంతిరేరహీనావ॥ దివస్త్రిష్టిత్యాగివీవరేమాచీర్॥ శక్తరహి॥ తెనసుభమాం
 గ్రానిధో॥ బధూనాలనభారీహి॥ తాశాళిదాసీన॥ తదాప్రభృదింకన్మదే
 ష్టకాన్యంసహోద్విగ్నామసుంచరంపహృతక్తి॥ తతోగతేమకేహచ్చిరేమకహ
 చిద్రాజాభ్యశోకంయమంచరంపశ్యోపురశ్చలీలా॥ దేవమధన్యంవిశ్వప్ర
 హం॥ తుళిణఅనుతలసంతృప్త్యేనోముహవదంసభావదా॥ యోగి॥ త్రిచక్రం॥ శో
 చంద్రయననేత్రవిలాసా॥ కదావాచోల్లసితం॥ ప్రాతశ్చోష్ణితః॥ తాత్పర్య
 ధామనభాం॥ ప్రాన్యధాజావిర్వర్వణావ్వాహ॥ అహోకవయః॥ భయం
 మస్యాపూర్వజాంతః॥ పరతితుళిణఅనుతలసంతృప్త్యేనోముహవదం॥ ప
 వదాయేపునరాహభయంచెత్తమస్యానభార్యతేభవంభీ॥ మదైశేనస్థాతన్
 మతి॥ తతోధీకాస్తేకవయః॥ స్వానిగృహణిజన్తుః॥ చిరంపచారితేన్యథే
 ష్యాపినాథానంగరిస్సురతి॥ తతస్సుకైంద్విలిత్వాబాణుపేషితః॥ త

ప్రాప్తాపాప్యసూరాజానందవనరైవవికర్ష్యభిరహంప్రేషితః అష్టాహా
 నవధిమభిధేహినవమేహిస్థూయివ్యంతతేనచేద్దేశాన్నిగద్యంత
 నాఅస్తిత్యాహతతోబాణః తేహంవిజ్ఞాప్యరాజసందేశంస్వగృహమ
 త-తతోష్టాదినసాఽతీతాః అష్టమదినరాత్రామిళిమేషతేషు కమభూ
 ప్రాహ-అహాతాసంఖ్యమనేనరాజసంత్యసమదేనకంచిద్యద్యామదేహా
 నాసోసస్సరితోభవత్ - సమేధివంతస్సప్త పవకవయః పషమేష్టానతుస
 పవకవితంసస్సర్వ ఇదానీంకినామమహత్త్వమాసీత్ - స్థితేతస్మి క
 యమవస్థాస్తాకంభవేత్తస్మిస్సగరతేయబుద్ధిశ్శృణోసాభవద్విరేవ
 ధూయతే॥ శ్లో॥ పానూన్యప్రప్యేషేచకులనాశోభవేక్కల ఉమాచూ
 ర్యవిశ్వేషేనాశయికులస్యహి॥ తత్సత్త్వగాఢకలహలయంతేర్షుయూ
 దయశ్శతతప్తేనర్వకకలహస్త్రివంశ్యసగ్యప్రాహుః-అన్యైవాంధిః
 కణః ౩ - కాళిదాసమంతరేణనకస్య చిత్సాగ్రకళకామస్తి సమస్యాహర
 ॥ శ్లో॥ సప్తగామేషుభటేంద్రాణాం కపీనాంకః ముగత ద్విష్టాకదీ
 నోదాక మహాత్మరేవైవజాయతే యదిరీచితతతోన్యైవమభ్యరా
 ప్రచుదితపంద్రమసిగూఢమేవగచ్ఛాన్ ॥ సంవత్సరంబూరహదాను
 వివగన్యతేహ్యేరాజసేవకా అసాక్షిబలాన్నిస్సార్జయంతి - సదాశేవ
 త్రేతైవాస్మాభిః-ంశవ్యం-తదన్యమభ్యరాత్రగమిస్యాదు ఇతిసత్త్వ
 స్య గృహమాగత్య బరీచదక వ్యుధేషు శకతేషు కందద్భాన మో
 వ్య రాత్రాదేవసమ్మృతాః తేతికాళిదాసః తస్మిన్ దాతౌపలాప
 సుసోద్యానైవనక వతిగచ్ఛతా తేహ-గిరంత్రుత్వశశ్యజేటి ప్రసి
 క్షవక - ప్రయేవశ్య॥ ఏతగచ్ఛంతి బ్రాహ్మణాభవ - తతస్సాసమే
 య్యేవశ్యత్ - ఉపేత్యత కాళిదాసం ప్రాహ ॥ శ్లో॥ ఏకేనరాజహంసే
 హాశోభాసరసోభవత్ ॥ నసావకసమాసేనవరితస్త్రివాసిసా॥ సర్వేచ
 ణ మయూరప్రమథాః పలాయంతే నాతనంశయ ఇతికాళిదాసః ప్రి
 వేగేన వాసాంసి భవనాదానయ - యథావలాఽలమానాకపిప్రాకా
 రేమి ॥ శ్లో॥ కింపారుషంరక్షతీయేననాత్ర కేంవాధనం నాధిజనా
 యత్సాత్తే॥ సాకింక్రియా యాసహితానుబద్ధా కింబీతంసాధువిరోధి
 దైవ॥ తతస్సుకాళిదాసశ్చార్జవేషం విధాత్యుగ్రయన్వహా - తేహ
 ముత్తరంగత్వా తేష్వామభిముఖమాగత్య సర్వాన్నిరూప్య జయేర్షు శీ
 గమనమీగంప్రదచారణభావ మా - ఆశాహానిద్యా నారిధయోభోజ

సభాయాం సంక్రాంతమహత్వాశయాః బృహస్పతయశ్రవసంఘాయక
 జగమువ్రాధవతః - కచ్చిన్దుశలం పౌగాజాచకశలీఅస్మాభిః క
 శావాగమ్యతే - భోజనశశనాయచిత్తస్పృహయాతతః - పరిహాస
 ద్వంతతస్సుర్వే నిష్కాంతాః - తతస్తేషుకచ్చిర్ద్యుమాకణ్డకాతంహ
 గంధున్యమాః - కుతూహలేషిహశ్శిష్టాహ - అహూచారణశృణు -
 యావత్పృథిత్రోవ్యతపవ అతోమయా అద్వైత్యైస్సౌన్యతేరాజ్ఞాకిలైభి
 విద్వన్మగ్నిః పూగతాయనవస్యోక్తా - తత్పూగతాశక్త్యాః - విపితా రా
 దేశాంధిర్యైః నిజ్జిబుష ఏవలేసిన్దుశమః - చారణ - గాజ్ఞాకావా
 స్యోక్తాతఃః వనతపివద్భిత్ తుశణ అణఅణునర భగ్నో సోముహచన
 ముపదామచాణ - ఏతస్మాద్ద్యేవగూఢాకాం ఏతస్మాద్ద్యేవమంహ
 పీత్యగాజ్ఞాపాది - ఏతస్యేత్త - భూమిదంభివితుహహతి - అణుభూ
 నిదికహఅణుకిదిలంసంసజగదివరః స - సర్వేషుత్వావమత్కృతా
 చాణ స్వాత్మప్రణవ్యోగ్యయా - తతస్సర్వేషుచారణంస్త్రాసా
 ణంసామౌస్సౌస్వోభుఃకూఢంసస్వేనా - అద్వైత్యైః సాత్మాతాయాగ
 నామిదంభిమ - కసూకాశిమహ్యః - అన్యాపి సురికేనాపి నిజ్జాయతే -
 తేషుభుజేషుగృహమాసాన్దుశికదైభ్యోభార ముత్తార్య ప్రాతస్సత్రై
 రివగోజా భవనమాగవ్యం సచేన్యాణ ఏవనిహేయవ్యం - తతః
 తాన్యానభియోజయిన్దుతేనాద్వైత - తేనారాజనభాంగత్వై రాజా
 మాగోభ్య స్సస్త్రీన్దుశ్య విమరః - సోహణంసాహ - దేవస్వధ్యే
 త్వయావత్కృత తదిన్ద్వి - ఏవే కేమవనాకా ఉదరభగయః ద్విజా
 తభాభ్యధ్యతే తలణఅణుఅణుసాభగ్నోసోముహచనంసఖివదామ - అ
 భి బృహనుకనా అణుకిదిలంసంసజగదివరః || తులనామృతా
 స్స సభావందస్యతేదస్యోః | అద్వైత్యైః కళహనుకృతిస్తస్యప్రప
 చ ప్రస్థానా జామధాన్యసనితస్సభిశ్రాయం విత్తాన్యధా కాళి
 సంత్యక్త - దిసప్రపాన్యథానెనసతి - ఉపయోగ్య స్వాంసాన్యం - తత
 తానానురున్యాణం వచశః యోగి ప్రాణాత్ - సతోమమిషేతై
 ద్వన్మం సంస్వంస్వంసంసంప్రదేషితం - గలేవన్ద్యత్తండలేశవై
 రపాలాయాధిప్తగాజ్ఞాయదికేన్ద్విజన్యానతయాన్యంతతద్యాహు
 మానెనన్యాః - తతస్సర్వ సభిన్దుశావాయ స్వస్థుహం గతబాణే కే
 ద్విజేనా అహుః - అపేనాపేదేనామిన్దు శ్యేవధాయ - యనసాపి

అప్పుడు నగరాన్ని స్కాంతు పిచ్చు మేవధనం గృహితవాక్ - సర్వధా
 సర్వదాణం సర్వదాణం వంశ్యమః - యథా కౌపి నాన్యాయం విధి తై
 వ్యుత్తు - తత సై గజాననం సాద్యదృశ్యం - రాజా తా ప్రా హుపతత్వ
 రాజాన మేవ భవద్భివ్యధాథ - తయానాచ్యం - తత సై సర్వమేవని
 వితంతతి - రాజా చాచితవాక్ - సర్వదా కాలిదాసశ్చాణ వేదాణ
 ద్భూయాత్వదీన సగరమధ్యానై - తతశ్చాగరక్షకానాదిదేశ అపూ
 ర్వాణా శాంతుకంగా - తతః క్షీణోద్ధావ ప్రయాణే పటహాభ్యుదయభ
 త - అపూ ఇనానీం గాజాదేవ పూజావ్యగ్ర ఇతి శుశుమః - పునరాదా
 వక్షీణోద్ధావం గమివ్యగతి వ్యాకలాస్సర్వే బటాస్సంభూయ పశ్చా
 త్తం - తతో రాజా లైక్వివ్యసృహ అవ్యమానహ్య గాత్రా యత్రచార
 ద్రుసంగస్సవజ తస్మిన్ శంప్రాప్తః - తతో రాజా చరతాం చురణాం
 క్షణాన నిభూనానాపూరు ప్రాహుసేవవత్ - కాంతోపి త్రానికా
 త్తాన్యదాని అగ్రాపి ర్వశ్యంతి - తతో గజావ్రావ వితంతత రశ్యాన్
 యయి వ్యావస్యభవనమగాత్ - రేవ పక్షా గాజాజ్ఞానా సర్వతశ్చాంతో
 కేవల సేతుకాంతా విమూధా ఇవాన్ - తతశ్చ లంబమృదానవిగరి - కా
 త్తాన మేవ పక్షాణాన్యదానాదాయచ్చ కావత్సా చ్చంకింధ్యవ్యవ
 స్థా ఇవాన్ - తతో శత్రువ్రాణం తయాచర్త కాగ క రేన్య గ్రంపీష్య
 త్స పాస్యః కర్తా మేణ దాయశేణ పూర్ణే సభియు క్తం నిదేవ ప
 త్తాన్యదాన్య శాంత దానీం క్రిమేణ వేత్తాభవనం విశంతీ, వీర్యత
 ర్గి గంకిం పోషోపయామానుః - తతశ్చ త్తే వేదేనభోజ శవణ ప
 కయం అభిజ్ఞానా త్తా ప్రాపిశా - తతో రాజా సపార స్సామాత్యః ప
 స్యంతే సేవ్యానవతీ భవనమగాత్ - తతో తద్యుత్తా విలాసవతీం ప్రా
 కాలిదానః వియోగ ర్కలై కింకప్వ తేవశ్య - విలాసవతీ - సుకవే శ్లో॥
 క్షీరేన్ద్రం వచభం సాంసంస్తభావః పరిమీనులేయతః । అవాతివాంహా
 శాంతాగా శ్చేద్య సర్వ సర్వస్యభాజిభావః ॥ మిత్రస్వజవబ ధూనాం బు
 ర్గిత్యుత్తాత్మకః । ఆనన్దిపపామానో జనోజానాతిచారశాం॥ అప్రా
 నిమఃఖాం యాస్తానాం తిరహిసః । సఖాచివ భామన్యై కై వ్యను
 కిరీత్యతే ॥ సుకవే గాజాశ్చయి మనా బ్ధిగాకృతే వచసాపిసయాస
 కం దానీభ్యుగం ప్రదీప్తపక్షా పరివ్యతి - కాలిదానః - ప్రియైనై వం
 కేవలనాం పృష్టా వివాసే కృతాన్యోభోజ పాదయో పరివ్యతి తతో

వేశ్యాగృహం ప్రవిశ్యభోజః కాలిదాసం దృష్ట్వాసంభ్రమమాశ్రిప్యపా
 ద్యోఃపతతి - సరాజావరచ॥ శ్లో॥ గచ్ఛత స్తిష్ఠతోవాపిజాగ్రతస్సప్తపతీ
 వామాఃశూన్యనఃకదాచిన్యైశ్చయావిరహితంకవే॥ కాలిదాసస్తచ్చుశ్వా
 దావనజాసుస్తిష్ఠతి రాజావ కాలిదాసముఖమున్నమయ్యాహ - కాలిదా
 కల్మషాసదానవచ్చాఃతోయతి॥ రాజమాగైవజన్నత్రపరేహం తత్రకా
 సా॥ ధర్మావిలాసినింనున్యైకాలిదాసోయదేశయా॥ నిబద్ధస్సగ్నజైకే
 శకుస్త్రాననన్దరే॥ రాజాసేత్రయాహాహాశ్రుద్వాగ్నయతకరాభ్యాంక
 శానస్య - తతఃతస్మాప్రిప్రసన్నోగాజాబ్రాహ్మణేస్త్రిఃప్రత్యేకంబు
 దదౌః॥ జతుగగవకాలిదాసమారోహ్యప్యనవరివారినిజగృహంయయా
 యత్సపికాలేషకానెరాజాకదాచిత్పుంధ్యామాలోక్యప్రాహ॥ శ్లో॥పరి
 తిరయోఃఫౌవనంగఃతతోబాణిప్రాహ - సుసిగ్రహముదరేషుమత్తభ్య
 ౨౩॥ సోమహేష్వరంబలిఃఉపవనతరుకోటరేఃపంగః॥ తతఃకాలిదా
 ప్రాహ - యువతఃసేషశవైశ్శక్యైగనంగః॥ తుస్త్వేగాజాలక్షుంలక్షుందదౌ
 తుభ - చరణస్సలతద్వయంబదౌకదాచిప్రాజాబహిరుద్యానమధ్యేమా
 ప్రాశ్యాగచ్ఛంత్యంతహపివిశంకనకృతస్యకలేచర్తయంతంకమణ్డంపీత్య
 మానుప్రంజ్ఞాద్వాముఖప్రియావిరాజమానం చావలోక్యతురంగంతద
 నిధానగాహ - విప్రవత్ససాంతేకనుధాంపాతౌవహసీతి - సదఃప్రసూ
 ములితోభయమృదూత్త్యుచభోజత్తవిచార్యాహ - దేవదాస్యశిరో
 ణేభోజేవ్యస్త్రింశాసంబోహాప్రసాధావస్సుమజని - తెనవత్సమయం
 ప్రసవనామితి॥ రాజాభోజేకాసతిలోహశాప్రసాధావేకోహేతుతదా॥
 ప్రసవనా॥ అస్యశ్రీభోజరాజస్యగ్నయవేనమరుంభం॥ శత్రూహంశ్చం
 నైర్లోహంతామ్రంశేన్నువత్రైకై॥ తతస్తుష్టోగాజాప్రత్యక్షగతక్షుంద
 కదాచిద్వాకసాలఃప్రాహ - ధారేంద్రమారజేశాదాగతఃకశ్చిద్బద్ధా
 గ్నానిస్థతి సత్పత్నీచతత్పుత్రస్సపక్షికః - అతఃఅతివప్రేంపివృత్తు
 బద్ధాగ్నిష్ఠతీతి॥ రాజాఅపూగగ్నిసి శారదాప్రసాదవద్ధతఃతస్మి
 వచరేనశేంద్రపాలితగర్భరాజానంప్రణమ్యప్రాహ - భోజేంద్రసింహభో
 జాగ్నిశ్చరేణనాదశశంజే॥ దాఃప్రేషితాఃపోడశమహామణుశ్చ -
 బోబాఃప్రాహ॥శ్లో॥స్థితఃకవీచామివకుంజరాణాంస్వనుందిరంవాస్యన
 రిరంబాః॥ గృహేగృహేకింభృతకాశ్యవైతేభవత్తేభుపాలపిభూషిపాల
 నివోగాజాగజావేలోకనాయబహిరగాత్ - తతస్తువివృత్తుటంజపి

పండితోరాజ్ఞః పియోహమితగర్వం దధారయన్తయారాజభవనమ
 గన్యతేవిద్యత్కుటుంబస్తుద్వారపాలజాపితపపిబహిరాస్తేతదారా
 తస్యైతసిగర్వం విదిత్వాచోళ పండితం సాధాంగణాన్నిసాగరతవాక్ -
 తేజశవాసీ కోపితండులదేవనామా గజైస్సస్త్రీత్యుక్తాతిష్ఠత్ - రాజాచ
 వివ్రచచ్ఛ - సుమతేకుత్రనివాసః । వత్ - తేయత్రసాపాణీ కృపాణీర్నిక్త
 ఖనిః శ్రీసుద్ధాశవ భూపాలస్తత్రజేశేవ సామ్యహం - తుష్టోరాజాత
 గజేంద్రసప్తకందదా - తతః కౌపివిద్వానాగత్యప్రాహ - తపసస్సంప
 ప్రాప్యోతస్తపాసినవిద్యతే - యేనత్వంభోజకల్పదుః దృగ్గోచరముపై
 గ్నితస్మైరాజాదశగజేంద్రాదదా - తతఃకశ్చిద్బ్రాహ్మణపుత్రః భుంభా
 కంకుర్యాణోభ్యేతి - తతస్సర్వేసంభాగంతాః । కథంభుంభారవంకరోషీ
 ధాజ్ఞోస్సదృగ్గోచరమాసీతః వృన్తః సహాహ - దేవత్వద్దానపాథోధా
 రిద్రస్యనిమజ్జతః । నకోపహికరాలంబంధతైమతైహదాయః - తత
 ష్టోరాజాతస్మైత్రింశద్గజేంద్రాప్రాదాత్ - తతఃప్రవిశతిపత్నీసహితః
 పిలోచనోవిద్వాన్ స్వస్త్రీత్యుక్తాప్రాహ॥ శ్లో॥ నిజాన్తపిజ్జాన్ భో
 దదాన్తపేత్యుపార్వతిగజేంద్రవదనంపుత్రరక్షత్యద్యభునః॥ తతోరా
 జేన ప్రగజాత్తస్మైరదా - తతోరాజావిద్యత్కుటుంబంతదై వపురతః స్థితం
 త్యుపాన్త్యుణంపాహి॥ శ్లో॥ క్రియాసిద్ధిస్తత్త్వభవతిమహతాం నోపకర
 వృద్ధివిజిప్రాహ॥ శ్లో॥ ఘటోజన్తస్థానంశృగపరిజనోఘాజ్జ - వసనంవ
 వాసంకందాదికమశనమేవంపిధగుణః । అగస్త్యఃపాథోధియదకృతక
 రం భోజకుహరేక్రియాసిద్ధిస్తత్త్వభవతిమహతాం నోపకరణే ॥ తతో
 జాబహుమూల్యానవిషోడశమణీ తస్మైదదా - తతస్తత్పత్నీంప్రాహరా
 - అంబత్వమపివర ॥ దేవి ॥ రథస్యైకంవక్రంభుజగనమితాస్సప్రతు
 గానిరాలంబోమార్గః చరణవికలస్సారథిరపి॥ రవిర్యాత్యవాంతంప్రతి
 కమపారస్యనభసః క్రియాసిద్ధిస్తత్త్వభవతిమహతాం నోపకరణే ॥ రా
 తుప్తస్సప్రదశగజాన్ సప్రధాంశ్చతస్మైరదా - తతోవిప్రపుత్రంప్రా
 హరాజా - విప్రసుతత్వమపివర ॥ విప్రసుతః ॥ శ్లో॥ విశేతవ్యాలుంకాచరణ
 గణేయోజునిధిర్నిసతః పాలస్త్యోరణభువిసహాయాశ్చకవయః । వదాణ
 ద్యోసానకలమవిధీదాత్సునకులం క్రియాసిద్ధిస్తత్త్వభవతిమహతాం నో

వకరణే || తుష్టో రాజా విప్రసుతాయ అష్టరశ గజేంద్రా ప్రాదా-
 తతస్సుకుమారమ మోజ్జనిఖలాం గావయివాలంకృతాం శృంగార రసోప-
 తమూర్తిమివ చంపకలతామివలావణ్య గాత్రయష్టిం విప్రస్నుషాం వీర్య-
 సంభారత్యాః కాపిలీలాకృతిరియమితీచేత సినమస్కృత్య రాజాప్రా-
 మాతస్త్వమప్యాశిషంవద - విప్రస్నుషా - దేవశృణు || శ్లో || ధనుఃపావ-
 మాంర్షిమధుకరమయీచంపలదృశాం దృశాంకోణోబాణఃసుహృదపిజ-
 ఙ్గాహిమకరఃస్వయంచైకోనంగః సకలభువనంవ్యాకులయతి - క్రియా-
 ద్ధిస్సత్త్వభవతిమహతాంసోవకరణే చమత్కృతో రాజాల్లలాదేవీ ధూ-
 తానినర్వాణ్యాదాయతస్యైవదా - అనఘ్యూంశ్చమవణా మాక్షికవై-
 ర్యప్రవాళాంశ్చప్రదదా - తతః కదాచిత్తీక్షన్తసామాకవిప్రాహ || శ్లో ||
 ధ్వాన్మహారదీగతాన్త్యజఃజంతెః కఠోరంకవేద్రేమన్వంక్యగి శ్రే సేనస-
 యోసద్యస్సమీపేభవ | ఇత్థం రూరపలాయనశ్రమవలం దృష్ట్వానిజప్రే-
 సే శ్రీమన్భోజవత్స్విమఃప్రతీదిన జల్పన్మూర్ఛంతిచ || తస్మిన్నైవతుణేక-
 త్వవ్యవహరప్రాంలేఖపన్నరాగ మణిరుణ్ణీకం సువణభాజనమాదా-
 గాబ్జః పురోముమోచ - తతో గాజాసీమంతకపింప్రాహుక వెల్లదంభాజ-
 కానుపిక్రియంకర్మయతితలకవిరాహ || శ్లో || ధారేశత్వత్ప్రతాపేనపరాభ-
 త స్త్విసాంసతి సువర్ణపాత్రవ్యాజేనదేవత్వామేవ సేవలే || తతఃతుష్టో-
 నాతశేవపాత్రంముక్తానై రాశ్మగ్గప్రాదాత్ - కదాచిద్రాజాహృదయ-
 నిసేనపులిసలాయమానంవరాహంపుష్ట్యాస్వయమేకాకీతదాహుకంవ-
 ర్మహసానిలీలా తత్రకంచనద్విజనరమవలంకృతాహ - ద్విజకుత్రగం-
 నిర్వహ - ధాగానగరం - భోజః - కిమర్థం - ద్విజః - భోజం ద్రష్టుం ద్రక్ష్యేద్దయా-
 నమఃప్రసాదానై తై అహమపిమూర్ఛాంనయాచే - భోజః - విప్రతస్త్వ-
 విద్యాకాకవిద్వత్స్విజః మహాభాగకవిరహం - భోజః - తహి - కిమపివర - ద్విజః -
 భోజంవివాహస్త్వ - సుఖంవిహాసాని - రాజా - మమాస్యమహాజీవ-
 న్నానమస్తి - గాజ్ఞానమయిన్నీహృత్స్వీకృణం చత్రావయిష్యామివిమనీకతా-
 గాగరంకృయ విప్రః సీవణ - యామి || రాజా - కలమానైతాస్త్వీకృత - వి-
 ద్విజులమా - కలవిప్రాయూలతలాఘోగంసరభివ్దరాజ - పవనాకద్వి-
 నిసేనపులి పస్వనికరిమన్మోహం || రాజాతస్త్వేనకావభరితాస్త్వ-
 త్కావభరితః - తాచిత్తు - భిరంపిధు - - - - -

సాచా ద్వాదశాంతరాజాద్రవ్యవ్యం - సతహాకింతేరాజ్ఞాకాగ్యం - సాచా
సతేభిధాసామిచ్చుచాగ్రవవకథయామి-ససభాయామాగ్యతాహ - సే
సంభకారప్రియాకాచిదాజ్ఞోదర్శనాకాంతీననత్తకుత్పరః కార్యత్వ
తతఃకథయివ్యతి-రాజా ప్రవేశయ! సాచాగత్యసమస్కృత్యవత్తీదేవ-
వృత్తనాన్తప్రపదిధానంవల్లభేనమే! సవశ్యన్నైవతశాస్త్రైత్వాంజ్ఞావయి
మధ్యగాం రాజాచవమత్కతోనిధానకలశమానయామాస || తద్దా
మద్వాట్యయావత్పశ్యతిరాజాతావత్తనంతగ్వతిద్రవ్యం మణిప్రభామం
మూలక్యకుంభకారవత్పీతునోమ! సాచప్రాహ||శో|| రాజవంశంస
మూలక్యద్వాంతభూతలమాగతం | రత్న శ్రేణీమిషాన్త్యైవత్రత్రాణ్య
సాగమ|| రాజాకుంభకారవధూముఖాన్లోకంలకోత్తర మాకర్ణ్య
కుస్కృతతస్యైవసర్వందదా తతఃకదాచిద్రాజాగాత్రావేకాకీసర్వతో
గరచేష్టితంసశ్యకపారగిరమాకణాయకచచా|| తదాకవచిద్యైవశ్య
గావైశ్యంప్రప్రియాంప్రాహ||ప్రియంజూస్వల్పదాసరతోపి ఉజ్జయినీగ
భివత్ప్రవమార్కస్యదానప్రతిష్ఠాంకాతుత | సాకింభోజేనప్రాప్యత
ప్రృత్తీస్త్రప్రసగాయజైమయా రాదిక విభిమకహిమానం ప్రాపిరౌభా
గ్గచరంభుభోజాభోజవప్రప్రియేశ్శు||అబద్ధకృత్రిమసటాజటిలాంసభ
కరాగాపిసోయదిసకంఘృగవై రిణశ్శాన్తమ దైధకుంభతిటచాటనలంవట
గ్గావ కళ్యణకథంహరిదాధిసస్య|| గాజాశ్రుత్వావిచారిత్వా|| ఆసా
ప్యమేవగతః||తత్పునఃపురస్వన స్తంశ్చనో||శ్లో||ఆవన్నవపాత్రందేహీ
శ్చాన్తానవైరుప్యంఉపహన్నమేవ దేయంత్యాగస్తైవిక్రమాగ్కశిమవ
స్యదాగిక్రమాగ్కస్వయానత్తంక్రీణ-కామశతాన్తకం | అగ్నిసేవ్యిజను
గాయభాదేన్నన్తహిమాకుతః || ప్రాప్తోశికుంభకారోపిగుహిమానంప్ర
సవతే||యకింభోజాన్త్యరాశ్చోతిప్రతిష్ఠాంతవచక్రమ || రాజా||లోకేనర్వై
సవ్యగృహేనిశ్శంకంసత్యంవదతి | మయావాఅన్యేనవాసగ్వధావిక్రమా
గ్గప్రతిష్ఠానకత్యాప్రాప్తం | తతఃకదాచిత్కవిరాజద్వాగంసమాగత్యా
-రాజాగ్గస్వవ్యత్యతతప్రవేశితోరాజానుస్వస్తీశ్చ్యక్తావత్ దాజ్ఞయోప
వృత్తవత్|| కవిధువాదిషుభాగినుదేహిషుద్రవిణవత్సృతామువకారిషు
మధ్యమధమకధన్యేపిశీతితలెసహిభౌజ సమోస్యసం|| రాజాతస్మైల
ప్రాదాత్తతఃకదాచిద్రాజాక్రీడ్యానం ప్రస్థితోమధ్యమాగంకా

మపిమలిసాంశువసనాంతీర్ణకరతపనకరచిదగ్ధమభారఃందాం మలోచన
 లోచనాభ్యాంబలోక్యవప్రవృత్తికాత్వంపుత్రీసాచతంశ్రీభోజభూపాలం
 ఖశ్రియావిదిత్వాతుష్టాప్రాహ॥నరేంద్రుల్లభకవధూః-హస్తసంభృతోరా
 తస్యాఃపద్యప్రబుధానుబంధేనాహ॥ మాస్యేకిమేతత్సాచాహవలం స
 హ॥ త్మోమంకింసాచాహ॥ సహజంబ్రవీమిన్మవతేయద్యారరామ్యాయ
 గాయంతిశ్వరరిప్రియాశ్రుతటినీరీరేషుసిద్ధాంగనాగీతంగానత్యంబగద్వి
 రిణాస్తేనామిషస్తులభం॥ రాజాత్సస్యేప్రత్యక్షరలతుంప్రాదాత్సర్వ
 ణాన్మృతార్వతంచతురంగందదాతతోగృహమాగత్యగవాక్షేఉపబిష్టం
 త్రచాసీనంభోజంశృష్టావరాజవత్సనిస్థిత్యాకశ్చిదాహ॥ దేవసకలమ
 పాలకకణయ॥ శ్లో॥ ఇశ్చైతశ్చాద్భిర్విఘటితతటస్సెతుగుదధేతోదుల
 ఘ్యుత్తాబహుళహేమవనోగ్గిరిరయంఇదానీంస్వైతైకరితురగినీరాజ
 విధానజానేయాతారఃతవచరిషవఃకేసవపథా॥ తుష్టాభోజంవత్సనిస్థ
 స్యైవతస్యవంశ్యాపంచగజాఃడదౌకదాదిద్యాజామృగయారసవ
 నోహయూహుహ్యప్రతస్తే॥ శ్లో॥ తతోనదీసముత్తీర్ణిగస్యారోపిత
 ధం॥ వేషేణబాహ్వాణంజ్ఞాత్వా రాజావప్రవృత్తసత్వరం॥ కియన్మనంజల
 ప్ర॥ సతహ॥ జానుదస్తుంనరాధివ॥ సచమత్క్రమోరాజాహ॥ ఈ
 శీకిమవస్థాతే॥ సతహ॥ సహిసర్వేభవాదృశాః॥ రాజాప్రాహ॥ కుత
 హలాత్॥ విద్యోయాచస్వకోశాధికారిణం॥ లతుందాస్యతి మద్వచసా
 తతోవిద్యోకాష్టంభూమానిక్షిప్యకోశాధికారింగత్యాహ॥ మన
 రాజేనస్మేషితోహం లతుం మేదీయశాం॥ తతస్సహసన్వాహ॥ విప్రభ
 న్నూతిః॥ లతుంనాహాతి॥ తతోవిహాదీసరాజానమేత్యాహ॥ సపుహా
 తదేవనార్పయతి॥ రాజాకుతూహలాదాహ॥ లతుద్వయం పార్శ్వ
 దాస్యతి॥ పునరాగత్యవిప్రః లతుద్వయం ధైయమితి రాజైకమిత్యా
 హ॥ పునహాసతి॥ పునరసిభోజంప్రాప్యాహ॥ సపాషణ్డోమాంహస
 ని॥ నార్పయతి॥ తతః కాతూహలీ బ్రహ్మసర్పహేశాంకః శ్రీభోజంపా
 హ॥ విప్రలతుత్రయం యాచన్మ అవశ్యం దాస్యతి॥ పునరైత్యప్రాహ
 రాజామే లతుత్రయం దావయతి॥ సపునహాసతితతః కుంభోవిప్రః పు
 నరేశ్యాహ॥ దేవసనావకయత్యేవ॥ శ్లో॥ రాజకనకధారా
 భిస్త్యయిసర్వత్రవషణతి॥ అభాగ్యచక్రసంభన్మమయినా యుతివి

|| త్వయివర్ణతవర్ణస్య సర్వేపల్లవితాద్రుమాః | అస్మాకమర్కవృక్షా
 ం పూర్వవత్రేషునంశయః || ఏకమస్యపదమేకముద్యమం నిస్సృవత్వశా
 స్యవస్తునః | నిత్యముష్ణమహసానిరస్య తేనిత్యమంధతమనంప్రధావతిత
 రాజాప్రాహ || శ్లో || క్రోధంమాకుతుమద్వాక్యాగ్నత్వాకోశాధికారిణః | ల
 క్షయంజేంద్రాశ్చ దశగ్రాహ్యస్త్యయాద్విజః | తతస్సాస్వింశరక్షకంప
 డయతి | తతఃకోశాధికారిధర్మవత్రేలిఖతి || శ్లో || లక్షంలక్షంపునర్లక్షం మ
 ప్పదశదస్తినః | దత్తాభోజేనతుష్టేనజానుదమ్న ప్రభాషణాత్ || తతస్సిం
 శనమలంకుర్వాణే శ్రీభోజస్యపతాద్వారచాల ఆగత్యప్రాహ | రాజకా
 శుకదేవనామాకవిద్వారిద్యవిడంబితోద్వారివర్తతే | రాజాబాణంప్రా
 పండితవరసుకవేత్తత్వంవిజానాసి || బాణః | దేవశుకదేవపరిజ్ఞానసామ
 య్భిజ్ఞః కాళిదాసఏవనాన్యః | రాజాశుకవేసఖకాళిదాసకింవిజానాసిశు
 కవిం | ఆహ కాళిదాసః | దేవ || శ్లో || శుకవిద్వితయంజానెనిఖలేపిమహీతలే |
 సూతిశుకశ్చాయం వాల్మీకిస్త్రీతయోసయోః || తతోవిద్వద్వంపదంవి
 తాప్రాహ | కాకాకింకింసకుర్వన్తిక్రొంకారయత్రయత్రవా | శుకవి
 ంవక్తీస్యపసాస్తోపలాలితః | తతోవయూః | ప్రాహ | అపృష్టస్తునరఃకిం
 యోబ్రూతే రాజసంసది | సకేవలమసన్నాసం లభతేవపదంబనాం || దే
 వాప్యవ్యతే || శ్లో || కాసఖాకింకవిజ్ఞానం రసికాకివయశ్చకే | భోజ
 మతేదానంశుకస్తుప్యతియేనసః || తథాపిభవనద్వారమాగతశుకదేవ
 యామానైతవ్యవేవ | తదా రాజాచారయత్ | శుకదేవసావధ్యం శ్రు
 త్వావిషాదయోః పాత్రమాసీత్ || మహాకవిరహలోకత ఇతిహర్షః | అ
 త్ప్రచిక్రేణిమకుటమణయోకిం నామధేయమితిచవిషాదః | భవతుద్వా
 ప్రవేశయ | తతః ఆయాస్తంశుకదేవంధృష్ట్వా రాజా సింహాసనాదు
 తే | సర్వేపండితాస్తంశుకదేవం ప్రణమ్యసఃసయముపవేశయన్తి | స
 రాజాతం సింహాసనే ఉపవేశ్యస్వయం తదాజ్ఞయోపవీతః | తతశ్శుకదే
 వాహ | దేవధారానాథశ్రీవిక్రమనరేంద్రస్య యాదాసలక్ష్మీః త్వామే
 వతే | దేవమాకవేంద్రఏవధన్యోనాస్యే భూభుజః యస్యతే కాళిదా
 యోమహాకవయః సూత్రబద్ధాః పక్షిణాభవనివన్తితతః పరతి || శ్లో || ప్ర
 భిత్యా భోజస్య తపనోమత్ర తామగాత్ ఓరోవ్యాబాడబతాంధతైత
 ణికితాంగతా || రాజా || త్థిపసుకవేనాపరఃశ్లోకః పఠనీయః || శ్లో || శువ

గ్లకలశం ప్రాదాత్ దివ్యమాణిక్యసంభృతం । భోజశ్చ కాయ సంతుష్ట
 స్తనశ్చ చతుశ్చతమ్ ॥ ఇతి పుణ్యవత్రేలిఖత్వా సర్వదత్తా కోశాధికారిశ్చ
 ప్రస్థాపయామాన రాజాన్వదేశం ప్రతిగతంశుకం జ్ఞాత్వాతుతోష । స
 పరిపత్ సంతుష్టా అన్యరావర్తా కాలేనాసుదేవో నామకః కశ్చిదాగత్య
 జానంగుప్తవాః । రాజా । సుకవెపర్జన్యంపత - తతఃకవిరాహా ॥ శ్లో ॥
 చింతామణిభిర్నకల్యతఃభిర్న కామధేన్వాదిభిర్న దైవై శ్చ పరోపకార
 తైః స్థూలైశ్చ సూక్ష్మైర్జపి । అంభోధేనీరస్తరంజల భరై త్వాముర్వ
 సించతాధారేయేణ ధురంత్యయాద్యవహతామస్యేజగజ్జీవతి ॥ రాజా
 దదా ॥ కదాచిద్రాజాసంనిరంతరందీయ మానసాలోక్యముఖ్యామాత్మ
 క్తుమశక్తో రాజ్యశ్చయనభవనభి త్రాప్య క్రాన్యతు రాణిలిఖితవాః ॥ శ్లో ॥ అ
 ర్థంధనంరక్షేత్ । గాజాశయనామతిథ్యోగచ్ఛృణోతి తాన్యతు రాణివీక్ష్య
 యంద్వితీయ చరణంలిలేఖి ॥ శ్రీమతామాపదఃకుటః । అపరేద్యుఃఅమాత్మ
 తీయంలిఖితందృష్ట్వాస్వయంప్రతీయంలిలేఖి ॥ సాచేదవగతాలక్ష్మీఃపరే
 రాజాచతుర్థంలిఖతి । సంచితార్థోవిసశ్యతి ॥ తతఃముఖ్యామాత్మఃరాజ్యచ
 యైఃపతతి ॥ దేవతుంతవ్యాయంకుమాపరాధః । అన్యదాధారాధీశ్వర
 పరిసాధ భూమాశయానంమత్వా కశ్చిద్ద్విజవోరః ఖాతపాతపూర్వం
 జఃకౌశల్యహంప్రవిశ్యబహూనివివిధ రత్నానివైదూర్యాదీనిహృత్వ
 తానివరలోకఋణాని మత్వతత్రైవవైరాగ్య మాపన్నాః పిచారి
 మాస ॥ శ్లో ॥ యద్వంగాః కుప్తినశ్చాంధాః పంగవశ్చదరిద్రీణః । పూ
 పాజః తపాపస్య ఫలమశ్నంతిదేహినః ॥ తతోరాజా నిద్రాతుయేదివ్య
 యస్థితో వివిధమణికంకణాలంకృతం దయితవర్గం దర్శనీయమాలోక్య
 తురగిరభవదాతిసామగ్రిచచితయుః రాజ్యసుఖసంతుష్టః ప్రమోదభ
 దాహ ॥ శ్లో ॥ చేశోహగాయవతయః సుహృదోసుకూలాః సద్బంధ
 ప్రణయగర్భగిరశ్చభృత్యాః । వల్లంతిదంతినివహం స్తరశాస్త్రురంగాః । భి
 రణత్రయంజ్ఞాత్తం । చతుర్థంచరణంరాజ్ఞోముఖాన్ననిస్సరతి । సత
 చోరేణత్రుత్వాపూరితం । సమ్మీలనైనయనయో ర్నహికించినస్తి ॥ త
 గ్రంధితోగ్రంథః । రాజాచోరం వీక్ష్యతస్మై వీరవలంకుదాత్ । తతస్త
 నో వీరవలయమాదాయ । బ్రాహ్మణగృహం గత్వాశయానం బ్రాహ్మ
 ముఖ్యస్య తస్మైవత్వా ప్రాహ । విప్ర వీరద్రాజ్ఞః పాణివలయం బహు

అబ్బమూల్యేననఃక్రేయం । తతోబ్రాహ్మణః పణ్యవీథ్యాం తద్విక్రీయ
భూషణాని పట్టదుకూలానిచజగ్రాహ ॥ తతోరాజకీయాః కేవల ఏవం
రంమన్యమానాః రాజ్ఞానివేదయంతి । తతోరాజానికపైసీతః । రాజాప్య
త ॥ విప్రధార్యంపటమపినాస్తి అన్యప్రాతరేవదివ్యకుండలాభరణపట్టదు
లానికుతః విప్రప్రాహ ॥ శ్లో ॥ భక్తైఃకోటరశాయభిర్భృతమివతౌ తగ్గ
చ్చపైః పారీస్తైః పృథుపకపీతలతనాద్యస్త్రిమముహూర్తూర్ధితం । త
తుష్క సరస్యకాలజలదే నాగత్యతచ్ఛేష్టితం యత్రాకుంభ నిమగ్నవ
రిణా యూధైః పయఃపీయతే । తుష్టోరాజాతస్సైవీరవలయంవోరప్రద
భిత్వ స్వయంలతుంధదౌ । అన్యదామోషికవిశేఖరఃవిష్ణ్వభ్యుః రా
ష్ట్రాని సమాగత్యతైః ప్రవేశితోరాజానం గృప్త్యాస్వస్తి పూర్వకంప్రా
శ్లో ॥ ధారాధీశధరామహేంద్రగణనాకాతూహలీయామయంవేధా
గ్గణనాంచకారఘటికాఖండేనరేఖాందివి । సైవేయంత్రివశాపగానమ
త్వత్తుల్యభూమీధరా భావాత్తత్యజతిస్ససోమమవనీ పీతతుషారాచ
రాజాలోకోత్తరంశ్లో కమాకర్ణగ్నికిందేయమితివ్యచింతయేత్ । తస్త్రికా
తదీయకవిశ్వనవ్రతి ద్వంద్వమాకర్ణ్య సోమనాథాభ్య కవెన్ముఖంవి
యమవత్ । తతస్సదౌష్ట్యాద్రాజానం ప్రాహదేవాసౌసుకవిగ్భవతివ
ననకదాపివీక్షితాస్తిగాజసభాయతోదారిద్యవారిధిరయం - అన్యచజీ
కౌకాపీనంనాస్తి తతోరాజాసోమనాథంప్రాహ ॥ శ్లో ॥ సరవద్యానివద్యా
నద్యనాదస్యకాంతతి । భిక్షుణాకక్షుక్షీప్తః క్షిమితుగ్నీరసో భవేత్
చచ్ఛేభ్యో తాంబూలం దత్వా రాజా సభాయాఉదశిష్టత్ - తతస్సర్వై
భ్యోన్యమిత్యభిధాయ - అద్యవిష్టుకవే కవిత్వమాకర్ణ్యసోమనాథేన
ద్వౌష్ట్యమకారి - తత్సమస్థితావిద్యత్పరిషత్ - తతోవిష్టుకవిరేకం ప
రత్రేలిఖిత్వా సోమనాథకవిహ సైదత్వాత్రణమ్యగస్తమారభత అత్ర
యాంత్యమేచింతననన్ద - తతోవాచయతిసోమనాథకవి ॥ శ్లో ॥ ఏతేమ
నిమూలతథామనదావనలైఃక బలితేషుమహీరువేషు । అం
శ్చైలదముంచసిమావిముంచవప్రసంపునఃషీవసినిద్దయకస్యహేతోః ॥ త
మనాథకవిః భిలమపిపట్టదుకూలవిత్తహిగణ్యమణితురంగమాదిసంప
త్తివస్తా విశేషువత్తవాన్ - తతోరాజామ్యగయారసప్రసవ్యత్తోగ

చ్చూతంవిష్ణుకవిమాలోక్యవ్యచింతయత్ - మయాస్మైభోజనమపినద్రవ
 మామనాదృత్య అయంసంవత్తి పూర్ణస్వదేశం వ్రతయాన్యతి - వృ
 మి - విష్ణుకవేళతః సేవస్థిః ప్రాప్తాకవిరాహ - సోమనాథేనరాజే
 వత్సద్గుహభిక్షుణా - అన్యశోచ్యతమేపూర్ణం మయిక్లప్తమాయిత
 రాజాపూర్వం సభాయాం శ్రుతస్య జ్ఞోకస్య అక్షరలక్ష్యందదౌ - సోమ
 థేనచయావద్దతంత్రావదపినోమనాథాయదత్తవాక్ - సోమనాథః ప్రా
 క్తిసలయానికుతః కుసుమానివాక్పచఫలానితథావసవీరుధాం । అయమకా
 నికానిజికోయదానతరతీహవయాంసివయోధరః - తతఃఽన్యుకవిసోమన
 థదదైవరాజ్ఞాదతైనచతుష్టవాక్ తదాసీపంతకలిప్రాహ॥ శ్లో॥ వహతి
 వనశ్రేణీం శేషఃఫణాఫలకస్థితాంకవరపతినామధ్యేప్యన్తంసదాసదధా
 తే । తమపికుసుతేక్రూడాధీనం పయోధిరాదరాత్ అహమామహతా
 స్సీమానశ్శ్చరిత్రవిభూతయః॥ కదాచిత్యేధతతరాజానమేత్యభ్యుత్యప్రాప
 దేవఅభిలేష్వసికౌశేషయద్విత్తజాతసుస్థితత్సర్వందేవేనకఃభ్యోదత్త
 వరంశుకౌశగృహేధనలేశోపినాస్తికోపికఃప్రత్యహంద్వారితత్తి - ఇ
 వరంకవిద్విద్వాకవాకోపి రాజేవిజ్ఞాప్యత ఇతిముఖ్యామాత్యేన దేవస
 ధౌవిజ్ఞాపనీయమిత్యక్తం రాజాకోశస్థంసర్వందత్తమితిజానన్నపిప్రాప
 అన్యద్వాసస్థంకవిప్రవేశయ - తతోఽద్వానాగత్యస్వస్థీతివదక్ప్రాహ
 శ్లో॥ నభిసిరిరవలంబెసంగతాద్విష్ణుకాలంత్వదభిముఖివిసృష్టౌత్రాన
 చాపుటెన । జలధరజలధారాదురతస్తావదాస్తాంధ్వనిరపిమధురస్తే
 శ్రుతశ్చాతకెన॥ రాజాతదాకర్ణ్య - ధిగ్జీవితంయద్విద్వాంసః కవయ
 ద్వాసమాగత్యసీదంతి - అస్మైచిప్రాయసగ్న్వత్యా భరణాన్యత్రార్య
 దౌ తతోరాజాకోశాధికారిణమాహూయాహ-భాందారికముంజరాజ
 తిథామెపూర్వేషాంబయేకోశాస్సంతితేషాంమధ్యేరత్నపూర్ణాకలశా
 హర-తతఃకాశ్చీరదేశాన్తుమకుందకవిరాగత్యస్వస్థీత్యుక్త్వాప్రాహ॥
 త్వన్యశోజలధౌభోజనిమజ్జనభయాచివ । సూర్యేందుబింబమితోధతై
 భిధియంసభి॥ రాజాతస్మైప్రత్యక్షరంలక్ష్యందదౌ - పునఃకవిరాహ॥
 అసకకణాసయావనిచాతకాన్రూణితెంబుదతావన్తాపిత్యయోగారన
 క్తాబంబిన్నసిః॥ తతస్సరాజాతస్మైశతతురగానపిదదౌ - తతఃభాందారికా

శ్లో॥ ముచుకుం దాయకవయజా త్యానశ్వాశతందహా । భోజః ప్రదత్త
 పితేనాసౌరూచితఃపునః ॥ తతో రాజా సర్వానపి వేత్సప్రీషలుత్వాం
 చ్చృతితతో రాజ్జచ్చమరగ్యాహితీప్రాహ ॥ శ్లో॥ రాజస్త్వంజకులవ్రదీ
 కలత్సృచాలచూడామణేయక్తం సంవరణం త వాద్యతమణిచ్ఛత్రేణ
 త్రావపి మాభూత్వద్వదనావలోకనవశాద్దీప్య శాభినమ్రశ్శశీమాభూ
 యమరున్ధతీభగవతీదుశ్శీలతాభాజనం ॥ రాజా త స్తైవత్యక్షరలతుండహ
 త్యుదాకుణ్డిననగరాగ్రోపాలోనామకవిరాగత్య స్ప స్తిపూర్వకం ప్రాహ
 చ్చైతేభోజనిర్యాతంద్వయంశృణకణాయతే - క్రోధవిరోధినాం సైవ్యం
 సాదేకనకోచ్ఛయి ॥ రాజా శ్రుత్వాపికున్ఠన దాస్యతిరాజపురుషైస్సహచ
 ర్వింకుర్వాణస్తిష్ఠతి తతఃకవిఃవ్యచిన్తయత్ - కిమరాజ్ఞానా శ్రావితతఃకు
 సమున్నతమేవాలోక్య రాజానంకవిరాహ ॥ శ్లో॥ హేపాథోదయథో
 తంహిభవతాదిగావ్యవృతాసర్వతః ॥ మన్యేధీరతథాకరివ్యసిఖయతీరా
 కుల్యంసరఃకిం త్వేషతుమతేనహితుణమపిగ్రిహ్యేష్టణావ్యాకులంపారినా
 గణస్త్యదేకశరణస్తద్వర్షతావత్క్రియత్ ॥ రాజాకవిహృదయంవిజ్ఞాయ
 పాలకవేదారిద్యాగ్నినానితాంతందగ్ధోసితవర్ణః సోదశమణీననన్ధ్యుక్
 డశదస్త్రీకాంశ్చదహా - ఏకదారాజాధారానగరేవిచరత్కవ్యచిద్భివా
 మిప్రసుప్తంపురుషద్వయమవశ్యత్ - తయోరేకోగతఃసోద్యో వక్త్రీల
 నాత్వంమూస్తరాసన్నఏవ - కస్త్యంప్రసుప్తాసి - జాగషి నోవాత
 స్త్వవరతహ-విప్రవ్రణతోస్తి - అహమపిభ్రాహ్మణపుత్రః - త్వానుత్రప్ర
 మరా త్రౌశయాన-వీత్య ప్రదీపైవ ప్రదీపేకమండలూపవీతాదిధిర్భా
 ఙ్గణంజ్ఞాత్వాభవదాస్తరాసన్న ఏవాహంప్రసుప్తః ఇదానీంత్యగ్గిరమాక
 ఃప్రబుద్ధోస్తి ప్రథమంపాహ-వత్సయదిత్వంప్రణతోసితతోదిర్ఘాయుర్భ
 వదకుశలగమ్యతే - కి నైనానుత్రవకీంకార్యం ద్వితీయఃప్రాహ - విప్ర
 స్కరణితి నామ - పశ్చిశసముద్రతీత్రైవభాసతీర్థసమీపేవసతిర్మమతత్ర
 జస్యవితరణంబహుభిః వ్యావణికతంతతోయాచితుమహమాగతఃత్వం
 మవృత్తత్యాస్మిత్తుకలంపిసిత్యపివద ॥ నలహవత్సకాకల్యణి మేనామ-
 యాపఃశిలానగర్యాఅగమ్యతేభోజువృత్తిదగ్ధఃతాశయావత్సత్వయాను
 మపిదుఃఖంత్యయిజ్ఞాయతేకీదృశస్తద్వద - తతోభాస్కరఃపాహ - తా
 ంబగ్నిమిదుఃఖం ॥ శ్లో॥ యుజ్ఞామాశ్మిశవశ్శవాశ్రవభృశంమనాశయాబంధ

వాలిప్రాజగ్గురఘ్నరీజతులవైర్నోమాంతథాబాధతెగహిన్యాత్రుటిత
 శుకంఘటయితుంకృత్వాపకాతుస్థితంకువ్యంతీ పృథివేశ్చతోకగృహిణీ
 చింతయాచితా॥ రాజాశ్చుత్వానర్వాభరణాన్యత్తార్యతదస్తైరణ
 ప్రాహ॥ భాస్కరసీదంత్యతీవతేబాలాఃఋషితిదేశంయాహి-తతఃశాక
 పాహ॥ శ్లో॥ అశ్శుద్ధృతావసుమతీదళితోరివర్గఃకోగ్రీడికృతాబలివతాబలి
 జలక్షీపకత్రజన్మనికృతఃయదనేనయానాజన్మత్యయైతదకరోత్సురుప
 రాణి॥ తతోరాజాశాకల్యాయలతుత్రయందత్తవాః - అన్యదా రాజాన్య
 యారసేనవిచరణ తత్రపురస్సమాగతహరిణ్యాం బాణేపద్ధాయామ
 త్రాశయాకోపికవిరాహ॥ శ్లో॥ శ్రీభోజేన్యగయాజ్ఞతేపిసహసాచాపెన
 రోపితేప్యాకణాంతగతేపిముష్టిగళితేబాణేంజలగ్నేపిచ॥ స్థానాన్వైప
 లాయితంనచలితంనోత్తంపితంనోత్తేప్లుతం-శృగ్యాకుర్వశగంకరోతిన
 తంకామోయమిత్యాశయా॥ రాజాతస్తైలతుత్రయంప్రయచ్ఛతి - అన్య
 సింహాసనమలంకుర్వాణేశ్రీభోజనృపతౌద్వారపాలకత్యజహ ॥ దేవ
 మ్నాపీతీరవాసినికాచనవృద్ధబ్రాహ్మణీవిదుషీద్వారితివృణ-రాజా - ప్ర
 య-తతలగచ్ఛంతీ॥ రాజాప్రణమతీసాతంచిరంజీవేత్సుక్తాహ॥ శ్లో॥ భోజ
 తాపాగ్నిగర్భార్వపవజాగర్భిభూగృత్కటకస్థలీఘాయస్త్రికప్రవిష్టేరిపు
 ర్ధివానాం శృణాసిరోహంధిగృహంజాణేఘ॥ రాజాతస్సైరత్నపూర్ణంకల
 ప్రయచ్ఛతితతోలిఖతిభాణ్డాగారికః॥ శ్లో॥ భోజేనకలశౌదత్తంనవర్ణమణి
 భృతఃప్రతాపస్తుతితుష్టేనవృద్ధాయైరాజసంసది॥ అన్యదాదూరదేశాదాగ
 తిశ్చిహ్నారో రాజానంప్రాహ-దేవసింహశదేశేమయాకాచనచాముండా
 యైరాజకన్యాశృష్టా - సాచమాంద్యస్త్వామాశవదేశదేవస్యమహిమానం
 పలుధాశుతంత్యమపివదేతిపప్రచ్ఛ - మయాచతస్యాదేవగుణావ్యా
 తాకి - సాచాత్యవ్రతోపాచ్ఛందనతర్నిగుపమచుర్ధఖణ్డంశ్వాయధా
 నంప్రపేదె - దేవగుణాభివర్ణనప్రాప్తంతదేశద్గృహణ- ఏతత్ప్రసృతపరి
 శిభింజేఘంగాభుజంగాశ్చసమాయాన్తి - రాజాతద్గృహీత్వాతుష్టస్త
 లతుంసత్తవాః - తతోదామోదరకవిస్తన్తిషేణరాజానంస్తాతి॥ శ్లో॥ శ్రీ
 చ్ఛందనవృక్షసన్నిహవస్తేశభిఃకాననయేషాంసౌరభమాత్రకంనివ
 ప్రియేణప్రప్రసియాం ॥ వ్రత్యంగంసుకృతేనతేనశుచినాఖ్యాతఃప్రసి
 త్తనాయోసౌగంధగుణస్తస్వయావ్రకటితఃక్వాపావిహప్రేత్యతే॥ రాజ

సుతింబుధ్వలకుండదా - తతోద్వారపాలకశ్యప్రాహ - దేవకాచిత్తు
 శ్రీస్రీద్వారేవ రుతే - రాజాప్రవేశయ - తతస్సకశ్యరాజానం ప్రణ
 యమా శ్లో॥ బలింపాతాళనిలయోధఃకృతశ్చిత్రమత్రకిం । అధఃకృతోదివి
 చిత్రంకల్పద్రుమస్త్యయా॥ రాజాతస్యైప్రత్యక్షరంలకుండదా - తతః
 చిన్మృగయాపరిశ్రాంతఃరాజాక్వచిత్సహకారతరోరథ స్తాత్తిష్ఠతిస్తత
 త్తినాధాఖ్య కవిరాగత్యప్రాహ శ్లో॥ శాఖాశతశత వితతాన్సంతికి
 తోనకాననేతరవః । పరిమళ భరమళ దలికుల దలితనళా శ్యాఖినోవిర
 త్తా॥ తతోరాజా తస్యైహస్తవలయందదా - తత్రైవ ఆసీనేరాజ్ఞకోపివి
 నాగత్యస్వస్తీత్పుత్తాప్రపాహ - రాజా కాశీదేశమారభ్యతీర్థయాత్ర
 పరిభ్రామ్యతే దక్షిణదేశవాసివామయా - రాజా-త్వాద్యశాంతీర్థవాసి
 దత్తశానాత్కృతాధోన్మిస ఆహ - వయంమాంత్రికశ్చ రాజావిప్రే
 త్యంసంభావ్యతే - రాజాపునఃప్రాహ - విప్రమంత్రవిద్యాయుధాపర
 కేఫలప్రాప్తితథాకిమిహలోకవ్యస్తీ-విప్రఃరాజానరస్వతీచరణారాధ
 వ్యద్యావాప్తివిశ్వవిదితా - వరంధనావాప్తిభాగ్యాగీనా శ్లో॥ గుణాః
 విగుణా ఏవసగుణాభూతిహేతవః । ధనసంపదయకర్తృణాభిభాగ్యానిపుక
 తాః॥ దేవవిద్యాగుణాఏవలోకానాంప్రతిస్థాయైభవంతి - నతుకేవలసంప
 దేవ శ్లో॥ ఆత్మాయతైగుణగ్రామేనైగుణ్యంవచనీయతా । దైవాయ
 నువిత్తేషుపుంసాంకానామవాచ్యతా॥ దేవకుంత్రారాధనేనా ప్రతిహ
 తక్రిస్సాన్యత్॥ దేవఏకం కుతూహలం పశ్యమయాయస్య శిరసికరోదిధి
 తేసరస్వతీప్రసాదేన అష్ఠగతవిద్యాప్రసారస్సాన్యత్ - రాజాప్రాహ-సు
 తమహతిదేవతాశక్తిః - తతోరాజా కామపిదాసీమాకార్యప్రప్రాహ-
 సువరఅస్యావేశ్యాయాశ్శిరసికరంనిధేహి - విప్రస్తస్యాశ్శిరసికరంనిధా
 తాం ప్రాహ-దేవియద్రాజాఅజ్ఞాపయతితద్వద - తతోదాసీప్రాహ - దే
 హానుద్యసమస్తవాజ్మయజాతంహస్తామలకవత్పశ్యామి- దేవాదిశక్తివ
 నామి- తతోరాజాపురఃఖడ్గంవీక్ష్యప్రాహ- ఖడ్గంమేవ్యావణాయేతిదా
 హాహ శ్లో॥ ధారాధరస్త్యదసిరేషనరేంద్రచిత్రం వర్ష నివైరివనితాజన
 చనాని । కోశేనసంతతసంకతిరాహవెస్యదారిద్యమభ్యుదయతిప్రతిహ
 నానాం॥ రాజాతస్యైరత్తుకలశా ననన్ద్యాకపంచదదాతతస్తస్మైక్ష
 తత్కృతేవంపకవయస్సమాజగ్ముః - తానవలోక్య రుషద్విద్భాయముఖం

రాజానంశ్చస్తాన్మహేశ్వరకవివృత్తుమిషేణాహ॥ శ్లో॥ కింజాతోసిహ
మృధే ఘోరతరచ్చాయోసికింఛాయయా 1 ఛన్నశ్చేత్ఫలితోసికింఫలభక్త
పూణోసికింస్మృతః॥ హాసద్వృత్తసహస్వసంప్రతిదిరం శాఖాశిఖ
ర్షణతోభామోటనభన్జనానిజనతస్సైర్వరేవదుశ్చేష్టితైః॥ తతోరాజా
స్త్వైలతుందదా - తతస్సేన్విజవరాః - పృథక్పృథక్గాశీర్వచనమదీన్యయా
క్రమంరాజాజ్ఞయాకంబళఉపవిశ్వమనశంచక్రః - తతఃపికంపరతి॥ శ్లో॥
మఃపాతాళగంగావయసిహరతాంతత్రతీరూథముస్తామూదత్రామా
ప్రీతీశిథిలయతు ఫణామంజలంకుండలీంద్రః॥ దిద్వాతంగమృణాళికబళం
లనాంకుర్వతాంవర్వతేన్ద్వాంపర్వేన్ద్వైరందరంతత్వయివహతివి భోభో
నేమీంధరిత్రీ॥ రాజాచమత్కృతఃతస్మైశతమశ్వాదదా తతోభాంబ
కోలిథితి॥ క్రీడోద్భాసేనరేంద్రేణశతమశ్వామనోజవాః - ప్రదత్తాఃకా
దేహాయసహకారతరోరథః - తతఃకదాచిద్భోజో విచారయతిస్త - మ
ద్భుతోవదాన్యః కోపినాస్తీతగర్వంవిదిత్వా ముఖ్యామాత్యో విక్రమార్క
న్యపుణ్యవత్రం భోజాయప్రదర్శయామాన - భోజస్తత్రవత్రేకించి స్మ
ప్తావమవశ్యత్ - తథాహి విక్రమార్కః పిషాసయాప్రాహ॥ శ్లో॥
చ్చంసజ్జవచిత్రవల్లిఘోతరందీనాథివచ్చీతలంపుత్రాలింగనవత్తథైవమ
రంతద్వాల్యసంజల్పవత్ 1 ఏలోశీరలవంగచందనల సత్కర్పూరకస్తూ
కాపానీహులికేతకైస్సురభితంపానీయమానీయతాం॥ తతోమాగధః ప్ర
హ॥ శ్లో॥ వక్త్రాభోజంసరస్వత్యధివసతిసదాశోణవిపాధరస్తేణాహుః
మలేన్ధ్రపీఠస్త్పృకిరణ పటుచక్షుఃస్తేనముగ్రః॥ వాహిన్యః పార్శ్వ
తాః కథనవిభవతోనైవముంచత్యభీక్ష్మం స్వచ్ఛేచి త్రేకుతోభూర్మథయ
రవతేతెంబుపానాభిలాషః॥ తతోవిక్రమార్కఃప్రాహ - తథాహి॥ శ్లో॥
స్తోమోటకమోటుయస్త్రినవతిస్తుక్తాఫలానాంతులాః పంచాశన్నధుగంధః
స్తోమధుపాఃక్రోధోద్ధతాస్త్రింధురాః॥ అశ్వినామయతంద్రవంచచతురం
రాంగనానాంశతం దత్తంపాండ్య నృపేణయాతకమినం వైత్రాలికాయ
ర్వృతాం॥ తతోభోజః ప్రథమతపవలచ్ఛతం విక్రమాకాచరిత్రం దృష్టా
నిజగర్వంతశ్యాజతతః కదాచిద్ధారానగరేరాత్రావిచరత్ రాజాక్యచన
వాలయేతాళుంబాప్రకామిత్యంతమవలోక్యస్థిః॥ శీతేనాఘృషితస్య

వచ్చింతాణ-వేమజ్జతశ్చాన్తాగ్నేఃస్ఫుటితాథరస్యథమతః త్సుతామ
 ముకమ్ । ప్రదాక్వాప్యవమానితేవదయితాసంత్యజ్యదూరన్తతాసత్వా
 తిపాదితేవకమలానాహీయతేశర్వరీ॥ ఇతిశ్రుత్వా రాజా ప్రాతస్తమా
 యప్రవచ్ఛ-విప్రసూర్యేద్యుఃరాత్రాశ్వయాదాయణశీతభారః కథం
 విప్రఅహా॥ శ్లో॥ రాత్రాజానుర్దివాభానుఃకృశానుస్సన్ధ్యయోద్వాయోః॥
 శీతంమయానీతంజానుభానుఃకృశానుభిః । రాజాతస్మైసువణాకలశత్ర
 ప్రాదాత్-తతఃకవిః రాజానంస్త్రాతి॥ శ్లో॥ ధారయిత్యాత్వయాతాన్తం
 త్యాగధనాధునా । మోచితాబలికణాద్యాస్త్వయిశోగుప్తవేశ్శనం॥
 తాతస్మైలతుందదా॥ ఏకచాక్రీడోద్యావపాలగత్యఏకమితుదండుం గా
 ర్మోముమోచ-తంచరాజాకరేగృహీతవాః-తతోమయూరకఃఃనితా
 రిచయవశాత్ అత్తసిరాజ్ఞాకృతామవజ్ఞాం మనసేనిధామ ఇతుమిమే
 మా॥ శ్లో॥ కాంతోసినిత్యనుధుగోసినసాకులోసికంచాసిపంచశరకాముక
 ద్విటీయం । ఇన్ద్రోతవాస్తిసకలంపరమేకమూనం యస్మైతోభజసినిరస
 క్తమేణ రాజ్ఞాకవిహృదయంజ్ఞాత్వాహయూరంసమ్మనితవాః-తతః
 చినాత్రా సాధోపరిక్రీడాపరోరాజాశశాంకమాలోక్యప్రాహ॥ శ్లో॥
 దేవచ్ఛండాంతజాలదలవలీలాంవితనుతెతదాచెష్టేలోకశృతక ఇతిన్
 ప్రతితథాతతశ్చాధోభూమాసాధానంతరంప్రప్యకశ్చిచ్ఛోలహా॥
 అహుత్విందుంమవ్యేత్వదరివిరహా క్రాంతతఃశీకటాన్మోల్కసాతవ్ర
 ణశంకాంకితతనుం ॥ రాజాతచ్ఛృత్వాప్రాహ-అహోమహాభాగక
 ర్యనధరాత్ర కోశగృహమధ్యేభిష్టసీతసలహా-దేవఅభయంమేదహీ
 రాజాతధేతి-తతో రాజానంసచారఃప్రణమ్యస్వవృత్తాంతమకథయత్-తు
 రాజాచోరాయదశకోటిసువణాస్యాష్టే మత్తాః జేంద్రాంశ్చదదా-
 కేకాశాధికారీధమఃవత్రేలిఖితా॥ శ్లో॥ సతిస్మైచోరాయప్రతిహతమృత్యు
 తిధయాప్రభుఃప్రీతఃపాదాయవరితనపాదద్వయకృతేసువణానాంకో
 కశచశంకోటిక్షతగీర్ణజేంద్రానవృష్టేనుదముదితకూజన్తధులిహః ।
 కదాచిద్దాస్వరపాలగత్యప్రాహ-దేవకాపీనాపశేషోవిద్వాద్ ద్వారివ
 త్తతిరాజా-ప్రవేశయేతి-తతఃప్రప్తస్సుకవిర్భోజమాలోక్య అద్యమేదారి
 గ్నాశో భవిష్యతీమిత్యాతుష్టోహమాః శ్రుంజముమోచ-రాజాతమా

లోక్యప్రాహ-కవేకిరోదీసీతి తతఃకవిరాహ-రాజ్ అకణ్ణాయమద్ధవ
 తి॥ శ్లో॥ అయెలాజాడచైన్విః పథివచనమాకణ్య-గృహిణీశిశోః కణ్ణా-
 శ్చాత్పుపిహితవతీదీనవదనా। మయిక్షీణోపాయెయదకృతదృశావశ్రుబః
 శేతదంతశ్శల్యం మేత్వమసిఫునరుధతుముచితః॥ రాజాశివశివకృష్ణకృ
 త్యుదీరయన్ ప్రత్యక్షురలక్షుండ త్వాప్రాహ- సుక వెత్వరితగ్ధచ్చగహు
 ద్గృహిణీభిన్నామాభూదితితః కదాచిన్మృగయాపరిశ్రాంతోరాజాక
 చిన్తహంపృతుస్య ఛాయాఘాతీత్యతిష్ఠతిస్తత్తత్ర శాంభవదేవోనామకవి
 శ్చిదాగత్యరాజానంపృతుమిషేణాహ॥ శ్లో॥ అమోదైహాఋతోమృగాః
 లయోల్లాసైస్వచాతాపసాంపుష్పైస్పిష్టప్రకణాఃఫలైశ్శుకనయోఘమా
 ర్గిశాశ్చాన్ధయయా-స్కంధైగంధగజాన్వయైవహితాఃసర్వైశ్చతాధా
 నైతః॥ త్వంవిశ్వోపకృశ్మమోసిధవతాధగ్నావదోన్యైద్రుమాః॥ కించ॥ శ్లో॥
 విదితగుణాపిసత్కవిభణితికణ్ణోఘవమలిమధుధారా। అనధిగతపరిమ
 పివహరతిదృశంమాలతీమాలా॥ తాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంవ షుక్లతోరాజ
 ప్రత్యక్షురలక్షుండదా - అన్యదాశ్రీభోజః శ్రీమన్తహేశ్వరంసంతుంశివాలం
 మన్యగాత్-తదాకౌపిబ్రాహ్మణోరాజానంశివస్పృధోప్రాహదేవ॥ శ్లో॥
 ర్థందానవవైరిణాగిరివయావ్యర్థంశివస్యాహృతం, దేవేత్థంజగతీతలె పుర
 రాభావెనమున్మీలితి । గంగాసాగరమంబరంశశికలా నాగాధిపఃత్వాత
 నర్వజ్జత్యమధిశ్వరత్వమగమత్త్వాంమాంతుభిత్సౌటనం॥ రాజాలక్షురలక్ష
 దదా - తతఃకదాచిద్ద్వారపాల ఆగత్యప్రాహ - దేవకౌపివిద్వాద్వా
 త్పితృతిగాజా-ప్రవేశయేతి - తతఃప్రవిష్టోవిద్వాపతశి॥ శ్లో॥ తుణమప్యను
 స్థాతియందృష్టస్తేనురాగిణీ ఈప్యాయెవత్యజత్యాశుతంసరేంద్రదరిరక్ష
 రాజాలక్షుండదా - పునరపివతతకవిః - కేచిన్స్తూలాకులాశ్చా కతిచిదభ
 స్కంధ సంబంధభాజః ఛాయాంకేచిత్ప్రపనాన్విప్రపదమపివరె వల్ల
 మన్నయన్తి। అన్యేపుష్పాణిపాణౌద దతితదపరెగంధమాత్రస్యపాత్రం
 గ్వల్యాః కేతుమూఢాః ఫలమహహనహిద్దగ్ధమపుశ్చహన్తే॥ ఏతానా
 ణ్యబాణః ప్రాహ॥ శ్లో॥ పరిచ్ఛిన్నస్వాదోమృతగుడముధుత్సాద్రవ
 సాంకదాచిచ్ఛాభ్యాసాద్భజతినమవైరస్యమధికం । ప్రియాబింబోష్ఠే
 రుచినకవివాక్యే పృనవధిర్నవానందః కౌపిస్ఫురతితురసో సౌనిరుపమ
 తతోంజాలక్షుండత్తవా-తతఃకదాచిత్ సింహాసనములంకుర్వాణై

వ్రాపాలలగన్యప్రాహ - దేవవారాజసీదేశాదాగతఃకోవిభవభూతి
 మకవిఃద్వారితన్వతీతిరాజాప్రాహప్రవేశయేతి తతఃప్రవిష్టసోపిసభా
 తతతస్సభ్యాస్సర్వేతదాగమనతుష్టాభవత్ - రాజభవభూతిం
 స్మృనణమతిస్తనచస్వసీత్సృక్త్వాతదాజ్ఞాయోపవిష్టఃభవభూతిః ప్రాహ
 ॥ శ్లో ॥ నానీయ నైమధునికుధుపాఃపారిజాతప్రసూనైఃసాభ్యర్థ్యంతేతు
 వరుచినాచంక్రయాంచకోరాః । అస్తద్వాక్తాధురికుధురమాపద్య
 ర్వావతారాః సోల్లాసాస్సృస్సృయమిహవిబుధాః కింముధాభ్యర్థనా
 నాస్తాకంభివికాన కాపికటకాద్వాలంక్రియాసత్క్రియానోత్తుంగస్తు
 నకశ్చిదనుగోనైవాంబరంసుందరంకింతుత్తూతలవర్త్యశేషదుషాంసా
 క్యవిద్యాజుషాంశేతస్తోమకరీశిగోతికరీ ద్యావపద్యాస్సినః ॥ ఇత్యాక
 బాణఃపండితుఃప్రాహ అపిపాపధరాధీశసభాయామహంకారంమా
 గాః॥శ్లోనిశ్వాసోపిసభ్యాతిభాణేహృదయవర్తినః । కింపునశ్చపటాటోప
 బద్ధాసరస్వతీ ॥ తతోభవభూతిఃపరాభవమసహమానఃప్రాహ ॥ శ్లో ॥ హ
 దాకృష్టానాం కతివయపదానాం రచయితాజనన్పవిత్రఃకుశ్చేదమాహ
 నావశ్యవచసా ॥ భవేదద్యశోవాకిమిహబహునాపాపినికలౌఘటా
 నిమాతస్త్రిభువనవిధానుశ్చకలహఃపునరాహ - కాలిదాసకవేర్వా
 దాచిన్తస్థిరాసహకలయశ్యద్యసామ్యంచెద్భీతాభీతాపదేపదే - తతఃకా
 సఃసాహససభేభవభూతేమహాకవిరసి అత్రకిమువక్తవ్యం ॥ శ్లో ॥ ఏషా
 రేంద్రపరివస్తహవండితమండితాచవయోరంతరంవేత్తిరాజావాశివస
 ణః॥తచ్ఛ్రీత్వారాజాప్రాహ యవాభ్యాంరత్యంతోవణఃనీయతి - భ
 గాతిః॥శ్లో॥ముక్త్యభూషణమిందుబింబముజనివ్యాకీణతారంనఃస్త్రగం
 పమపేతచాపలమభూనిందివరేముద్రితే వ్యాలీనకలకంతమందరణితం
 దానిలైమృంశితంఽవ్వందస్తబకాచచంపకలతాసాభూన్నజానేతతఃత
 లిదాసఃప్రాహ ॥ శ్లో ॥ స్వీన్నంమండలమైందవంవిలలితంస్రగ్భారనద్ధం
 ప్రాగేవప్రథమానకైతకశిఖాలీలాయితంసుస్థితం శాంతంమండలతాం
 కువలయన్వంస్వంతిలోమీలితంవీతం : ప్రమసీత్క్రృతంసహితశోజా
 హసీదితి ॥ రాజాకాలిదాసఃప్రాహ - సుకవేభవభూతినాసహసామ్యం
 వక్తవ్యం-భవభూతిగాహ - దేవకిమితివారయసి - రాజా - సర్వప్రకారే
 నిరసి - తతోబాణఃప్రాహ - రాజభవభూతికవిశ్చేత్కాలిదాసోవక్త

వ్యోవా - రాజా - బాణకవేకాళిదాసఃకవిర్నకింతు పార్వత్యాఃకన్యకాః
 పునుమావతారవివ - తతోభవభూతిరాహ - దేవకిమత్రప్రాశస్త్యంభాతి
 జాప్రాహ - భవభూతేకిమువక్తవ్యంపాశస్త్యం - కాళిదాసశ్లోకేయత
 తకశిఖాలీలాయితంసుస్థితమితిపరితం - తతోభవభూతిరాహ - దేవకీమత్ర
 నవదసీతి - తతఃకాళిదాసఃప్రాహ - దేవలపఖ్యాతిగ్భూతేభువనేశ్వరీ
 తాలయంగత్వాతప్సస్నిహౌతాంపురస్కృత్యధటాయాంశోధనీయంబు
 తతోభోజసర్వకల్యంద వందితస్సృజ్భువ నేశ్వరీదేవాలయప్రావృ
 తత్సన్నిహౌభవభూతిహస్తేభూందత్వాశ్లోకద్వయంచ తుల్యవత్రద్వయ
 త్వాకులాయాంముమోచ - తతోభవభూతిభాగేలఘుత్వద్భూతాంతు
 స్సతి - జ్ఞాత్వాదేవీధక్రవరాధీనానవసితత్సరిభవోమాభూదితిస్వావతం
 వ్యూరమకరందంవామకరనఖాగ్రేణగృహీత్యాభవభూతిసత్రవిదేవ - తతో
 లీదాసఃప్రాహ || ఆహూమే సౌభాగ్యంముచ భవభూతేశ్వరభణితింభ
 యామారోవ్యవ్రథిఫలితస్యా - లఘుమని - గిరాంచేవచ్యుక్తకలితక
 కిలికా వధూలీమాధుర్యంతే పతిపరిపూత్యైకభాగవతి - తతఃకా
 సపాదయోః పతతిభవభూతిః - రాజానచ విశేషజ్ఞం మనుతే
 తోరాజా భవభూతికవయే శతమత్తగజాన్దదా - అన్యదారా
 ధారానగరేగాత్రానెకాకీచిచరణ కాంచనస్వైరిణీంసం కేతంగ
 తీంవృష్టావప్రచ్ఛ - దేవికాత్వమేకాకీనీమధ్యరాత్రోక్తగచ్ఛసీతి - తతో
 తుగాస్వైరిణీసాతంరాత్రోవిచరంతంశ్రీభోజంనిచ్చిర్యప్రాహ || శ్లో ||
 త్రివిధమసారాజకవిమమేషుంతుమాపతే | శాసనంయస్యరుద్రాద్య
 నవన్మర్శ్మితుర్వతేతతఃకుష్టోరాజాదోద్గంధాదాదాయుజ్జగంవల
 చత్సైద్రతత్రవాక్సాచయథాస్థానప్రావతతోవత్సానిగచ్ఛక్తవ్య
 హేపకాకి నీంరుదంతీంనారీందృష్ట్యాకిశుద్ధసుధా గాత్రోదోధతికిన్దు
 తస్యాభివిచార యతుమేవమంగరతుకంప్రాహిణోత్ - తతోంగ
 కఃపునరాగత్యప్రాహ - దేవమయాపృష్టాయదాహతచ్ఛృణు || శ్లో || వ
 మతేపతిరేష మంచకగతస్థూణావశేషం గృహంకాలోయంజల
 మః కుశలినీవత్సవారాపినో | యతాత్సంవిత్తైలబిందఃకుటి
 గ్నైతి పర్యాకులాదృష్ట్యాగర్భ భరాలసానిజవధూంశ్వశూర్షి ర
 దతి || తతఃకృపావారిధిఃకృణోపాలఃతస్యైలకండదా - అన్యదాకొ

హాసి విప్రః కాశ్యపై స్త్రీ మృత్యా వ్రాహ్మణైః ॥ శ్లో॥ ఘోరీ క్షయభృతే భో
 శోభిత వరోదసే మన్యోరచుర్నవం ముక్తా ఫలం శీతాంశు మండలం ॥
 హతైస్తలతంకదా అన్యదా కస్తీ గణేశాత్మోపి కాపీనాపి ధేయో రాజని
 కపిన్ కనకమాద్యేన సుమహాలలం నిత్యతా ఆలోక్య రాజానం ప్రా
 శ్నో ॥ నోపాణీవరకంకణస్వణయుతానోకణా యోగి కుండలేతుభ్యస్తీ
 మగ్ధముగ్ధనాహసీనివాసినీధూపణం । దంతస్థంభవికాసి కానశిబి నా
 విశ్వేన్నరే రాజా రాజసభానుభాషితకలా కాశ్యమేవాస్మినః ॥ తత
 స్త్వగణాః సింహదా అన్యగా గాలా గాత్రోచంద్రమండలం చుష్టా వృతదం
 స్వేనంకః పద్మ యజ్ఞస్థు అంకంకేపి శశంకే గేజలనిధి సంకంవరే మేరే
 రంగరంగవిభృతంజగదభూచ్ఛాయమైన్ద్రస్వరే ॥ ఇతి రాజాపూర్వా
 వర్ణిభిర్నాకాలిదానసా హ్నేయదా ॥ తతస్సంస్థితైర్వివితైః ఉత్తరార్ధంభి
 యః ॥ కంకణాన్యత్రైవేనీలశకలకాన్యమంపరీపుశ్యతతాన్త్రంధంకా విపీత
 రంధ్రమనంకుర్యమాచక్ష్మహే ॥ రాజాన్రత్యక్షరలయముత్తరాధస్యదత్త
 క-తిక రాజా కాలిదానశివితాన్ద్రైవీత్కృతమత్క్రమేపునరాహ- స
 త్కళంకంకంకరమనంకాన్యవిదాః యేతి తతఃకవినిరతి శ్లో॥ లక్ష్మీ క్రీడాత
 కన్యోధవశగృహంబర్పణం దిగ్విభూనాం పుష్పంశ్యేమాలతాయా
 భువనంజయహేమన్తసాన్యోరవద్రం । సింహిభూరంహరన్యస్త్రీతమమరగృహ
 యజ్ఞంకన్యగాంకాన్యోన్యవిమన్యాప వాపీంజనయతిని కరస్థాకం
 శకన్య ॥ రాజాపునాన్రన్యోరలగంకనాం ఎకాదాకన్యోన్యూరగే శాద్యతా
 కాపీనిహ ॥ శ్లో॥ తర్కవాగ్విగతాన్వనీనధిమణోనాహంననాహిత్యం
 బాగ్రామిపద్రవాన్యరవనా చాచర్యమన్యోరన్యం । ధేవీకాపివిరించి
 భానుకాపాజిన్యవీణకళ కాన్వితాభ్యురవదోధాపి కిన్హపిరాతముఖస్థా
 మ ॥ రాజాతస్త్వలకుండ- బాణా తన్యసులలితప్రబంధంశ్రుల్పావ్రాహ్మ
 క ॥ శ్లో॥ మాతం గీమవమాధురీంస్త్వనీతోజై వస్త్వశంకుర్వ ప్రహంపు
 త్రింకులకన్య కామివరసోస్త్రానావశ్యంత్రిమీ । కన్తూరీభునసారసారభా
 శ్చుక్వ్యోత్పత్తిహాధున్యయాన్యోగికిణాంరసాయనం సుకీర్తనక స్యాపి
 మన్యర ॥ అన్యగా గాలా పీ కంప్రాతః ప్రాహ - ధేవిప్రభాతంవ్యాపగ్ధ
 త్రి సితావ్రహ ॥ శ్లో॥ విరిళవిరళోన్మూలాస్థాగాః కలానివ సజ్జనాననిభవ
 సోస్త్వత్రైవ ప్రసన్నమభూత్పుభి । అవసరతివ ధ్వాంతంబిజాత్మ

మివమారతఃప్రజతివనిశాక్షిప్రలక్ష్మీర్నిరుద్యమినామివరాజాలక్షుండ
కాళిదాసంప్రాహ - సఖసుకవెత్సమపిప్రభాతం వ్యావణాయతి -
దాసః॥ శ్లో॥ అభూష్పింగాప్రాచీ నపతిరివప్రాశ్యకనకంగతచ్ఛాయశ్చ
ద్రో బీభజనభవగ్రాహ్యునదసి । క్షణాత్తీణాసారాస్పృహతయ ఇవాను
మవరాశదీపారాజంతేవినయ రహితానామివగుణాః ॥ రాజాతస్మైప్ర
క్షురలక్షుండదౌ - అన్యదాద్వారపాలకత్వప్రాహ దేవకాపిమాలాకా
త్పీద్యాగితిష్ఠతీతి - రాజాప్రశయేతి - తతఃప్రవేశితాసాచ నమస్కృ
పరతి ॥ శ్లో॥ సమున్నతఘన స్తబకచుంబితుం బీభలక్ష్మణన్యధురవీణయా
బుధ్ధాలోకలోలప్రుహా । త్వదీయముపగీయతేహరకిరీటకౌటిస్ఫుర త్తు
రకరకన్దీకీరణవ్రూరగౌరంయశః ॥ రాజాలపెనామహతీపదనద్ధతి రి
స్యాఃప్రత్యక్షురంలక్షుదౌఅన్యదాగాత్రారాజాధారానగరే విచరణక
చిద్గృహేకామపికామినీముయాఖిల పరాణుణాన్దగ్ధరాజాతా స్తరు
భూర్ణచంద్రాననాం సుకుమారాంగీం విలోక్యతత్కిరన్ధమునలం ప్రాప్
హీమునలవితస్యాః కరపల్లవన్యశేనావిన్య యికిసలయంనాసీత్ - త
సద్విధా కాష్ఠమేవత్వమితి-తతో రాజావకంచరణంపఠతిన్న॥ శ్లో॥ మునల
ంబు నేనత్క్షణాన్యన్యజాతం । తతో గాజాప్రాశస్సభాయాంసమాగత
కాళిదాసంవీక్యమునలసకిసలయంతేనత్క్షణాద్యన్యజాతంబ్రతిపతిశ్వా
క నేన్యంచరణాన్దయంసతేన్య వాచ - తతఃకాళిదాససాహజగతివిరచే
త్సాన్తమేవానినూనంతదపిచకిరసత్యంకాననేవచ్ఛాసే । నవకుసలయనే
పాణినంగూత్రివేస్తీన్యసలకినలయ నేతత్క్షణాన్యన్యజాతం॥తతఃగాజా
రణప్రయస్యసత్యసిరలతంసతఃఅన్యదారాజాద్గ్ధు కాలంజలకేళివిధ
యసరిగ్రాస్తస్థితిస్థవటవిటపిభాయాయాంబివన్య - తత్రకన్ధిత్కవి
గత్వప్రాహ॥ శ్లో॥ ఛన్నంసైన్యబోధరేణభవవశ్యేభూజదేవక్షమారతౌ
క్షణాక్షిణక్షితిసకలపేక్ష్యాంతరిక్షుంక్షణాత్ । నిశ్చకోసిరపత్రపోసిరనుగ
నిబాంధు పూసన్సుహృద్విస్త్రీకోసిరపత్యకోసిరజునిపాటకోసిగత
కించ ॥ శ్లో॥ అకాండశ్చతమాససవ్యవసితోత్సవైసారసైరకాండవటుతా
వైపిశిఖంపినామండలైః । చిత్రస్సమవలోకితాస్సరసనిర్భరసోల్లసన్య
త్పురువగుధీనీరజనిభూరజశ్యామలాంతతో రాజాలక్షుద్వయంవహం
నిమేవలప్యశౌభాయా మేకంకాకంరటంతం ప్రేక్ష్యకోకిలం చాన్యశా

నూజంతంవీత్య దేవజయనామాకవిరాహాశ్లో॥ నోచారూచశోనంచా
రాచంచూనవాచ్యంవహోనోలీలాచతురాగతివాచశుచిః పక్షగ్ర
హయంతవ - ప్రాశస్త్యంకృతినిర్గురాంగిరమిహస్థానేవృధైవోద్దిగ్గమా
వ్యంతనలజ్జసేవ్యసగృశంశాండత్యమున్నాటయన్ ॥ తతఃపినాండేవజ
వినాకాకమిషెణవిరచిరాంస్వగ్నశాంచుస్యమానస్తత్స్పర్ధాఘోహ
ర్తూచానుకవిఃకౌపేనేహ్యపూర్వంసాహాశ్లో॥ తుల్యవర్ణచృదైఃకృష్ణః
తైస్సహనంగతః కేవలభ్రామ్యతేకాకః స్వయంయదినభాషతే॥ త
జాతయోఃహరిశమః కేవలజయయోః అన్యోన్యనైరంజ్ఞాత్వామిథత
గనాదివస్యాలంకారాదిరానెవచమిత్రత్వంవ్యధాత్ - అన్యదా రాజా
హినమానుష్యగచ్ఛన్వర్జకంచిత్రపోనిధిం పృష్ట్యేతంప్రాహ - భవాద్య
హస్తకృతంభాగ్యాయత్రంభవశాంకన్వస్థిః - భోజనాథః కేవాప్రాధన్యం
త్రోహస్సగాజవచనంకాకభ్యంతపోనిధిఃఆహాశ్లో॥ ఫలంస్వేచ్ఛాలభ్యం
తతివననభూషణితతిహంసయస్థానెస్థానేశిశిరమగురంపుణ్యసరితామ్
సస్యగ్నాశయాశులలితలతాపల్లవమయీసహంతేసంతాపంతదపిభనినాః
స్వోన్యసంతాః॥ గాజకవయంకమసినాభ్యర్థయామఃసగృస్తీణామశ్చేతరాజా
ష్టోనమతి - తతఃతత్తగనేశాదాగశ్యకశ్చిద్రాజానంస్వస్తీత్యాహతంచరా
శుచ్యతి-విద్యమత్రతేస్థితితి-విద్వానాహాశ్లో॥ యత్రాంబునిందస్య
శ్రంతంత్యజాశ్చసరేశ్వరాః । చింతామణిశ్చసాసాణాస్తత్రనోవసతి
భో॥ తదాగాజాలతుందత్వాప్రాహ - కాశీదేశే కాపిశేషవాతే-తిం
ఆహ-దేవభద్రానీంకాచిదచ్చత్రవాతాత్రత్రలోకముభేనప్రశాదేనాదుః
సదీనాఇతి-గాజా-దేవానాంతుతోయఃఖం - విదన్-సచాహ-వాసఃక్వా
నోదత్తాభోజేనకనకాచలఇతి వ్యగ్రధియోదేవాభోజ వాగ్రేహినాత
- తతోరాజాకుతూహలోక్త్యాతుష్టస్పకతస్తైపునః లతుందరౌతతోద్వా
హాలిప్రాహ - దేవశ్రీతైలాదాగతః కశ్చిన్విద్వాన్బ్రహ్మచర్యనిష్ఠః
వ్యవతకంభృగిగాజా - ప్రదేశశేత్యాహతత్రాగశ్యబ్రహ్మచారివిరంబీవే
కవతి-రాజానంపుచ్చతి-బ్రహ్మచారిబాల్యవకలికాలానుగూహంకంనామప్ర
తే - అన్వహముహూసేనకృతోసి - కన్యచిత్ బ్రాహ్మణస్యకన్యాంత
యంకాపయిస్యామి - త్వంచేత్యహస్థనియమంగీకరిష్యమీతి - బ్రహ్మచారి
ప్రాహ-దేవత్వవీశ్వరస్త్వయాకమసాధ్యం॥ శ్లో॥ సారంగాస్సుహృదో

గృహంగరిగుహాశాంతిః - ప్రియాగేహిసీపృత్తివన్యలతాఫలైనికా వసనం
శ్రేష్ఠంతరూణాంత్యచః - త్వగ్వాక్యామృతపుష్పగుగ్గమనసాంయోషామి
యంనిర్వృతః - తేషామిద్దంభింవతంసయమినాం మోక్షేపినోసస్పృహ
రాజా-ఉద్ధానపాదయోఃపతేతహవ - బ్రహ్మకమయాకింతకావ్యమి
సతహదేవవయంకాశీంజగమిషవితతవకంపధేహి- యోశ్వత్సదనేపండితః
రాశికాసర్వానపినవత్ప్రీతాకా కాశీంప్రహిప్యేషుచుతతోహంగోస్త్రిశృప్త
కాశీంగమిష్యామితిరాజాతథాచక్రేతత స్స రైవజ్జితవరా స్తదాజ్ఞయాప్ర
స్థితాఃకాశీదాసవిదోనగచ్ఛతిస్త - తదారాజాకాశీదాసంప్రాహ - సుకవే
త్వంకుతోనగతోసీతితప్తకాళిదాసేరాజానంప్రాహ - దేవసర్వజ్ఞాసి || తే
యంతిశీర్షేషుబుధాయేశంభోద్ధారవర్తినః - యస్యకారీశ్వరశ్చిత్రేతీర్థం
భాజనగంజిసః - తతోవిశ్వస్సుకాశీంగతేషురాజాకదాతప్తభాయాంకాళి
దాసవ్యచ్ఛత్తిస్త - కాళిదాసఅవ్యకిషుమిశ్రుతంక త్వయేతి సతహ - మేరౌమ
దగంపిరానుహినువత్సా నౌమహేంద్రాచతైరై యసస్య శిలాతలేషుమర
యప్రాగ్భారభాగేష్వపి - సస్యద్రావపితేషుతేషు బహుశోభాజనుత
తేమయాలోకాలోకవిచారచారణగజైర్గర్గియమానంయశఃతేతశ్చుచక్ర
తోరాజాప్రత్యక్షరలతుచదా - తతఃకదాచిద్రాజాపద్మర్పూదంగితంకా
ళిదాసంచ అనవరతనేశ్వాలంపటంజ్ఞాత్వావ్యచింతయత్ - వహంబాణవ
యాగసభ్యతయోమదీయామాజ్ఞావ్యవధుః - అనుంచవేశ్వ్యా సలంపటక
యానుకూర్గాంనాత్రిగురై - కింకుర్వత్తతతోరాజా సావీజ్ఞంకాళిదాసవి
వశ్యత్ - తదైత్తనిరాబావజ్ఞాంజ్ఞాత్వాకాళిదాసం అల్లాశదేశంగత్వాత్త
శాధినాభంప్రాప్యప్రాహ - దేవమాశవేంద్రస్యభోజస్యా వజ్జయాత్వదై
శంప్రాప్తోహంకాళిదాససామకవిరితి - తతోరాజ్ఞామాసనే-ఉపవేశ్యప్రా
మానుకవే-భాజనబాణాథహరితైఃపండితైస్సముదితశ్శతశస్త్రేనుహిమా
సుకవేశ్వాం సరస్వతీంవదన్తితఃకిమపివతత - తతఃకాళిదాసఆహ|| ఇతి
అల్లాశక్షోణిపాలర్షిపహితనగరేసంచరంతీకిరాతీకిగ్ధాన్యాదాయ రత్నా
మ్యుతతరభిరాంగారశంకాకులాంగీ. ఓస్తాప్రీతిజ్ఞాభండంతదుపగముకు
భూతినేత్రాధమంతీశ్వాసామోదానుయాతైర్మధుకరసకరైర్ధూమశంకా
భిభర్తితతఃతస్మైప్రత్యక్షరలతుంచదాతతఃకదాచిదల్లాశరాజః కాళిదాస
ప్రవచ్ఛసు - కవేవశిలానగధీంవ్యావర్ణయేతి- తతఃకవిరాహ|| ఇతి|| అపాం

తైరపదేశపూర్వైరైద్యశామికశిలానగర్యాం । వీధిమవీధిమవినావ
 రాధంపదేపదేశ్యంఖలితాయువానః॥పునశ్చప్రత్యక్షరలక్షణదదా-పునశ్చప
 ణికవిః - అంభోజపత్రాదుతలోచనానాం అంభోధిద్వైస్సహదీప్తికా
 సు । సమాగతానాంకుటిభైరసాంక్షైరసంగబాజైః ప్రాతాయువానః॥ పు
 శ్చఅల్లాళనృపఃప్రత్యక్షరలక్షణదదావంతత్రైవస్థితఃకాలిదాసఃఅత్రాం
 రేధారానగర్యాంభోజంప్రాప్యద్వారపాలః ప్రాహ-దేవఘూర్జరచేశా
 త్ - మాఘనామాపండితపర ఆగత్యనగరాద్భూహిరాస్తేతేనచస్వపత్నిరాబ
 ద్వారిప్రేషితా - రాజాతాం ప్రదేశయేద్యాహతతోమాఘపత్ని ప్రవేశితా
 సారాజహస్తేప్రసంప్రాయచ్చత్ రాజాతదాదాయవాచయతి॥ శ్లో॥ కుము
 దవనమవశ్రీ శ్రీమదంభోజపండంత్య జనిముదములూకః ప్రీతిమాంచక్రవా
 కః - ఉదయమహిమరశ్మి గ్యాజితీశాంశురస్తం హతఃధినిహతానాంహవిచి
 తోవిసాకః॥ రాజాతదద్భుతంప్రభాతవర్ణాన మాకణ్యకలక్షత్రయం ద
 త్వామాఘపత్ని మాహమాతరిదంభోజనాయదీయతే ప్రాతరహంమాఘ
 పండితమాగత్యనమస్కృత్యపూణకమనోరథంకరిష్యామితి- తతస్సాతదా
 దాయగచ్ఛతీయూచ కానాంముఖాత్స్వధస్తైశ్శూరదచంద్రకిరణగౌరా
 గుణాశ్రుత్వాతేభ్య ఏవధనమఖిలంభోజదత్తందత్తవతీమాఘపండితంస్వ
 గ్రారహసాద్యప్రాహ - నాథ రాజ్జాభోజేనాహం బహుమానితాధనంప
 వ్యంయూచ కేభ్య స్వద్గుణావాకణ్యకదత్తవతీమాఘః ప్రాహ దేవిసాధుకృ
 తం - పరమేతేయాచ కాన్సమాయాంకీలతేభ్యఃకిందేయమితితతోమాఘ
 పండితంవస్త్రావశేషంజ్ఞాత్వాకోవ్యధీప్రాహ ॥ శ్లో॥ ఆశ్వాస్యపర్వతకు
 ప్రంతపవోన్జితప్రముద్దామదావవిధురాణిచకాననాని । నానానదీనదశతానీ
 రపూరయిత్వారికోస్త్రయజ్జలదసైతవోస్త్రమశ్రీః॥ ఇత్యేతదాకర్ణ్యమాఘ
 స్వపత్నిమాహ॥ దేవి ॥ శ్లో॥ అగ్ధానసంతినచముంచతి మాందుగా శాత్యా
 గరితంవహానిగుర్గలితన్మనోమో యాచ్ఛాచలాఘవకరీస్వనభేచపాపంస్రా
 తాస్వయంప్రజపకీంపరిదేవనేన ॥ దానిన్యావలసంశాపశ్శాంతస్సంతోష
 వారిణాం యాచ కాశావిఘాతాంతగ్రాహః కేనోపశాన్యతీతితత్తదా మా
 ఘపండితస్తతామవస్థాంవిలోక్యసర్వేయాచకాయధాన్తానంజన్మవివం
 తేనుయాచకేషుయథాయథంగజైః - పశ్చాదపిచగంతవ్యంకృతసాధకః పు

నరీద్యుతః ఇతివిలపమాఘపండితఃపరలోకమగాత్తతోమాఘపత్నిస్సావి
నివరలోకంగతెనతిప్రాహ॥శ్లో॥ సేవంతెన్ద్రగృహంయస్యతావద్భూభుజం
దా-నస్వభాగ్యసహాయోయంమియతేమాఘపండితఃతతోరాజామాఘ
విపన్నంజ్ఞాత్వానిజనగరాద్విప్రశతావృతమానీరాత్రావేవతత్రాగాత్-
తోమాఘపత్నిరాజానంవీక్ష్యప్రాహ- గాజ్జయతఃపండితవరన్వద్యేతంప్ర
ప్రవరలోకమగాత్-తతోస్యకృత్యశేషంసమ్యగారాధనీయంభవతేతి-తతో
రాజామాఘంవిపన్నంనర్తదాతీరంనీత్వాయథోక్తేనవిధినాసంస్కారము
రోత్-తత్రచమాఘపత్నీనస్తీప్రవిష్టా-తయోశ్చపుత్రవత్సర్వంపత్రేభి
జ-తతోమాఘేదివంగతేరాజాశోకాకులోవిశేషేణకాళిదానవియోగేన
పండితానాంప్రాహసేనకృతోభూద్దినేనెబహుళవత్సరశీవ-తతోమాత్రై
ర్నిలిత్వాచింతితం- అల్లభచేతేకాళిదాసోపసతితస్మిన్నాగతేరాజాసుఖీభః
వ్యతీతే-ఏవంవిచార్యామాత్ర్యేవత్రైకిమపిలిఖత్వాతత్ప్రత్యక్షకస్యామాత
స్యహస్తేరత్వాప్రేషితం-సకాలక్రమేణకాళిదానమాసాద్యరాజ్ఞోమాత్ర్యై
ప్రేషితోస్త్రితినత్వాతత్పత్రంకల్పవాక్-పత్రస్తతేకాళిదాసోవాచయతే॥

శ్లో॥ సభవతినభవతినచిరంభవతి చిరంచేత్ఫలేవినంవాదీ - శోపస్సత్సరుష
కాంతుల్యస్నేహోననీచానాం - సహకారేచిరంస్థిత్వాసలీలం బాలకౌ
లంహిత్వాద్యాన్యవృత్తేషువిచరన్నపిలజ్జనై-కలకంతయధాశోభాసహక
రేభవన్గిగః - ఖదిరేవాపలాశేవాకింతథాన్యాద్విచారయేతి- తతఃకాళిదాన
ప్రభాతేతంభూపాలమాపుచ్చ్యమాళవదేశమాగత్యరాజ్ఞః క్రీడోద్యానో
స్థా- తతోరాజాచత్రాగతంజ్ఞాత్వాస్వయంగత్వామహతా పరివారేణ
మానీయసమ్మనితవాక్-తతఃక్రమేణవిద్యవ్రంజితచసమాయాతేసాభౌ
పరిషత్ప్రాగ్వివరేజై-తతస్సింహాసనమలంకుర్వాణంభోజంద్వారపాలం-ఆ
త్యవ్రణమ్యాహ- నేవకోపివిద్వాజాలంధరదేశాదాగత్యద్వార్యాస్తథా
రాజాప్రవేశయేత్యాహ - సచవిద్వానాగత్యసభాయాంతథావిధంరాజ
నంజగన్తాన్యాక్ కాళిదాసాదీక్ కవిపుంగవాంశ్చపీత్యుబధ్ధజిహ్వైవాజ
యత-సభాయాంకిమపిసస్యముఖాన్ననిస్సరతి-తదారాజ్ఞోక్తం-విద్వక్కిమ
పరేతి-సజ్జన-ఆరనాళగళదాహశంకయామన్ముఖాదపగతాసరస్వతీ - తె
వైరికమలకచగ్రహవ్యగ్రహస్తనకవిత్వమస్తిమే- రాజాతస్మైశుహీషీ

ందదా. అన్యదా రాజాకౌతుకాకులస్సీతాంప్రాహ. దేవిసురతంపతెతిస్సీతా
 గాహ॥ శ్లో॥ సురతాయననమస్తస్మై జగదానందహేతవే అనుషంగిఫలంయం
 భోజరాజభవాద్యశాం॥ తతస్తుష్టారాజాత్సైహారందదా - తతోగాజా
 నుగరగ్రాహిణీంవేశ్యామవలోక్యకాళిదాసంప్రాహ - సుకవేవేశ్యామే
 సంవణాయేతి - తామవలోక్యకాళిదాసంప్రాహ॥ శ్లో॥ కచకారాత్కుచ
 రారంకుచభారాద్భీతిమేతికచభారః - కచకుచభారాజ్జఘనంకోయించం
 నాననేచమత్కారః॥ భోజస్తుప్తస్సృక్స్వయమపివతతి॥ వచనాత్పదయుగళీ
 సంవచనాదధరశ్చనంతపంక్తిశ్చ కచతఃకుచయుగళీయంలోచనయుగళం
 మద్యతస్సృసతి - అన్యదాభోజౌధారానగరేవకాకీచివరకస్యచిచ్ఛివ్రవ
 స్యకృహంగత్వా తత్రకాంచనవతివ్రతాంస్వాంకేశయానంభతౌరము
 హంతీమసశ్యత్తతః తస్యాశ్శిశుస్సుప్తాస్థితఃజ్వాలాయాస్సమీపమగచ్ఛ
 - ఇమంకుచపతిధనుఃపరాయణాస్సవతిన్యాధాపయామాస - తతశ్శిశుం
 వహ్నౌవతంతంనాగృహ్లాత్ - రాజాచాశ్చర్యమవలోక్యతిష్ఠత్ - తతస్సా
 తిధమవరాణానైశ్వానరమప్రాథమ్యేయత్ - యజ్ఞేశ్వరత్వంసర్వకర్మ
 నానీనర్వధర్మాజానాసిమాంపతిధమవరాదీనాం శిశుమగృహ్లాంతీంచ
 నాసి - తతోమనీయశిశుమనుగ్రహీతుంరక్షుత్పంమాదహేతి - తతశ్శిశుః
 యజ్ఞేశ్వరంప్రవశ్యతంచహ ప్రేనగృహీత్వాధామణికావర్యంతంతత్రైవా
 త్ - తతోనారోదీత్ప్రసన్నముఖశ్చశిశుః - సాచధ్యానాదాధుమతిష్ఠత్ - త
 తోయదృచ్ఛయాసముత్థితైభతఃరిసార్పడితిశిశుంజగ్రాహ - తంతవరమధ
 ణమాలోక్యచిస్తయావిష్టౌనృపతిరాహ - అహేమమభాగ్యంకస్యాస్తియ
 దృశ్యఃపుణ్యస్త్రియోపిమన్నగరమధివసంతీతి॥ తతఃప్రాతస్సభాయామా
 త్యసించాసనైవవిష్టః రాజాకాళిరాసంప్రాహ - సుకవేమహదాశ్చర్యమ
 మాపూర్వమ్యకాత్రాన్యష్టసుస్తీత్యుక్తౌరాజాపతతి॥ శ్లో॥ హుతానశ్చం
 సవంకశీతలఇతి - కాళిదాసస్తతశ్చరణత్రయంర్పడితిపతతి॥ శ్లో॥ సుతంపతం
 ప్రసమీత్యపావకేసబోధయామాసవతిప్రతివ్రతా - తదాధవత్తత్పతిభ
 గౌవరవాత్ హుతాశనశ్చందనపంకశీతలః - రాజాచస్వాభిప్రాయమా
 త్యవస్థితఃపమాలింగ్యసాదయోఃపతతిస్త - ఏకదాగ్రీష్టకాలేరాజా అం
 త్రురేవివరఃస్థుమతాపతప్తిఅలింగానాచికమకుర్వతాభిస్సహసరస

సల్లాపాద్యుపచారమనుభూయతత్రైవసుప్తః - తతోస్రాతరుష్థాయరాజా
 ఖాంప్రవృత్తఃకుతూహలాత్పరతిశ్లో॥ మనుదాగమవాతకయాపిశూన్యేన
 యేజాగ్రతినంప్రవృద్ధతాపేభవభూతిరాహః॥ శ్లో॥ ఉరగీశవేమిభుక్షువేసా
 ముశిశర్భాత్కృత్రిమానసానిలేన-రాజాస్రాహభవభూతలోకౌ క్తిస్సమ
 గుక్తేతి॥ తతోపాంగేనరాజాకాలిదాసంసశ్యతి-తతస్సృజహ॥ శ్లో॥ అబలాను
 లాసిలోన్వభూవకసయినై రేవనవోపగూహసాని । తదారాజాస్వాభిప్ర
 యంజ్ఞాశ్వాత్సుప్తః కాలిదాసంవివేషేణసమ్మనితవాక్ - అన్యదావ్యగయ
 వరవశోగాజాఅత్యంతమాతకానస్యచిత్సరోవరస్యతీరే నిబిడచ్ఛాయస్యజ
 మ్ముశకస్యమూలముపావితత్ - తత్రశయానైరాజ్ఞజంబ్వా ఉపరిబహుభిః
 సిభి జంబూఫలానిసర్వాణ్యపిచాలితాని - తానిశబ్దవహిదానివశ్యకముటిక
 మాత్రంస్థితాస్త్రమంపరిపూర్ణోజ్ఞాయతుగ గమవరిమారుహ్యగతః - తతస్
 భాయాంరాజాపూర్వానుభూతి కపిచలితఫలపత్రసరవమను కుర్వన్సు
 ప్యామాహ॥ శ్లో॥ గుళుగుగ్గుళుగుగ్గుళుతలహికాలిదాసం॥ శ్లో॥ జంబూఫలా
 పక్వానిదంత్యఃపరిజలే కపికంపితశాభాభ్యోగళుగుగ్గుళుగుగ్గుళు - రాజ
 తుష్టహా సుకవేలదృష్టనువివరప్యరయంకథంజానాసి-సాత్రోచ్చారదా
 తిముహూముకహూంపాదయోపతతిస్త్ర - ఏకదాధాగానగరేప్రవృత్తు
 మపిచరకస్యచిద్వృద్ధబాహ్వాణస్యగృహేరాజా మధ్యాహ్న సమయే
 చ్చక్రాత్రప్రస్థః స్తతదావృద్ధుడ్యాయైశ్వదేవం కృత్వాకాకబలింగృహ్లాం
 పోన్నిగత్యభూనూజలమధాయంఽక్షిప్యకాకమాహ్వయతిస్త్ర తత్రహ
 విస్ఫూలనేనహాసాతిశబ్దేనద కాకాస్సమాయాతాః - తత్రకచ్ఛిత్కాకస్తార
 రారటితస్తతచ్చుత్వాతప్వక్ష్మీతరుణీధీతేవహస్తంనిజౌరసి నిధాయ అర
 మాతర్దశినక్రంస॥ తతోప్యాహ్మణిస్రాహా ప్రియేసాధుశిలేకిమథకంబిధే
 తి - సాప్రాహ - నాథమాదృశీనాంపరివ్రతాస్త్రీణాంక్రూరధ్వనిశ్రవణం
 హ్యంవా - సాధుశీలతథాభవేదవేతిఃప్రహ - తతోరాజాతచ్ఛరితం
 గ్వంధ్యస్త్రావ్యధింతయత్ । అహూత్యయంతరుణీమశ్మీలానూనం । యతో
 వ్యాకజంబిధేతి । స్వసాత్రివ్రత్యంస్వయమేకీతకాయతివ । నూనమియం
 భీతాసతి అత్యంతందారుణకమకాంత్రాకరోత్యేవ । ఏవంనిశ్చిత్యరాజ
 తత్రైవరాత్రాంత హికాత ఏవాతిస్తత్ । అభిశీధేభవకరిసుప్తేసామా

తికాంవేశ్యాకరణవాహయిత్వానమదాతీరమగచ్ఛత్ | రాజాప్యాత్మా
గోపయిత్వాసుగచ్ఛతిస్త - తతస్సానమదాంప్యావ్యతప్రసమాగతా
ం గ్రాహణాంమాంసం దత్వానదీంతీత్వా అవరతీరస్థేనశూలా గ్రాహో
తేనస్వమనోరమేణనహరమతేస్త - తచ్ఛ్చరిత్రం సృష్ట్య రాజా గృహంసమా
శ్యప్రాతస్సభాయాం కాళిదాసమాలోక్యప్రాహ సుకవేశ్యుః || శ్లో || దివా
కరుతాద్భితా || తతః కాళిదాసఆహ || శ్లో || రాత్రోతరతినమదాం | తతః
స్తో రాజాభువఃప్రాహ || శ్లో || తత్రసంతిజలె గ్రాహః | తతః కవిరాహమమ
నైవసుందరీ || తతో రాజా కాళిదాసస్యపాదయోః పతతి || ఏకదాభారాన
రేవిచరన్ వేశ్యావీధ్యాం రాజాకంతుక వీలాతశ్చ గాంత ధృమణవేగేన
దపతితావతం సాంకాంచనసుందరీం దృష్ట్వా సభాయామాహ || కంతు
ంవణయంతుకవయ్యతి || తదాభవభూతిరాహ || శ్లో || విదేశంననుకంతుక
హృదయంప్రమదాధరసంగమల్పభ్రష్ట - వనితాకరతామరసాభిహతః పతి
పతితః పునరుత్పత్తిసి || తతో పరగుచిఃప్రాహ || శ్లో || ఏకౌపిత్రయ్యభవ
కంతుకౌయంకాంతాయాః కరతలరాగరక్తరక్తః - భూమాతచ్ఛరణస
ంశుగౌరగౌరఃఖస్థస్సన్నయనమరిచినీలనీలః || తతః కాళిదాసఆహ || శ్లో || ప
యాధ రాకారధరోహికంతుకః కరేణోహదపిహన్యతేముహుః - ఇతీవనే
తాకృతిభీతముత్పలంస్త్రియః ప్రసాదాయపపాతపాదయోః || తదారాజా
ప్తః త్రయాణామక్షరలక్షుండదౌ - విశేషణవ కాళిదాసమదృష్టవతంసకు
మపతనబోధార్థంసమ్నానితవా - తతః కదాచిచ్ఛిత్రకర్తావలోకనతత్ప్వ
రాజాచిత్రలిఖితం మహాశేషం దృష్ట్వా సస్యగ్నిభితమిప్యవదత్ తదాకశ్చి
ప్రశమానామకవిః శేషమిషేణ గాజానంస్తాతి || శ్లో || అనేకఫణినస్సంతి
కభక్షణతత్ప్రరాః ఏకపవహి శేషోయంధరణీభరణక్షుః || తదానిరా
తదభిసాగ్నియంజ్ఞాత్వా తస్మైలక్షుండదౌ - కదాచిద్ధేమంతకాలే సమాగ
జ్వలంతీహాసంతీంసం సేవయన్ రాజా కాళిదాసంప్యాహ సుకవేహసం
ణాయేతి || తతః సుకవి గాహ || శ్లో || కవిమతిరివబహులోహానుఘటితచక్రా
భాతవేలేవ హరమూర్తిరివహసంతీభాతిః ధూమానలోపేతా || రాజాత
రలక్షుండదౌ ఏకదాభోజరాజౌంశగృహేధో గాహః స్తుభ్యగుణాశ్చ
ప్రోనిజాంగనాలవశ్యత్ - త్తానుచకుంతలేశ్వరపుత్ర్యంపద్మావత్యాంబు

తున్నానం అంగరాజస్యపుత్ర్యాం చంద్రముఖ్యాం క్రమపాపిం కమలన
 మ్మౌచ సూత పణజయలబ్ధిపాపిం అగ్రమహిష్యాంచలీలాదేవ్యా
 యాతీప్రేక్షణముఖేనాపస్వినంద ఏవంవతురోగుణాః దృష్ట్వాతేషుగుణే
 న్మనాధికభావం రాజావ్యచింతయత్-తత్రనర్వత్రదాక్షిణ్యసిధిః రాజర
 జఃశ్రీభోజః తుల్యభావేనద్విత్రిఘటికా పర్యంతం పచింత్యవిశేషానవధా
 ణేనసద్రాంగతఃప్రాతశ్చిత్తాయ కృతాహ్నికస్సభామగాత్ తత్రదసింహ
 సనమలంకుర్వాణశ్రీభోజః సకలవిద్వత్కవిమండలమండనంకాలిదాసమ
 లోక్యసుకవైభవాంత్యక్షిరోనతురీయచరణాంసమస్యాంశ్వణు ఇత్యుక్తా
 పరతిశ్లో॥ అప్రతిపత్తిమూఢననసాద్విశ్రాంస్థితానాడికాః ఇతివరిత్వా రాజ
 కాలిదాసమాహ-సుకవేదతస్సమస్యాపూరణంకుర్వితితః-కాలిదాసఃతస్
 మ్మౌచయం కరతలామలకవత్పవశ్యక్ త్ర్యక్షరాధికచరణత్రయః శిష్టా
 జాంసమస్యాంపతతి దేవ॥ స్నాతాతిష్ఠతీతుస్తలేశ్వరసుతా వారోంగరా
 స్వసుః ద్యూతేరాత్రిరియంజితాకమలయాదేవీ ప్రసాద్యాధునా-ఇత్యంత
 పురసుందరీజనగుణే న్యూనాధికం ధ్యాయతాదేవేనా ప్రతిపత్తిమూఢన
 నసాద్విశ్రాంస్థితానాడికాః॥ తదాగాజాస్వహృదయమేవజ్ఞాతవతః క
 దాస్యపాదయోఃపతతిష్ఠకవిమద్గలంచచమత్కృతమజాయత-ఏకదాం
 జాధారానగరేవిచరన్ క్వచిత్పూజకంభం దృష్త్వాసమాయాంతీం పు
 ణః చంద్రదాసనాంకాంచిచ్ఛృష్టావత్కంభజలైశ్చుంచకంచనశ్రుత్వాన
 నమేవతస్యాః కంఠగ్రహేయం ఘటః రతికూజితమివకూజతితి మన్యమాన
 సభాయాంకాలిదాసప్రాహ ॥ శ్లో॥ కూజితంరతికూజితమితి-కవిరాహ॥ శ్లో
 విదధ్ధేరుముఖేర కైనితంబోవరిసంస్థితే కామిన్యాశ్లిష్టసుగలైకూజితంరతికు
 జితం॥ తదాతుష్టోరాజాప్రత్యక్షరలక్షందదా - ననామచఏకదాసమదా
 ద్యాంమహాప్రాదేజాలక్ష్మైరేకః శిలాఖండఃకుషధ్భృంగితాతురఃకశ్చిద్వృష్ట
 కింతైశ్చపరిదింతితం- ఇరమత్రలిఖితమివకిన్పిద్యాభినానమిదంరాజసికట
 నేయమితిబుధ్యాభోజసదసి నమానీతంతదాకర్ణ్యభోజః ప్రాహ-పూర్వం
 భగవతాహనుమతాశ్రీమద్రామాయణంకృతం - తదత్రప్రాదేనాతనైః క్ర
 త్తేపితమితిశ్రుతమస్తితతః - కిమిదంలిఖితమిత్యవశ్యం విచార్యమితిలిపిజ్ఞాన
 కార్యజతుపరీక్షయాక్షరాణిపరిజ్ఞాయఃపతతి - తత్రచరణద్వయమానుపు

వల్ల బ్ధం శ్లో || అయిఖలు విషమః పురాకృతానాం భవతి హి జంతుషకమశా
 శాంపిపాకః తతో భోజ పాహ - ఏతస్య పూర్వాధికాంకధ్యతామితేతదాధ
 భూతిరాహ శ్లో || క్వదుకులమకశంకమాయాతాత్యైః క్వసురజనీచరసం
 మావవాదః | తతో భోజస్తత్రధ్వనిదోషం మన్వానస్తదేవ పూర్వాధికా
 ధావతతిస్త || శ్లో || క్వజనకతనయా క్వరామజాయా క్వచదశకంధరమం
 రేవాసః || అయిఖలు || విపాకః - తతః భోజః - కాళిదాసంపాహ - త
 వత్సమపికవిహృతయం వరేతి సతహ || శిశిరసిశిరాంసియానిరేజిః శివశివతా
 లుతంతి గృధ్రపాదైః || అయిఖలు విపాకః || తతస్తస్య శిలాఖండస్య పూర్వపు
 టబతుశోధనేన కాళిదాసవతితమేవదృష్ట్వా గజాభృశంతుతోషకదాచిద్యో
 జేన విలాపాధికం నూతనగృహంతరంగ్నితం తత్రగృహంతరైగృహవ్రవేశా
 క్వాప్వమేవకశ్చిగృహ రాక్షసః ప్రవిప్తః సచరాత్రాతత్రయేవసంతితా
 క్తుయతి తతో మాంత్రికా నమాహూయదుచ్చాటనాయ రాజాయతతే
 క్త - సచ ఆగచ్ఛన్నేవ మాంత్రికా నేవ భక్షయతి - కించస్వయంకవిత్వాదికం పూ
 ర్వాధ్యస్తమేవవరత్తితతి | ఏవంస్థితైతత్రైవరక్షసిరాజా కథమస్య శివ
 త్రితివ్యచితయత్ - తదా కాళిదాసః పాహ - దేవనూనమయం రాక్షసః
 కలకాస్త్రప్రవీణస్సుకవిశ్చభాతి - అతస్తమేవతోషయిత్వా కార్యంసాధ
 యామి మాంత్రికాస్తివంతు మమమంత్రం పశ్యేత్స్యక్త్వా స్వయంతత్రరాత్రా
 క్త్వా శేతైస్త - తతః ప్రథమయా మేబ్రహ్మ రాక్షసః సమాగతః సచాపూర్వం
 పురుషందృష్ట్వా ప్రతియామమైకైకాంసమస్యాంపాణిని నూత్రమేవవతతి - యే
 వాత్తరంతథృవయజ్ఞతం నోక్తమయంన బ్రాహ్మణోతోహంతవ్యం ఇతినిశ్చి
 త్యహంతి - తదా నీమపి పూర్వవదయమపూర్వః పురుషః అతః మయా సమస్యా
 సత సీయాన చెద్వక్తీనదృశముత్తరం తస్యాః తదాహంతవ్య ఇతిబుధ్యా
 సతతి || సర్వస్య ద్వై ఇతి తదా కాళిదాసః ప్రాహః || సుమతికుమరీనం పదాపత్తి
 హీతా ఇతి || తతిస్సగతః పునరపిద్వితీయయా మే సమాగత్యవతతి || వృద్ధాయా
 నా ఇతి || తదాకవిరాహ - సహపరిచయాత్త్యజ్యతే కామినీభిరతి || తృతీయే
 యా మే సరాక్షసః పునస్సమాగత్యవతతి || ఏకోగోత్ర ఇతి || తతః కవిరాహ - ప్రధ
 తతి పునాకాయః కుటుంబం విధతి - తతశ్చ తర్థయా మే ఆగత్య సరాక్షసః వతి ||

స్త్రీపుంసచ్చక్రితతకవిరాహ-ప్రభవనియదాత్తద్ధిగేహంపనప్తంతి తత
రాక్షసోయామచతుష్టయేపిస్వాభిప్రా యమేవజ్ఞాత్వాతుష్టః ప్రభాతసు
యేనమాగత్యతమాశ్లిష్యపాహ-సుమతేతప్తోస్తి కింతవాభీష్టమితి || కలి
సంపాహం || భగవన్మైత్ర్యహంవిహాయాన్యత్రగతవ్యమితి - సోపితభేదగత

లనంతరంతుష్టోభోజంకపింబహుమానితవాణ - ఏకదాసింహాసనమలంకు
ర్వోడే శ్రీభాజే సకలభూపాలశిరోమణౌ ద్వారపాలఆగత్యప్రాహ- దేవ
క్షిణదేశాత్కృపిమల్లినాథనామాకః కాపీనావశేషోద్వారవర్తతే- రాజ
ప్రవేశయేత్యాహతతకవి రాగత్యస్వస్తీత్యుక్త్యాతదాజ్ఞయాచోవఃష్టః
రతిశ్లో || నాగౌభాతిమదేనఖంజలధరైఃపూర్ణేందునాశరవరీశీలేన ప్రమద
జవేనతురగ్గోత్యవైర్నన్దిరం | వాణివ్యాకరణేనహంసమిధునై నక

స్వభాపండితైః సత్పుత్రేణకలంత్వయావసుమతీలోకత్రయంభానునా ||
సోరాజాప్రాహ-విద్యైతవోద్దేశ్యంకిమితి-తతకవిరాహ || శ్లో || అచాకు
తినమయాస్నుపయాపాపినాస్థయానమయా | అహమపినతయానతయా
వదరాజకస్యదోషోఽయంతి || రాజచదారిద్యవోమజ్ఞాత్వాకఃపూర్ణ
మనోరథంవక్రైఃఏకదాద్వారపాలః ఆగత్యరాజానంప్రాహ-దేవకవిశేఖర
నామమహాకవిద్వారవర్తతే-రాజాప్రవేశయేత్యాహతతకవిరాగత్యస్వ
త్యుక్త్యాతతి || శ్లో || రాజకదావారికాదేవప్రాప్తవానస్త్వారణం | మదవ

రణమిచ్ఛామిత్వోహజగత్పతే || తదాప్రాజ్ఞుఖింజిప్తకారాజాతినస్తుప్తః
ప్రాశంసంస్వంకవయేర్నల్లంహవ్యాదక్షిణాభి మఖోభూత్తతః కపిశ్చిం
యతికిమిదంరాజాముఖంపరావృత్యమాంససశ్యతీతతోదక్షిణదేశంసమ
గత్యాభిమఖింకపిః పరతి || శ్లో || అపూర్వేయంధనుష్విద్యాధవతాశిక్షితా
థం || మార్గతేఘస్సమయగ్గుహాయతిదిగంతరంతతోరాజాదక్షిణ

శమపిమనసాకపయేచత్వాస్వగుంప్రత్యజ్ఞుభోభూత్ - కవిస్తత్రాగ్యపా
హ || శ్లో || సర్వజ్ఞత్వేలోకోయంభవంతంభావతేమృషా- వదమేకంజానీ
వక్తుంనాస్త్రీనియాచకే || తతోరాజాతమపిదేశంకపేదతత్తంమత్వాఉదజ్ఞుభ
భూత్ - కవిస్తత్రావిఆగత్యప్రాహ || శ్లో || సర్వదాసర్వదోసేతిమధ్యాత్వంక
పేబుధైః || నాగయోతేభిరేన్యన్యంపయింపరయోపిణః || తతోరాజాసర్వా

యామింక వెదకతాం ఉత్తిష్టతిన్నకపిన్నతదభిప్రాయముజ్ఞాత్వాపునరాహు
 యో రాజకనకధారాభిః స్వయినర్వత్రవర్తి | అభాగ్యచ్చత్రసంచచ్చన్నై
 యునాయాంతివిందవః || తదారాజాచాంతఃపురంగత్వాదేవింప్రాహ-దే
 యసగ్వంరాజ్యంకవయేదత్తంతతస్తపావనంమయాసహగచ్ఛేతి- అస్తిన్నవ
 సరేవిద్వాద్వాద్విగతః బుద్ధిసాగరేణముఖ్యామాత్యేనవృష్టఃవిద్వాదా
 భాగినైర్బుద్ధునివలహ-సకిమపీతి||తదాఅమాత్యఃపాశ్రమాతతోగ్రంథోకంపతః
 తతఃకవిశ్లోకచతుష్టయంవతతిఅమాత్యస్తతఃప్రాహ-సుకవేతవకోటిద్రవ్యం
 నీయతేవరంగజాయతవదత్తంభవతితత్సనవిక్రీయతామితి- కవిస్తథా
 కరోతితతః కోటిద్రవ్యందత్వాకవిప్రేషయిత్వాఅమాత్యోరాజః సకటమా
 గత్యతిష్ఠతిన్న||తదారాజాచతమాహ- బుద్ధిసాగరరాజ్యమిదంసర్వందత్తం
 కవయేవత్ప్రీతిస్సహతపోవనంగచ్ఛామి- తత్రతపావనేత- పెత్నాయవి
 యాసహగచ్ఛేతితతో అమాత్యఃపాశ్రమాదేవతేనకవినాకోటిద్రవ్యమూత్యే
 నరాజ్యమిదంవిక్రీతం- కోటిద్రవ్యంచవిదుషేదత్తం-అతోరాజ్యంభవనీయ
 మేవభుంక్ష్యేతి||తదారాజాచబుద్ధిసాగరంవిశేషేణసమ్మానితవాత్ || అన్య
 దారాజామృగయారసే నాటపీఠటల్లలాటంతపెననెయ్యాన దెహఃపి
 పాసాపర్యకులస్తురగమారుహ్య- ఉదకాధీనికటతటభువనుటత్ తదట
 ణ్డాపరిత్రాంతఃకన్యచిన్నహతరోః అధస్తాదువవిష్ట- తత్రకాచిద్గోవకన్యా
 ముకుమారమనోజ్ఞసర్వాంగాయశ్చచ్చయాధారానగరంప్రతితక్రంవిక్రీతు
 కామాతక్రథాండందోద్వహంతీ సమాగచ్ఛత్ తామాగచ్ఛంతీంశ్చస్త్యైరా
 జాపిపాసావశాదేవతద్బాండస్థంపేయంచేత్ పిబామీతిబుధ్యాపృచ్ఛత్|త
 రుణికిమావహసీతి| సాచతస్సుఖశ్రియాభోజంమత్వాతత్ప్రీతాసాంవజ్ఞాత్వా
 తస్సుఖావలోకనవశాచ్ఛందోరూపేణాహ||శ్లో|| హిమకుందశశిప్రభశంఖని
 భంపరివక్వకపిన్ధుసుగంధరసంయువతీకరనిమణాభితంమథితంపిబహైశ్చవస
 ర్వగుజావహరంథతి|రాజాతచ్చతక్రంతుష్టపీత్వాతాంప్రాహ| సుభుకింత
 వాభీష్టమితి| సాచకించిదావిష్కృతయావనామదనపరవశామోహకులన
 యనాహ్వాహ| దేవమాంకన్యామేవావైహి| సాపురరాహిత్యంకుంకైరణీ
 వకోకపటలీవాంభాజినీవల్లభంమేఘుంచాతకమండలీవమధువశ్రేణీవపుష్ప
 వ్రజం | మాకంద్యశికసుందరీవరమణీ వాత్సేశ్వరంప్రాపితంచేతోపృత్తి
 యంసదానృవవరత్వాంద్రష్టుమశ్లోతతే| రాజాచమత్క్రృతః|ప్రాహ-సుకు

మారిత్యాంలీలాదేవ్యాఅనుమత్యాస్వీకర్తుః ఇతిధారానగరం నీత్యాతా
 తగ్రైవస్వీకృతవాక్ - కదాబితే రాజాభిషేకే మదనశరపీడితాయాః మ
 రాత్యైఃకరతలగళితోహేమకలశః సోపానవంక్తి మరటన్నైవపపాత - త
 తోరాజాసభాయామాగన్యకాళిదానంప్రాహ - సుకవేషనాం సమస్యాం
 పూరయఃటంబంబంబంబంబంబంబంబంబం - తదాకాళిదానః ప్రాహ-రాజా
 భిషేకేమదవిహ్వలాయాః హస్తాచ్ఛ్చ్యతో హేషఃకుటాయువత్యాః । సోపా
 నమాగౌ-మకరోతిశబ్దం టంబంబంబంబంబంబంబంబంబం ॥ తదారాజా
 స్వాభిప్రాయఃజ్ఞాన్వత్తురలతుండదా . అన్యదాసంహాసన మలంకుర్యా
 తైశ్రిభోజైశ్చనచోరఃఆరతుక్తై రాజఃకటంసీతః - రాజాతంపుష్ట్యేకోయ
 మిత్యపృచ్ఛత్ తదాఆరతుకాఃప్రాహుః - దేవఅనేనకభిల్ల కేనకస్త్రిశ్చిద్వ
 త్యగృహేఘాతపాతమాగౌ ఇద్రవ్యాణిఅవహృతాసీతి॥ తదారాజాప్రా
 హ-అయందండసీయిఇతి॥తతఃభుక్కుండో నామచోరఃప్రాహ॥శ్లో॥భట్టివ
 ష్టాభాగవీయోషినప్తః భిక్షున-ష్టోభినుసేనోషినప్తః । భుక్కుండోహంభూ
 వని స్తస్వంహిరాజకౌబభావశ్యైమంతకస్పృషిప్తః॥ తదారాజాప్రాహ
 భోభుక్కుండగచ్ఛగచ్ఛయిథేచ్ఛంబహర- కదాచిదోభ్యజౌగృహ్యాపర్యా
 కులఃవనెవిచరన్విశ్రమావిష్టహృదయః కంచిత్తటాకమాపాద్యస్థితవా
 శ్రమాత్ప్రసృప్తః - తతోపరవయోనిధికుహరంగతేభాన్మరైశ్లో॥తత్రై
 వారోచతనిశాతస్య రాజ్ఞస్సఖప్రదా - చంచచ్చంద్రకరానంద నంద
 హంపరికందశో॥తతఃప్రత్యూషనమయేనగరంప్రతిప్రస్థితో రాజాచరమగ
 వితంబంబంబమానశశాంకవింబమవలోక్యసకుతూహల స్సభా మాపాద్యత్
 దాసమీపస్థాకవీంద్రాన్నిరీత్వసమస్యామేకామవదత్ ॥ శ్లో॥ చరమగిరిని
 తంబెచంద్రవింబంబంబంబం॥ తదాప్రాహభవభూతిః॥ శ్లో॥ అరుణకరణజాతై
 రంతరిక్షేగతక్షే॥తతోదండిప్రాహ॥ శ్లో॥ చలతిశిశిరవాతేమందమందం
 ప్రభాతేతతిఃకాళిదానఃప్రాహ॥ శ్లో॥ యువతిజనకదంబెనాధముక్తావృం
 బె । చరమగిరినితంబెచంద్రవింబంబంబంబం ॥ తతోరాజాసర్వానవివన్ద
 నితవా - తత్రకాళిదానంవిశేషతః పూజితవా - అథకదాచిదోభ్యజనగ
 రాద్వహిని-గతః నూతనేనతటాకాంధ సాబాల్యసాధిత కపాలశోధ
 నాదిచకార-తిన్నులేనకశ్చనశఫరశాబఃకపాలంప్రవిష్టోవి కటకరోటికాని

అనుతితోననికాతః - తతరాజాస్వపురిసమవాప-తదారభ్యరాజ్ఞిఃకపాల
 కదనాజాతా-తతస్తత్రైర్భిషగ్స్వరైఃసమ్యక్ప్రీన్వితాపిసకాంతా॥ ఏనమ
 పహనిశాంతరామస్వస్థైరాజ్ఞిఅమానుషవిదితేనమహారోగేణ॥ శ్లో॥ యా
 పింత్రాయమభూద్వపుగతసుఖంహేమంతకాలేబ్జ వద్వక్త్రంనికాంతశాం
 రాహువదనాక్రాంతాబ్జబింబోవమం - చేతఃకార్యపదేభుతస్యవిముఖక్లిబ
 యనారీప్సీవ వ్యాధిఃపూణః తరోబభూవఃపినెశుష్కశిఖావానివ॥ ఏన
 తీతే సంవత్సరేపికాలేనకేనాపిజనివారి తస్తదగదః॥ తతశ్శ్రీభూజానానావి
 సమయాష ధగ్రసనవరోరోగదుః ఖతమనాస్సమీపస్థంశోకసాగరనిగు
 ప్తంబుద్ధిసాగరంకథమపిసంయతాక్షరామువాచవాచం - బుద్ధిసాగరభృతః
 సరమస్తద్విషయేనకోపిభిషగ్స్వరోవసతి మాతనోతు బాహుటాది భేషజ
 యోశాన్ఃఖిలాప్రోతసినిరస్యగచ్ఛమమదేవసమాగమసమయః సమాగ
 తభృతతచ్చృత్వాసర్వేపిపారజనాః కవయశ్చ అవరోధసమాజాశ్చవిగళ
 సప్రాసారనయనాబభూవుః-తతఃకదాచిద్దేవపభాయాంపురందరః సకలము
 బృందమధ్యస్థంవీణామునిమాహ-మునైశ్చదాసీంభూలోకేకానామ వారేతి
 తఃనారదఃప్రాహ - సురనాథసకీమప్యాశ్చర్యంకింశుధారం సగరవాసీ
 శ్రీభోజభూపాలః రోగపీడితోనితరామస్వస్థఃవర్తతే - సతస్యరోగఃకేనా
 నినివారితః - తదనేనభోజనృపాలేనభిషగ్స్వరా అపిస్వదేశాన్నిష్కామి
 తాః - చైన్యశాస్త్రమపి అన్యతమితినిరస్తమితి - ఏతదాకణ్డపురుషూత
 స్సమీపస్థానా సత్యాపదమాహ-భోజంస్వరైర్వైద్యకథ మన్యతంధస్వంతరి
 మంకాస్త్రీంతదాతానాహతురమరేశం - దేవనవ్యలీకమిదంకాస్త్రీంకిం
 ప్సమరవిదితేనరోగేణ బాధ్యతేసాభోజభృత-ఇంద్రః - కోసావవాగ్ధరోగః
 ంభవతోవిడిదితః తతస్తానూచతుః - దేవకాపాలశోధనేకృతభూజేనతదా
 భవిష్టః పాలీనః తన్మూలోయంరోగ ఇతి తదా ఇంద్రఃస్వయయానముఖః
 ప్రాహ - తదిదానీమేవ యువాభ్యాంగంతవ్యం నచేదితః పరంభూలోకే
 షక్యాచ్చాస్త్రస్యాసిద్ధిభవేత్ - సఖిలుపరస్వతీవిలాసస్యలీకతనం - శా
 స్త్రీణాముద్ధతాచేతితతః సురేంద్రా నేనేనతావు భావపిదృతద్విజన్తవేషా
 నారానగరంప్రాప్యద్వారస్థంప్రాహతుః - ద్వారస్థావాంభిషజౌ శాశీదే
 వాదాగతౌశ్రీభోజాయవిజ్ఞాపయతేనాన్యతమస్యంగీకృతచైన్యశాస్త్రమితి
 సత్యాతత్ప్రతిష్ఠాపనాయతద్రోగనివారణాయచేతి - తతోద్వారస్థంప్రా

మా - భోజిప్రాస కోపిభిషక్పరివరః ప్రవేష్టవ్యుత్తరాజ్ఞోక్తం - రాజాత్
 కేవలమస్వస్థః-నాయమవసరోజ్ఞాపనస్యేతి - తస్మిన్మతేకార్యవశాద్
 హిసేగఃతోబుద్ధిసాగరస్తావృష్ట్యా కౌభవంశాపిత్యపృచ్ఛత్ - తతఃతా
 యథాగతమూచతుః- తతోబుద్ధిసాగరేణతాం జ్ఞానసమీపనీతా - తతోగా
 జ్ఞాతా మవలోక్యముఖశ్రియాః అమానుసావితబుధ్యా ఆభ్యంత కృతేయం
 రోగోనిమితిమితిశ్చిత్త్యతా బహుమానితవాక్ - తతస్తా పూచతుః
 రాజన్న భేత్తవ్యంగోగూనికః తః - కింతుకుత్రదిదేకాంతేత్వయాధవితవ్య
 మితితదా-రాజ్ఞాపితధాకృతం - తతస్తాపి రాజానిం హిహమాతేక నమో
 హయిత్వాశీరః కపాలమాదా యతత్కగోటి కాపుతెస్థితంశ ఫరకుల
 గృహీత్వాకస్తిశ్చిద్భాజనోడిన్య సుధానకరత్యాకసాలంయథావరా
 రవయ్య సంజీవనాచతంజీవ యిత్వా తస్మైతద్భయతాం - తదాతద్భ
 వ్యైరాజావిస్త్రితః కిమేతదితావృష్టనాక్ తదాతా పూచతుః రాజత్వ
 య-బాల్యాదాకన్యవగిదితక సాలశోధనలోప్తం ప్రియమివమితితతోగా
 జాతావశ్వదామత్వాశేచ్ఛోననాశ-మన్యవృత్ - కిమస్త్యేకం వ్యమి
 తఃశాపూచతుఃశ్లో || అశీతేనాంధసాస్నానంపయఃపానంవయస్త్రిగం
 పితవ్యోమామసాపథ్యమితత్కాంతరేరాజాః మన్యేమానుసాత్రిత సంబ
 థవంశుశ్వావయంతే న్మానుశాః కాయువామితనరహాః హస్తార్పణశితిన్య
 హస్తార్పణం అగ్రహీత్ - తతస్తత్ తుణుపవతావంతగవతాం - బుగంతా
 వెవశశిదాసెనసూరియంబరీయవరణమితి - తతోరాజావిస్త్రితః సగా
 నామూలుతన్యవృత్తుబ్రవీత్-తస్మృత్వా సర్వేనివమత్కృతాఃకన్తితాశ్చ
 బహువ్రతః - తస్కాలీదాసెనతురీయవరణంపూరితం-స్త్రిగమన్యవంశభోజ
 నంశ్చ - తతోభోజోపికాలీదాసం లీలామానుషం మత్వావరం సమ్మనిత
 వాక్ - అశభోజవృత్తాలి ప్రతిదివంసంజాతకంవశత్కాంతివశవృధేధా
 రాధీకః కృష్ణేతరపక్షవంద్రధవ-తతః కదాచిత్సంహాసనమలం కుర్వాతేన్ద్రీ
 భోజే కాలీదానభవభూతిపండిబాణమయూరవరరుచి ప్రభృతికవి తిలకకు
 లాలంకృతాయాం సభాయాంద్వారపాల ఏత్యాహ-దేవకశ్చిత్కవిః ద్వా
 రితిష్ఠతి - తేనేయప్రేషితా గాధాసానాధావీజి కాచేవసభాయాంసిటీప్య

కామితాంధ్రశాస్త్రము. గాజాగృహీశ్వాతాంవాచయశ్చిన్లో. కాచిద్వా
మణవనతింప్రేషయంతికరండం దాసీహస్తాత్పథయమలిఖద్వా శ్రీమహా
స్థం-గౌరీకా. తలపవనతనయంచంపకంచాత్రభావం వృచ్ఛత్యోన్వనిపు
తల కౌమలినాథకపీంద్ర - తచ్చుశ్వాసర్వావిద్యత్పరిషచ్ఛమత్కృతా.
త్రీకాళిదాసఃప్రామా-రాజగమలినాథశ్శృంగమాకారితవృత్తి-తతోరాజా
కాద్వారవాలేన సప్రవేశితః కవిరాజానంస్వస్తీత్యుక్తాతదాజ్ఞయోస
న్ముః - తతోగాజా ప్రామాతంకపీంద్రం - విద్వామలినాథకవేనాధురవి
గాధాపగా కాలిదాసఃప్రామా - కిముద్యతేసాధ్యతి - దేశాంతరగతం
రాంతాయాశ్చాప్రవ్రణాసేనశ్శుసీయోసివిజివ్యతత్తద్భావప్రకటన
సతతాభవధూశీప్రామా - విశవృత్తియంగాధాపం క్రితోద్యానవై-
కోతావాత్తజన్యవర్ణనాదితి - తతఃప్రేతనరాజ్ఞాతస్త్వైరతంసువరానాం
సంపంచగజాశ్చిదశశురగాశ్చదత్తః - తతఃప్రేతవిద్వాప్రామా-రాజానం
- దేవభోజతవదానజాతస్థైసోయవభిగజనీతివిశంకైతన్యధాచరుదితే
నలిలాసోదూహహేమ కథమీదృశదానం॥ తతోలోకోత్తరంశ్లోకంశు
గ్న్యగాజాశ్చనగపిత్తస్త్వైతక్షత్రయంచితా - తతోలిఖశిష్టభాండాగారికోధ
వాసత్రైన్లో॥ ప్రీత్యైభోజభూమస్సురసీవిరహిణీహాధనస్తోక్తివద్యంత్రు
ద్వాహేమాన్పంచలక్షంపశచనశురగాః పంచనాగానయచ్ఛతో॥ పశ్చా
త్త్రైవకోయంతరణగుణస్తద్వర్ణనాత్ ప్రీతచేతాం లక్షంలక్షంపలక్షంపు
రపిచదదౌమలినాథాయతస్త్వై॥ తతఃకదాచిద్భోజం-జుకాళిదాసఃప్రతిపా
- - నుకవెత్సవస్త్యకందరమగ్రంఖంవర - తతఃక్రుద్ధోరాజానంవినిద్య
కాలిదాసఃక్షైవతంశేశంశ్యక్తావిలాసవత్త్వానమా ఏకశిలానగరంప్రాప్
తః కాలిదాసవియోగేనశోకాకులస్తంకాలిదాసంమృగయితం రాజాకా
- లికవేషంధృత్వాక్రమేణ ఏకశిలానగరంప్రాప్ - తతఃకాలిదాసోయోగి
ంద్యస్త్యతంసాహపూర్వంప్రచ్ఛ-యోగికకుత్రతేస్థితిరితి-యోగీవదతి॥
కవిత్యైకంధారానగరేవస్థితిరితి - తతఃకవిరామా తత్రభోజంకుశలీన్
తోయోగీప్రామా కిముయావక్తవ్యమితి-తతఃకవిరామా - తత్రాభిశయ
- రాన్తికైత్యంకథయతి॥ తదాయోగీప్రామా - భౌజోవింశతభితి-
తః-కవిగూఢూనివత్ప్రవృత్తి- నేవత్వాంవినిస్త్య కంక్షణమపిభూమా

నస్తితిః-అత స్తత్సమీపమామాగచ్ఛామిత్తి కాళిదాసఃబహుశోవిలప్య
వశ్లోఃఽంకృతవాక్ ॥ అద్యధారానిధారానిరాలంబాసరస్వతీఃపండిత
ఖండితాన్సర్వే భాజరాజేదివజ్జతే ॥ ఏవంయదాకవినాచరణశ్లోకృద్ క
దైవసమోగీభూతైవిసంజఃపపాత-తతః కాళిదాసఃతథాధంతమవలో
అయంభోజ ఏవేతిశ్చిత్త్యతమా మహారాజతత్రభవతాహంవంచితోస్త్వి
భిధాయగృహితితంక్లోకంప్రకారాంతరేణపపాత॥.....

శ్లో॥ అద్యధారానదాధారానదాలంబాసరస్వతీఃపండితా
మండితాన్సర్వేభోజరాజేభువంగతే-తతోభోజస్తమాలింగ్య
ప్రణమ్యధారానగరంప్రతియయా - తైలంతైలవిశ్చలంచ
హృదయముంజస్యతస్మిన్ తుణెభోజేజీవతిహర్షసంచయసు
ధాధారాంబుధౌమజ్జతి । స్త్రీభిశ్శీలవతీభిరేవసహసాక
ర్తుంశపస్తత్పరేముంజేముంచతి రాజ్యభారమధజత్వాగైశ్చ
భోగైర్మృపః॥... .. *

భోజచరిత్రం.

